

LOHTUA, NEUVOJA JA VAATIMUKSIA

– Nuorten lukijoiden tulkintoja sosiaalisesta tuesta tyttöjenlehdissä

Anni Erkkö

Journalistiikan pro gradu – tutkielma

Kevät 2009

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä – Author Erkko, Anni Marketta	
Työn nimi – Title Lohtua, neuvoja ja vaatimuksia – Nuorten lukijoiden tulkintoja sosiaalisesta tuesta tyttöjenlehdissä	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Helmikuussa 2009	Sivumäärä – Number of pages 102 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract <p>Nuortenlehtiä on kritisoitu siitä, että niiden aiheet ovat kaukana nuorten oikeasta elämästä, sillä lehdet keskittyvät ulkonäköön, kuluttamiseen ja tähtien esittelyyn. Lehtien on nähty tuhlaavan lukijoidensa aikaa, koska ne eivät käsittele yhteiskunnallisia asioita tai uravalintoja. Lehtien suosio on silti vakaata, ja yli puolet aikakauslehtiä lukevista nuorista lukee nuortenlehtiä.</p> <p>Tässä työssä tutkitaan, mitä lukijat kokevat saavansa nuortenlehdistä. Työssä selvitetään, kokevatko lukijat nuortenlehtien tarjoavan heille sosiaalista tukea ja, miten tuki lehdessä esiintyy. Lisäksi työssä tutkitaan, mihin lukijat kokevat käyttävänsä nuortenlehtiä. Aineistona on kymmenen 13–16-vuotiaiden tyttöjen puolistrukturoitua haastattelua, joita analysoin kriittisen lähiluvun avulla. Tytöt ovat enimmäkseen Demi-lehden lukijoita.</p> <p>Nuortenlehtiä lukevat tytöt käyttävät lehtiä eri tarkoituksiin: Toiset hakevat lehdistä viihdettä ja torjuvat lehden tietoaineksen. Osa lukijoista lukee lehteä saadakseen tietoa esimerkiksi terveydestä, ihmissuhteista tai tunteista. Osa tytöistä lukee lehteä etsiäkseen tietoa uusimmista trendeistä ja puheenaiheista. Tytöt kokevat lehtien antavan luotettavaa tietoa heidän elämänsä kannalta tärkeistä aiheista. He kokevat lehden neuvojen auttavan heitä erilaisista käytännön ongelmista selviämisessä. Lehti tukee ja kannustaa tyttöjä ja antaa heille tunteen, että he eivät ole yksin ongelmineen. Lukijat myös vertailevat itseään lehdessä esiintyviin nuoriin ja määrittelevät näin omaa minäänsä. Toisaalta lukijat myös kokevat, että lehti vain teeskentelee ymmärtävänsä nuorten maailmaa. Lukijat kritisoivat lehteä ulkonäköasioihin keskittymisestä, turhan tiedon välittämisestä, yleistämisestä ja liiasta pirteydestä. Lisäksi lukijat pitävät lehtien neuvoja toimimattomina. Lehtien koetaan esittelevän liian täydellisiä nuoria, mikä vaikeuttaa tyttöjen samaistumista lehtien maailmaan. Lisäksi lukijat kokevat lehtien olevan ristiriitaisia ja vaativan nuorilta jatkuvaa itsensä parantelua.</p>	
Asiasanat – Keywords aikakauslehdet, nuortenlehdet, nuoret, lukijat, yleisötutkimus, teemahaastattelu, sosiaalinen tuki, kulttuurintutkimus, nuorisokulttuuri, aikuistuminen	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto/Tourulan kirjasto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 LUKIJA TUNTEE NUORTENLEHDEN TAIAN	1
1.1 Lehtien suosion syyn selvittämiseen tarvitaan lukijoiden apua.....	1
1.2 Sosiaalinen tuki ja murrosiän kriisi	3
1.3 Työn rakenne.....	3
2 NUORTEN SYYT KÄYTTÄÄ MEDIAA.....	5
2.1 Median käytön syy on usein tiedostamaton	5
2.2 Tyttöjenlehden lukusyyt: iloa, rentoutusta ja identiteetin etsintää.....	6
3 NUORET AIKAKAUSLEHTIEN LUKIJOINA	9
3.1 Valtaosa nuorista lukee aikakauslehtiä.....	9
3.2 Nuortenlehdet luetaan monta kertaa	10
4 MIKÄ TYTTÖJEN LEHTI?	12
4.1 Kuvastimesta Demiin: nuortenlehtien lyhyt historia	12
4.2 Naisten- ja nuortenlehdet: sisältö ja tapa käsitellä asioita.....	14
4.2.1 Muotia, kauneutta ja vakiopalstoja.....	14
4.2.2 Lupaus keveydestä.....	16
4.2.3 Lukijan ääni kuuluviin: lehtien kyselypalstat	17
4.3 Kriittikkä tyttöjenlehtiä kohtaan	19
4.3.1 Naistenlehden lajityypin olemassaolo alentaa naisia	19
4.3.2 Teinilehdet viljelevät riittämättömyyden tunnetta.....	20
4.3.3 Lehti tekee teineistä kasvotonta massaa.....	22
5 LEHDET TYTTÖJEN TUKIJOINA.....	23
5.1 Tyttöjenlehti tukee, kasvattaa ja antaa tietoa	23
5.1.1 Naistenlehti toimii myös hyötylehtenä.....	23
5.1.2 Lehti opettaa ja tarjoaa peilauspintoja.....	24
5.2 Sosiaalinen tuki.....	25
5.2.1 Tuki auttaa siirtymään uuteen rooliin.....	25
5.2.2 Sosiaalisen tuen saanti on subjektiivinen kokemus.....	27
5.3 Kirjaterapia.....	29
5.3.1 Tekstit tarjoavat nuorille muutakin kuin tietoa.....	29

5.3.2 Tytöt kokevat tekstien vaikuttavan positiivisesti.....	30
6 TUTKIMUS TYTTÖJENLEHTIEN LUKIJOISTA	32
6.1 Tyttöjenlehtien tutkimus ja lukijatutkimuksen hidas esiinnousu.....	32
6.2 Ideologinen blokki ei vangitse aktiivista lukijaa.....	34
7 MEDIAN VASTAANOTON TUTKIMUSTA.....	38
7.1 Aktiivinen lukija	38
7.2 Vastaanottotutkimuksen kehityslinjoja.....	39
7.2.1 MCR-perinne: keskiössä yleisön piirteet ja median vaikutukset.....	39
7.2.2 Kulttuurinen yleisötutkimus: media osana elämäntapaa.....	41
7.3 Paikanhakua yleisötutkimuksen kentällä.....	43
8 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA METODIT.....	46
8.1 Haastatteluaineisto	46
8.1.1 Lähtökohtana lumipallo-otanta	46
8.1.2 Voiko laadullinen aineisto kylläntyä?	47
8.2 Laadullinen teemahaastattelu	47
8.2.1 Haastattelumetodi korostaa yksilön tulkintaa.....	47
8.2.2 Haastattelumetodin valinnalla vapautta vastaustapoihin.....	48
8.3 Aineiston ja analyysin laadun arviointia	49
8.3.1 Haastattelijan virheet.....	49
8.3.2 Nuorten haastattelemisen haasteet.....	50
8.3.3 Tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon	52
9 DEMI LUKIJOIDENSA ELÄMÄSSÄ.....	54
9.1 Lukemisen eri repertuaarit.....	54
9.2 Hauskaa viihdettä ja ajankulua.....	56
9.3 Tietoa tytöille: meikit, vaatteet ja idolit.....	59
9.4 Tietoa ja tukea naiseksi kasvamiseen	61
10 ASENNE SOSIAALISTA TUKEA KOHTAAN.....	65
10.1 Tyttöjen kolme tapaa suhtautua tukeen	65
10.2 Kiehtoutuneet: lehdestä on helppo hakea tukea.....	66
10.3 Vastustajat: lehden tarkoitus ei ole kasvattaa.....	66
10.4 Välinpitämättömät: Tukea tyrkyttävät jutut eivät kiinnosta.....	67

11 SOSIAALINEN TUKI DEMI-LEHDEN SIVUILLA	69
11.1 Lehti tarjoaa tukea oikeaan aikaan.....	69
11.2 Tunnetuki.....	70
11.2.1 Lehti kannustaa, ymmärtää ja tukee	70
11.2.2 Virheitä ja ymmärryksen teeskentelyä	73
11.3 Välineellinen tai käytännön tuki	74
11.3.1 Lehti toimii apuvälineenä ja tekee palveluksia.....	74
11.3.2 Turhia vinkkejä ja painostamista kaunistautumiseen.....	76
11.4 Tietotuki	77
11.4.1 Lehti opettaa nuorille tärkeistä asioista.....	77
11.4.2 Tarjolla vain hömppää, juoruja ja viihdettä	80
11.5 Arvostelu- ja vertailutuki.....	81
11.5.1 Positiivisia esikuvia ja materiaalia itsensä ja muiden vertailuun... ..	81
11.5.2... vai pelkkiä epärealistisia ihannekuvia ja vaatimuksia?.....	83
12 LOPUKSI	85
12.1 Tyttöjen ristiriitainen suhde lehtiinsä	85
12.1.1 Lehtiä kritisoidaan, mutta niihin myös luotetaan	85
12.1.2 Lehti antaa tukea, mutta myös painostaa	86
12.1.3 Tuki voi olla syy lehden lukuun	89
12.1.4 Tuen saamisen myöntämisen vaikeus	90
12.2 Tutkimus paljastaa vain palasen maailmasta	93
12.2.1 Haastattelutilanteen ongelmat.....	93
12.2.2 Kymmenen tyttöä edustaa kymmentä tyttöä.....	93
12.2.3 Lehtien sosiaalinen tuki kaipaa lisää tutkimusta	94
LÄHTEET:.....	96
LIITTEET	

1 LUKIJA TUNTEE NUORTENLEHDEN TAIAN

1.1 Lehtien suosion syyn selvittämiseen tarvitaan lukijoiden apua

Monien mielestä teinitytöille suunnatut lehdet, kuten naistenlehdet yleensä, lähestyvät hyvän journalismin rajoja. Ne hipovat tekstimainontaa, kun niissä esitellään sivukaupalla uusia kauneustuotteita, vaatteita ja meikkejä. Ne ovat pinnallisia keskittyessään julkisuuden henkilöiden haastatteluihin ja viihteeseen. Ne aliarvioivat lukijoidensa älyä neuvovalla tyylillään ja yrittävät puristaa aiheen kuin aiheen kymmenen kohdan vinkkilistaan. Lukijoissaan lehdet kuitenkin herättävät esimerkiksi tällaisia tuntemuksia:

”...on helpottavaa, kun huomaa, että ei ole ainoa, jolla on ongelmia.”

”...kun on sellasia, jotka ei halua puhua vanhemmille, niin tuolta voi kysyä.”

”...oon saanu apua siinä, että voi olla oma itsensä, eikä mihinkään muottiin valettu.”

Jostain syystä tämä parjattu mediatuote siis puhuttelee lukijoitaan ja koskettaa heidän elämäänsä eli luo tyttöihin suhteen. Miten se on mahdollista? Tutkijat ovat yrittäneet ratkaista arvoitusta ainakin syynäämällä lehtien sisältöjä. Lehtien tutkimista on pidetty tärkeänä, sillä jo niiden lukijaluvut osoittavat, että lehdet ”ilmiselvästi vetävät oikeasta narusta kohderyhmässään” (Evans, Rutberg, Sather & Tumes 1991, 115). Sisältöjä selvittäneiden tutkijoiden mukaan teinilehtien sisältö painottuu meikkaukseen, hiustenlaittoon, painon tarkkailuun, vaatteisiin ja poikien mielenkiinnon herättämiseen. Sisällöllään lehdet johdattelevat nuoria tyttöjä ulkonäkökeskeiseen naiseuteen. (Duke & Kreshel 1998, 51.) Lehtien sisältö ja niiden ideologinen diskurssi ovat merkittäviä, varsinkin kun nuoret imevät niitä sisäänsä joka viikko useiden vuosien ajan (McRobbie 1991, 131–132). Onkin spekuloitu, miksi nuortenlehdet ovat niin suosittuja, vaikka ne ovat kaukana teinityttöjen arkipäivästä. Yleinen käsitys on ollut, että teinilehdet suorastaan hukkaavat lukijoidensa aikaa (Holm 1997, 20).

Sisältöjen tutkiminen on tärkeää, mutta siitä on vähän apua lehtien suosion syyn selvittämisessä. Ideologinen vaikuttavuus ei tarkoita, että lukijat nielevät lehtien sisällön täysin kyseenalaistamatta. Kunnes tiedetään, miten tytöt lukevat lehtiä, analyysi jää yksipuoliseksi. (McRobbie 1991, 131–132.) Edelleen tiedetään hyvin vähän siitä, millaisia vaikutelmia ja arvoja teinitytöt löytävät lukemistaan lehdistä (Evans ym. 1991, 115). Analyysin monipuolistamiseksi ja lehtien suosion syyn selvittämiseksi tarvitaan lukijoiden apua. Tyttöjenlehtien lukijoiden aiemmassa tutkimuksessa on pyritty erittelemään, millaista ideologiaa lehdet välittävät ja miten ideologia puhuttelee lukijoita (Frazer 1987), selvitetty tyttöjen tulkintoja lehdistä (Holm 1997), ja tutkittu, miten tytöt käyttävät lehtiä kehittääkseen ymmärrystään naiseudesta (Duke & Kreshel 1998). Tutkimusten taustalla on usein vaikuttanut pelko siitä, miten lehdet vaikuttavat kasvuiässä oleviin nuoriin. Lukemisen syihin keskittyvää tutkimusta ei ole juuri tehty. Tämä tutkimus yrittää paikata aukkoa päästämällä tytöt itse kertomaan, mitä nuortenlehdet heille antavat.

Tutkimuksen lähtökohta ei ole lehtien huonon vaikutuksen pelko vaan kiinnostus lehtien lukijoiden näkemyksiä kohtaan. Annan lukijoiden kertoa, miksi he lukevat nuortenlehtiä ja miten lehdet vaikuttavat heihin. Tarkoitus on paitsi ymmärtää paremmin nuortenlehtien suosion syytä, myös nostaa lehtien arvostusta. Tietoisuus lehtien käytön tavoista voi lisäksi parantaa lehtien sisältöjä. Tutkimukseni lähestyy teinityttöjen ja lehtien suhdetta sosiaalisen tuen kautta. Haluan selvittää, voiko sosiaalisen tuen hakeminen olla yksi syy lehteen tarttumiseen. Pyrin erittelemään ensiksi sitä, mihin tarkoitukseen tytöt käyttävät lehtiä. Toiseksi selvitän, millaista tukea tytöt kokevat saavansa lehtien lukemisesta. Kokevatko tytöt lehtien tarjoavan heille sosiaalista tukea kasvuiän kriisistä selviytymiseen vai vaikeuttavan heidän elämäänsä ristiriitaisilla vaatimuksillaan? Aineistoni on kymmenen Demi-lehteä säännöllisesti lukevan 13–16-vuotiaan tytön haastattelua.

1.2 Sosiaalinen tuki ja murrosiän kriisi

Keskeinen käsite tässä tutkimuksessa on sosiaalinen tuki. Se tarkoittaa yhteisöjen yksilöille tarjoamaa apua, joka auttaa yksilöä selviytymään negatiivisista tapahtumista ja rasittavista elämäntilanteista (Kumpusalo 1991, 13). Mutta onko murrosikä sellainen rasittava elämäntilanne, josta selviytyminen vaatii tukea? Tutkimuksen lähtökohta on myöntävä vastaus kysymykseen. Myös esimerkiksi Eriksonin (1994, 87) mukaan nuoruusikä on ihmiselle kokonaisuuden kriisi. Nuorten pitää kehittyä kokonaisuksi aikana, jota leimaavat fyysisen kasvun muutokset ja sosiaalinen herääminen. Tavoite on saavuttaa tunne kokonaisesta identiteetistä. Eriksonin mukaan nuoren tulisi tuntea jatkuvuutta sen välillä, mitä hänestä on tullut lapsuuden aikana ja mitä hänestä voi tulla aikuisena. Hänen tulee tietää, miten hän käsittää itsensä ja miten muut hänet näkevät. (emt., 87.) Identiteetin saavuttaminen riippuu Eriksonin mukaan tuesta, jota nuori saa sosiaalisten lähiryhmiensä kollektiivisista identiteeteistä, kuten luokaltaan, kansakunnaltaan ja kulttuuriltaan. (Erikson 1994, 88.) Nuortenlehti osana kulttuuria voi osallistua tämän tuen antamiseen.

1.3 Työn rakenne

Työssäni käsitelen paitsi nuortenlehtien käyttötarkoituksia, myös sitä, kokevatko tytöt lehtien tarjoavan sosiaalista tukea. Työni alussa kerron nuorten syistä käyttää mediaa ja esittelen näkemyksiä siitä, miksi naisten- tai tyttöjenlehtiä luetaan. Sitten kerron nuorten lukutottumuksista ja etenkin aikakauslehtien lukemisesta.

Luvussa kolme tarkastelen läheltä tuotetta nimeltä tyttöjenlehti. Kerron lyhyesti, miten lehtityyppi rantautui Suomeen, ja selitän, mitä tyttöjen lehdet käsittelevät ja miten. Lisäksi esittelen nuortenlehtien tyypillisen juttutyypin, kysymyspalstan. Kerron myös kritiikistä, jota nuortenlehtien sisältöä ja käsittelytapaa kohtaan on esitetty. Tämän jälkeen esittelen näkemyksiä, joiden mukaan nuortenlehdestä voi olla

hyötyä lukijoilleen. Luvussa päästään syvemmälle sosiaalisen tuen käsitteeseen. Lisäksi esittelen ajatuksen tekstien käyttämisestä itseterapian muotona. Luvussa kuusi esittelen tyttöjenlehdistä ja niiden lukijoista tehtyä tutkimusta.

Luku seitsemän on omistettu vastaanoton tutkimukselle, ja siinä esittelen myös tutkimukselliset lähtökohdani, kuten käsitykseni lukijoiden aktiivisuudesta ja aktiivisuuden rajoitteista. Luku kahdeksan käsittelee haastattelumetodia ja tämän menetelmän puutteita ja etuja. Sitten ääneen pääsevät tytöt itse. Ensin kerron tyttöjen erilaisista tavoista käyttää lehtiä. Sen jälkeen paneudun tyttöjen asenteisiin lehtien tarjoamaa sosiaalista tukea kohtaan ja erittelen tyttöjen näkemyksiä tavoista, joilla lehti tarjoaa heille tukea.

2 NUORTEN SYYT KÄYTTÄÄ MEDIAA

2.1 Median käytön syy on usein tiedostamaton

Cecilia von Feilitzen jakaa lasten ja nuorten mediankäytön funktiot viiteen ryhmään: viihteellisiin tai emotionaalisiin, tiedollisiin tai kognitiivisiin, sosiaalisiin, ei-sosiaalisiin tai eskapistisiin funktioihin ja kulutustapaan tai mediaan liittyviin funktioihin. (Feilitzen 1976, Suonisen 2004, 59 mukaan.) Suonisen mukaan nuorten yleisin syy median käyttöön on viihteen tai erilaisten tunnetilojen etsintä. Myös tiedonhankintaan liittyvät syyt ovat tärkeitä: nuoret hakevat mediasta neuvoja tai ratkaisuja käytännön ongelmiin ja henkilökohtaisiin pulmiin. Median käyttö on Suonisen mukaan myös sosiaalista: Mediaa käytetään yhdessä toisten kanssa tai se tarjoaa puheenaiheita. Mediaa voidaan käyttää myös pakenemiseen sosiaalisesta ympäristöstä. Funktionaalinen median käyttö viittaa median ominaisuuksiin ja käyttötilanteeseen. Median valintaan vaikuttavat Suonisen mukaan, voiko samaan aikaan tehdä jotain muuta, onko mediankäyttö sidottu johonkin tiettyyn paikkaan ja voiko mediasisältöön palata myöhemmin. (Suoninen 2004, 59–60.)

Suoninen (2004, 60–61) luokittelee lasten ja nuorten median käyttösyitä kolmeen luokkaan, jotka jälleen jakautuvat alaluokkiin:

1. Mediasisältöihin liittyvät syyt:

- Sisällöstä haetaan viihdettä.
- Sisällöstä etsitään tietoa.
- Median avulla halutaan viihtyä.

2. Medioiden käyttötilanteeseen liittyvät syyt:

- Käyttöön liittyy rituaaleja ja rutiineja.
- Käyttötilanne on sosiaalinen tai media mahdollistaa epäsosiaalisuuden.
- Median käyttö on paras tarjolla olevista ajankuluttamisvaihtoehdoista.

3. Syyt, jotka liittyvät medioiden merkitykseen henkilön sosiaalisessa ympäristössä:

- Mediasisältöjen tuntemuksella on merkitystä sosiaalisessa elämässä (yleissivistys, mediasisältöjä koskevat keskustelut, ryhmäkuuluvuus).

Suonisen mukaan tietyn median käyttämiseen on yleensä useita syitä ja samaan käyttötilanteeseen voi liittyä useita eri syitä. Suonisen mukaan henkilö ei läheskään aina ole tietoinen syistä, joiden takia hän käyttää mediaa, esimerkiksi jos mediankäyttö palvelee sosiaalisia ja psykologisia tarpeita, joita henkilö ei edes tiedä hänellä olevan. Haastatteluissa median käytölle annetaankin Suonisen mukaan usein jokin konkreettinen syy. Lisäksi ihmiset eivät aina halua tunnustaa itselleen tai muille todellisia mediankäyttösyitä vaan valitsevat jonkun sosiaalisesti hyväksytyin syyn. Sosiaalisesti hyväksytyä on usein esimerkiksi median käyttäminen tietolähteenä. Huonolaatuisten massakulttuurin viihdekäyttöä sen sijaan pidetään monesti sosiaalisesti epätoivottavana. (Suoninen 2004, 58, 61–62.)

2.2 Tyttöjenlehden lukusyyt: iloa, rentoutusta ja identiteetin etsintää

Nuorten lukemista tutkineet Saarinen ja Korhokangas toteavat, että paljon lukevat nuoret etsivät ja saavat lukemisesta iloa ja rentoutumista. Tärkeitä lukemisen syitä ovat myös tiedonhankinta, ajankulu ja huumori. Tytöt hakevat lukemisesta virkistystä, he eläytyvät lukemaansa ja ruokkivat lukemisella mielikuvitustaan. Nuoremmat tytöt arvostavat lukemisen antamaa vaihtelua ja jännitystä, hieman vanhemmat teini-ikäiset painottavat lukemisen syynä tunteiden kokemista. (Saarinen & Korhokangas 1997, 140.) Tyttöjen minäkuvan vaikutusta lukemiseen tutkineet Mustonen, Rönkä ja Uotinen (1992, 237) toteavat, että nimenomaan murrosikäisille tytöille lukeminen on yksi keskeinen kanava työstää identiteettiään.

Naistenlehtien lukemisen syitä on pohdittu paljon etenkin feministisessä mediatutkimuksessa. Feministiset mediatutkijat ovat halunneet selvittää, miksi naiset ostavat ja lukevat lehtiä, joissa naisen representaatiot ovat suurimmaksi osaksi alistavampia kuin muissa medioissa (Siivonen 2006, 231). Koska tyttöjenlehdet

muistuttavat aikuisille naisille tehtyjä lehtiä, sama kysymys on esitetty koskien tyttöjenlehtiä. Miksi tytöt ostavat ja lukevat lehtiä, jotka esittelevät numerosta toiseen vain kauneutta, muotia, passiivisia tyttöjä ja aktiivisia poikia?

Yhtenä syynä naistenlehtien lukemiselle voidaan Jonita Siivosen mukaan pitää sitä, että lehdissä pääosassa on lähes aina nainen, mikä on harvinaista muissa mediatuotteissa. Naistenlehdet kertovat kauneusjuttujen lisäksi naisten elämästä sekä yleisesti että henkilökohtaisesti. Täten naisille suunnattu lehti antaa samaistumisen kokemuksia ja nautintoa itsensä tunnistamisesta. Lehdissä myös sallitaan esimerkiksi nautinto hoivatyöstä. (Siivonen 2006, 231–232.) Winship muistuttaa, että lehdissä on myös esteettisiä seikkoja, jotka lisäävät lukijan nautintoa. Lehdet on painettu hyvälaatuiselle paperille, ja ne ovat visuaalisesti miellyttäviä. Winshipin mukaan naisilla voi olla hyvin monenlaisia tapoja lehtien sisällöstä nauttimiseen. Lukija voi nauttia mahdollisuudesta tirkistellä julkisuuden henkilöiden tai ongelmia kohdanneiden ihmisten elämää tai nauttia lehdestä ”keskusteluna hyvän ystävän kanssa”. Lukija voi myös samaistua lehtien tarinoiden sankarittareen ja nauttia siitä, että hänen ongelmansa ratkaistaan. (Winship 1987, 52.)

Yksi syy nuortenlehtien suosioon voi olla se, että aikakauslehdet käsittelevät ajankohtaisia aiheita ja päästävät nuoret itse ääneen. Lehdissä tosielämän tuntu on läsnä voimakkaasti, kun nuoret kertovat lehdissä kokemuksiaan. Nuoret toivovat tekstien kertovan elämästä niin kuin se on ja haluavat samalla saada vihjeitä siitä, miten muut ovat selvinneet vaikeuksista. (Saarinen & Korkiakangas 1997, 182.)

Aikakauslehtien liitto selvitti vuonna 2008, miksi aikakauslehdet vetoavat nuoriin. Selvitykseen haastatellut nuoret ilmaisivat, että aikakauslehtien tehtävä on tuottaa taustoitettua ja kontekstiin liitettyä tietoa ajankohtaisista asioista. Nuorten mukaan aikakauslehtien tehtävä on olla asiantuntevan, analyttisen ja kriittisen tiedon tarjoaja. Nuorten mielestä parhaimmillaan aikakauslehdet altistavat uusille näkökulmille ja laajentavat maailmankuvaa. Tutkimuksen mukaan aikakauslehtiä käytetään paitsi

tiedonhakuun, myös tyhjien hetkien täyttämiseen, rentoutumiseen ja itsensä hemmotteluun. (Aikakauslehtien Liitto 2008a.)

Suurin osa nuorista hakee aikakauslehdistä viihdykettä ja tytöt erityisesti tunnetta. Tytöt tyydyttävät lehtiä lukemalla romantiikannälkäänsä ja keräilevät samalla tietoa julkkiksista. (Luukka, Hujanen, Lokka, Modinos, Pietikäinen & Suoninen 2001, 137.) Toisaalta lukemisen syyt voivat vaihdella ikäkausittain. Yläasteen oppilaiden lukutottumuksia selvittänyt Maija Karjalainen toteaa, että seiskaluokkalaisille tytöille tärkeitä nuortenlehtien lukemisen syitä ovat tiedon saaminen musiikista ja suosikkien kuvien katselu. Yhdeksäsluokkalaiset tytöt sen sijaan nostavat lukemisen syyksi myös sen, että lehdistä saa tietoa nuorten tapahtumista ja ongelmista sekä muodista ja siitä, miten käyttäytyä. (Karjalainen 1986, 113–116.)

Murrosikäisten tyttöjen tyttöjenlehtien lukemiseen liittyy kiinnostus erilaisiin kasvamiseen liittyviin teemoihin, kuten ihmissuhteisiin, seurusteluun, poikiin, kehon muutoksiin, ei ainoastaan nuorten trendikulttuuriin. Lehtien avulla tytöt voivat käsitellä kasvamiseen liittyviä kysymyksiä, saada tietoa mieltään askarruttavista asioista joko vertaisryhmältä tai asiantuntijoilta ja valmistautua elämässään tapahtuviin muutoksiin. (Suoninen 2004, 68.)

3 NUORET AIKAKAUSLEHTIEN LUKIJOINA

3.1 Valtaosa nuorista lukee aikakauslehtiä

Arkipuheessa nykynuoria pidetään usein televisio- ja internetsukupolvena. Nuorten lukemisharrastuksen hiipumisesta huolehditaan lehtien yleisönosastoilla ja kouluissa järjestetään lukemiseen kannustavia sanomalehtiviikkoja. Paniikki nuorten lukemisen hiipumisesta on ainakin osittain turha. Sanomalehtien Liiton valtakunnallisessa nuorten mediakäyttötutkimuksessa vuonna 2007 haastateltiin 12–20-vuotiaita nuoria. Tutkimuksen mukaan reilu neljännes nuoresta lukee sanomalehtiä joka päivä. Määrät ovat kuitenkin laskeneet. Sanomalehtien lukemiseen kulutetaan päivittäin keskimäärin 17 minuuttia arkisin ja 20 minuuttia viikonloppuisin. Television edessä vietettyyn aikaan verrattuna sanomalehtien lukeminen on vähäistä. Televisiota katsotaan hieman yli 1,5 tuntia päivässä. Nuoret kokevat tärkeimmäksi mediaksi internetin. Toiseksi tärkein on televisio, kolmas radio ja neljäs sanomalehti. (Sanomalehtien Liitto 2008.)

Aikakauslehdet ovat nuorille viidenneksi tärkein media. Ne ovat myös viidenneksi mieluisin väline, tosin niitä pidetään yhtä mieluisina kuin sanomalehtiä. (Sanomalehtien Liitto 2008.) Aikakauslehdiksi määritellään lehti, joka ilmestyy säännöllisesti vähintään neljä kertaa vuodessa, joka on kaikkien tilattavissa, joka sisältää joka numerossa toimituksellista aineistoa ja useita artikkeleita ja joka ei pääasiallisesti koostu mainoksista tai hintatiedoista. (Aikakauslehtien Liitto 2007c.) Jopa 85 prosenttia 12 vuotta täyttäneistä suomalaisista lukee säännöllisesti aikakauslehtiä. Yhdeksän kymmenestä 13–19-vuotiaasta lukee aikakauslehtiä ainakin joskus. (Luukka 2003, 17.)

Nuorten suosimia lehtiä ovat yleisaikakauslehdet, harrastelehdet ja nuortenlehdet (Aikakauslehtien Liitto 2008c). Varmimmin aikakauslehtiä lukevien nuorten käsiin eksyvät yleisaikakauslehdet tai asiakaslehdet, joita molempia lukee runsaat 70

prosenttia nuorista. Nuortenlehdet ovat lähes yhtä luettuja, sillä 67 prosenttia nuorista ilmoittaa lukevansa niitä. Luetuimpiin lehtiin kuuluvat myös lukemistot (esimerkiksi SinäMinä ja Regina), naistenlehdet, urheilulehdet ja musiikkilehdet. (Luukka ym. 2001, 128–137.)

Luetuimmat lehdet koetaan tärkeiksi elämän osiksi. Nuoret ilmoittavat tärkeimmiksi lehdiksi Suosikin, 7 päivää -lehden ja Demin. Tyttöjen listalla kärkeen nousevat selvästi nuortenlehdet ja romanttiset lukemistot. Tärkein lehti 33 prosentille tytöistä on Suosikki. Demi ei jää kauaksi, sillä se on tärkein lehti 28 prosentille tytöistä. (Luukka ym. 2001, 134.)

Kaikki tutkimustani varten haastattelemi työt lukivat Demiä. Se onkin Aikakauslehtien liiton selvityksen mukaan 12–17-vuotiaiden keskuudessa kolmanneksi luetuin lehti Aku Ankan ja Suosikin jälkeen. Demiä lukee liiton tietojen mukaan noin 111 000 nuorta. Suomessa myytävistä nuortenlehdistä 12–17-vuotiaiden lehtivalintojen kärkijoukkoon mahtuu Suosikin ja Demin lisäksi myös Miss Mix. (Aikakauslehtien Liitto 2007b.)

3.2 Nuortenlehdet luetaan monta kertaa

Lukemisharrastus joutuu nykyään kilpailemaan monien muiden harrastusten kanssa. Myös mediatarjonta on lisääntynyt, mikä lisää lehtien kilpailua. (Saarinen & Korkiakangas 1997, 190.) Näyttää siltä, että kilpailu ei ainakaan vielä uhkaa nuortenlehtiä vaan nuoret ovat valmiita käyttämään aikaa lehtien lukemiseen. Aikakauslehtiä luetaan keskimäärin 61 minuuttia numeroa kohden. Jokaista Demin numeroa luetaan keskimäärin 75 minuuttia eli selvästi keskivertolehteä pidempään. Esimerkiksi Suosikin ja Miss Mixin lukuajat ovat hieman aikakauslehtien keskiarvon alapuolella, eli niitä luetaan alle 60 minuuttia. (Aikakauslehtien liitto 2007b.)

Nuoret lukevatkin nuortenlehtiä erityisen keskittyneesti ja useita kertoja (Luukka 2003, 17). Jopa 40 prosenttia nuortenlehtien lukijoista lukee lehden moneen kertaan (Luukka ym. 2001, 129). Nuortenlehtien MPX-kerroin on 2,2. Luku kertoo, kuinka monta kertaa lehden yhteen sivuun palataan. Jokainen Demin sivu siis luetaan keskimäärin 2,2 kertaa. Keskimääräinen palaamiskerroin aikakauslehdissä on 1,6, joten Demi synnätään selvästi muita aikakauslehtiä tarkemmin. Lisäksi 51 prosenttia Demin lukijoista säilyttää ainakin osan lehdistä ja 40 prosenttia säilyttää lehden koko vuosikerran. (Aikakauslehtien Liitto 2007a.)

Tytöt lukevat aikakauslehtiä poikia useammin: 86 % tytöistä ja 69 % pojista lukee niitä vähintään kerran viikossa. Tytöt lukevat poikia enemmän etenkin nuortenlehtiä, naistenlehtiä ja lukemistoja sekä terveyteen, kauneuteen ja muotiin liittyviä lehtiä. (Luukka ym. 2001, 32.) Vuonna 1992 yleisimmin 17-vuotiaille tytöille tuli tilattuna lehtenä Suosikki, mutta koteihin tuli myös naistenlehtiä sekä kodinhoitoon ja sisustukseen erikoistuneita lehtiä (Helve 1992, 246–255). Tytöt myös lukevat lehtensä useaan kertaan, kun taas pojat lukevat lehtiä selaillessaan. Kaikkein aktiivisimmin tytöt lukevat nuortenlehtiä, sillä jopa 40 prosenttia tytöistä kertoo lukevansa nuortenlehdet useaan kertaan. (Luukka ym. 2001, 130–132.)

Nuortenlehdet ovat suosittuja etenkin teini-iän alkuvuosina. Kasvaessaan nuoret usein siirtyvät muiden lehtien lukemiseen. Luukan ym. mukaan 13–15-vuotiaat lukevat jonkin verran enemmän nuortenlehtiä kuin 15–19-vuotiaat. Vanhempi ikäryhmä lukee nuorempaa ikäryhmää enemmän asiakas-, yleisaikakaus- ja naistenlehtiä. Erityisesti tyttöjen tottumukset muuttuvat iän myötä. Nuoremmista tytöistä 95 % lukee nuortenlehtiä ja 64 % lukee ne monta kertaa. Vanhemmista tytöistä 67 % lukee nuortenlehtiä ja monta kertaa lehden lukee 18 %. (Luukka ym. 2001, 132.)

4 MIKÄ TYTTÖJEN LEHTI?

4.1 Kuvastimesta Demiin: nuortenlehtien lyhyt historia

Nuortenlehtien ja etenkin tyttöjenlehtien juuret ovat naistenlehdissä. Suomessa naistenlehtien taival alkoi Raili Malmbergin mukaan 1900-luvun alussa, jolloin lehtien määrä kasvoi ja Suomessa ilmestyvät lehdet monipuolistuivat. Uusille lehdille oli tarvetta, sillä suomalaisten koulutustaso nousi koulunkäynnin yleistyessä ja ihmisten lukuhalu lisääntyi. Samaan aikaan tapahtunut yhteiskunnan monipuolistuminen loi ryhmiä, jotka alkoivat vaatia oikeuksiaan ja tarvita omaa lehteä saadakseen äänensä kuuluviin. Yhden ryhmistä muodostivat naiset, jotka olivat heräämässä oikeuksiensa puuttumiseen. (Malmberg 1991, 193.)

Suomessa ilmestyi vuonna 1918 noin 30 lehteä, joita voidaan pitää naistenlehtien edelläkävijöinä. Lehdet sisälsivät yleissivistävän, viihteellisen ja lukuaineiston ohella naistenlehtien tyyppillisiä elementtejä, kuten ruokareseptejä, käsityöohjeita ja muotia. (Malmberg 1991, 194.) Vuonna 1949 nuorille naisille alkoi ilmestyä oma lehti, Kuvastin. Lehti ilmestyi vuoteen 1951 asti. (emt., 213.)

Varsinainen nuorisokulttuurin kehittyminen oli kuitenkin vielä lapsenkengissään. Nuorison eriytyminen omaksi ryhmäkseen ja nuorisokulttuurin nousu tapahtuivat 1960-luvulla. Ilkka Heiskanen ja Ritva Mitchellin mukaan vielä 1950-luvulla nuorisokulttuurin kehittyminen keskittyi suuriin kaupunkeihin ja pieniin nuorisoryhmiin. 1960-luvulla koko maa ja kaikki yhteiskuntaluokat olivat suuressa murroksessa ja syntyi perusta entistä laajemmalle nuorison synnylle. (Heiskanen & Mitchell 1985, 261.) 1960-luvulla nuorison ääntä alettiin kuunnella ja nuoriso otettiin huomioon eri tavalla kuin ennen. Nuorille alettiin suunnata suoraa tavaratarjontaa, kuten nuorten muotia, nuorisomusiikkia ja nuortenlehtiä. Ensimmäiset nuortenlehdet keskittyivät etenkin musiikkiin, mutta lehtiin liittyi alusta lähtien myös kasvatuksellinen ulottuvuus. Vuonna 1961 perustettiin Suosikki, joka ilmestyy

edelleen. Suosikin suosion innoittama vuonna 1964 perustettiin nuorisolehti Seitsemäntoista. Lehti oli tarkoitettu nuorille naisille ja se eli vuoteen 1967. (Malmberg 1991, 240–241.)

Varhaisten nuortenlehtien huippuvuotena voidaan pitää vuotta 1978, jolloin Suosikin ja sen kilpailijan Helpin yhteinen levikki oli noin 155 000 kappaletta (Heiskanen & Mitchell 1985, 262). Tämän jälkeen Suomessa on syntynyt ja kuollut useita nuorille suunnattuja lehtiä. Lehtien linjat ovat muuttuneet kasvatuksellisista kaupallisiksi, ja nuortenlehdistä on samalla tullut hyvin heterogeeninen lehtiryhmä (Kivikuru, 1996, 69).

Suomalaisten nuortenlehtien esikuvina toimivat usein ulkomaiset lehdet. Varhaiset ulkomaiset nuorten naisten lehdet keskittyivät Angela McRobbien mukaan etenkin romanttisen rakkauden ihailuun ja rakkaustarinoihin. Kaupallistumisen myötä lehdet ovat korvanneet romanssit muodilla, musiikilla, ongelmilla ja lukijoiden itsetoteuttamisen korostamisella. Lehdissä on yhä vähemmän tunteilua ja yhä enemmän realismia ja suoraa puhetta nuoruudesta ja elämästä. (McRobbie 1991, 14.) Kivikurun mukaan kaupallisten lehtien perusajatus on, että lukijalla ei tarvitse olla erikoistietoja aihealueelta tarttuakseen lehteen. Nuortenlehdissä tietyn ikäluokan yhdistäjän konsepti on säilynyt vahvana. Nuorisokulttuuri haluaa erottua eikä se pyri puhuttelemaan muita ikäryhmiä. (Kivikuru 1996, 70.)

Aikakauslehtien liiton luokittelujen mukaan maassamme ilmestyy tällä hetkellä kuusi nuorille suunnattua lehteä. Ne ovat Suosikki, Demi, Villivarsa, Miss Mix, Koululainen ja Lemmikki. (Aikakauslehtien Liitto 2008b.) Näiden lisäksi nuoret lukevat esimerkiksi lukemistolehtiä, kuten SinäMinää ja Reginaa. Kansainvälisesti suuntautuneet nuoret ostavat myös ruotsalaisia, englantilaisia, amerikkalaisia ja saksalaisia nuortenlehtiä. Ulkomaisten nuortenlehtien suosio on kuitenkin marginaalista, sillä Suosikki myy järjestäen enemmän irtonumeroita kuin tarjolla olevat ulkomaiset nuortenlehdet yhteensä. (Kivikuru 1996, 100.)

4.2 Naisten- ja nuortenlehdet: sisältö ja tapa käsitellä asioita

4.2.1 Muotia, kauneutta ja vakiopalstoja

Tyttöjenlehdet rajaavat lukijakuntansa tarkasti tietylle markkinalle eli teinitytöille. Rajaus toteutetaan monesti jo lehden nimessä, joka on usein nuorekas naisen nimi. Näin lehdet asettuvat määrittelemään tiettyä naisen elämän vaihetta eli nuoruutta. (McRobbie 1991, 83.) Naistenlehtitutkija Janice Winshipin mukaan naistenlehdet tarjoavat lukijoilleen paitsi päiväunelmia, myös selviytymistaitoja, joilla selvitä naiseuden ongelmista (Winship 1987, 14). Miehillä vastaavia julkaisuja ei juuri ole, vaan nuorten miesten julkaisut keskittyvät tiettyihin harrastuksiin tai kiinnostuksenkohteisiin, kuten autoihin tai kalastukseen (McRobbie 1991, 83).

Ellis, D. Evansin, Judith Rutbergin, Carmela Satherin ja Charli Turnerin mukaan nuortenlehtien perinteinen kategoria koostuu lehdistä, joiden aiheet keskittyvät henkilökohtaiseen kasvuun ja itsensä kehittämiseen. Lehtien aiheissa pääpaino on muodissa ja kauneudessa. Toinen nopeasti kasvava nuortenlehtiryhmä koostuu fanilehdistä, jotka käsittelevät julkisuuden henkilöitä ja viihdettä. (Evans ym. 1991, 100.) Perinteisellä kategoriolla on pitkä historia, sillä jo aivan varhaisissa nuortenlehdissä tyttöjä neuvottiin, miltä näyttää ja miten toimia kotona ja työhaastattelussa. Suosittuja aiheita ovat alusta lähtien olleet myös avioliittoon valmistautuminen ja persoonallisuuden kehittäminen. (Johnson 1993, 123–129.) Evansin ym. esittelemistä kategorioista Demi asettuu selvästi ensimmäiseen, joka painottaa henkilökohtaista kehitystä. Vuonna 1998 perustettu lehti muistuttaa monin tavoin aikuisille naisille suunnattuja lehtiä, mikä on hyvin yleistä nuortenlehdille (ks. Evans ym. 1991, 110).

Naistenlehdet koostuvat usein tietyistä aineksista. Näitä ovat muun muassa linjanvetopalsta (pääkirjoitus), hyötyaines (ruokaohjeet, muoti, terveys, oppaat), tietoinen (reportaasit, artikkelit), yleissivistävä aines (tapakulttuuri, taide), lukuaines (novellit), palveluaines (kysymys–vastaus-palstat, purkautumispalstat) ja viihdeaines

(ristikot, juorut). (Malmberg 1991, 195; Kivikuru 1996, 62.) Elementit löytyvät myös Demistä, joka rakentuu voimakkaasti vakiopalstojen varaan.

Minna-Riitta Luukan mukaan yli kaksi kolmasosaa Demi-lehden sivuista käytetään vakiopalstoihin tai mainoksiin. Jokaisesta lehdestä löytyy (Luukka 2003, 21–22):

- Megamokat, jotka ovat lukijoiden lähettämiä noloja tarinoita.
- Postifestari-palsta, jossa julkaistaan lukijoiden mielipidekirjoituksia.
- Trendit-palsta, jossa käsitellään muotia, vaatteita ja sisustusta.
- Kalenteripalsta, jolla esitellään lehden ilmestymiskuukauden tapahtumia.
- Kauneusosio, jossa lukijoille annetaan meikkaus- ja hiustenlaittovinkkejä sekä vastataan lukijoiden kysymyksiin kauneudenhoidosta.
- Keho-osasto, joka sisältää artikkeleita ruumiin kasvamisesta tai seksuaalisuudesta ja kysymys–vastaus-palstan.
- Osio ihmissuhteiden käsittelylle.
- Osio poikien mielipiteiden esittelylle (pojat muun muassa vastaavat lehdessä tyttöjen lähettämiin kysymyksiin ”poikien näkökulmasta”).
- Lukijoiden tarinoita heidän elämänsä vaikeista hetkistä.
- Leikkimielinen testi, horoskooppi sekä musiikki- ja elokuva-arvioita.
- Vakiopalsta, jossa kerrotaan julkkiksista.

Lehden maailmassa keskeisiä ovat siis ihmissuhteet, kaunistautuminen, terveys, ja mediat. Myös kuluttamisella on tärkeä sija. Sen sijaan yhteiskunnalliset asiat, vaikuttaminen, koulutus ja uravalinnat jäävät vähemmälle huomiolle. (Luukka 2003, 24.)

Amerikkalaisia nuortenlehtiä Seventeeniä, Sassya ja Young Miss -lehteä tutkineiden Evansin ym. mukaan valtaosa julkaisujen sisällöstä käsittelee muotia. Muodin lisäksi suuren osan lehdistä haukkaavat pitkät artikkelit ja toistuvat palstat. Myös kauneus ja viihde ovat tärkeässä osassa, kun taas terveysaiheiden määrä jää selvästi pienemmäksi. (Evans ym. 1991, 104–105.) Demi muistuttaa amerikkalaisia lehtiä siinä, että vakiopalstojen määrä on suuri. Lehdessä on kuitenkin huomattava määrä

terveys- ja ihmissuhdejuttuja, joskin myös viihde ja trendit ovat näkyvästi esillä. Evansin ym. mukaan vallitseva teema nuortenlehdissä on usein itsensä kehittäminen, jota lähestytään lähes poikkeuksetta muodin ja kauneuden näkökulmasta. Kauneuden tavoittelun teema kulkeutuu läpi lehden myös terveys- ja ravitsemusjutuissa, jotka käsittelevät usein painonhallintaa tai liikuntaa. (emt., 110.)

4.2.2 Lupaus keveydestä

Angela McRobbien mukaan tyttöjenlehdet lupaavat piristää ja viihdyttää tyttöjä sekä ratkaista heidän ongelmansa. Hänen mukaansa lehdet toistavat tiettyjä ”koodeja”, jotka ovat romanssi, henkilökohtainen ja kotielämä, muoti ja kauneus sekä popmusiikki. Lehdet välttelevät liikaa vakavuutta vuorottelemalla lehdessä vakavia ja kevyitä artikkeleita. Lisäksi lehtien tyyli kutsuu lukijoita lukemaan lehtiä paloittain, ei kerralla alusta loppuun. (McRobbie 1991, 90–93.)

Teinityttöjen lehtiin liittyy siis paitsi tietynlainen sisältö, myös tietynlainen tapa kirjoittaa ja käsitellä asioita. Luukka toteaa, että lehdet hahmottavat maailmaa pääasiassa määrittelyn, kuvauksen ja tuntemisen kautta. Määrittelyn kohde ovat esimerkiksi terveys, kauneus ja suhteet vanhempiin, mutta ennen kaikkea tyttöjen tunteet ja kokemukset. Tytöt näyttäytyvät lehden sivuilla pääasiassa tuntijoina, eivät aktiivisina tekijöinä. Määrittelemisen ja kuvauksen runsaus antaa mielikuvan siitä, että maailma on hallittava kokonaisuus. Varsinaista tekemistä lehdet kuvaavat vain vähän. (Luukka 2003, 24, 29.)

Luukan mukaan ilmiöitä kuvataan Demi-lehdessä usein tyypittelyn kautta. Lehti kertoo esimerkiksi erilaisista pukeutuja- tai seurustelijatyypeistä. Toinen tärkeä tapa kuvata maailmaa on käsitellä sitä ongelmien kautta. Lehti esittelee erilaisia ongelmia ja ottaa samalla aikuisen roolin ratkaistessaan ongelmat. Lehden kirjoittajat tietävät, mistä puhuvat, ja esittävät väitteensä totuuksina. Demi siis antaa tytölle kysyjän ja autettavan roolin ja ottaa itselleen vastaajan ja auttajan roolin. (Luukka 2003, 24–31.)

Demi-lehden asiantuntijarooli ja tapa toimia tyttöyden asiantuntijana korostuvat Luukan mukaan siinä, että juttuihin upotetaan asiantuntijatieta monista lähteistä ja lehden vakituisina avustajina toimii paljon lääkäreitä ja psykologeja. Tässä mielessä Demi toimii viihdelehden lisäksi myös tietolähteenä. Lehti antaa myös useita toimintasuosituksia ja kertoo, mitä tyttöjen tulee tehdä ja ennen kaikkea mitä ei tule tehdä: suuri osa neuvoista on kielto- tai kieltomuuotoisia käskyjä. Lehti muistuttaa paljon tytöille tehtyjä opaskirjoja. (Luukka 2003, 34–35.)

4.2.3 Lukijan ääni kuuluviin: lehtien kyselypalstat

Lehtien rooli neuvojana ja opastajana sekä lukijan rooli autettavana korostuvat tyttöjenlehtien kysymys–vastaus-palstoilla. Palstoilla lehden toimittajat tai asiantuntijat vastaavat lukijoiden lähettämiin kysymyksiin. Palstoilla lehdet neuvovat lukijoitaan suuremmin kuin muissa juttutyypeissään. Niissä esille pääsee myös lukijoiden ääni, kun he voivat kirjoittaa lehteen mieltään askarruttavista asioista. Janice Winship uskoo, että kyselypalsta on usein naistenlehden luetuin osa. Kysymyksiin vastaavat henkilöt pyrkivät syyttämisen sijaan kannustamaan naisia. Tärkeämpää kuin vastaukset voi kuitenkin olla palstojen välittämä tunne siitä, että naiset eivät ole ongelmineen yksin. (Winship 1987, 77–78.) Nuortenlehtitutkija Angela McRobbien mukaan kyselypalstat luovat lehtiin tilan, jossa väestönosa, jolla ei ole mahdollisuutta terapeuttien palveluihin tai joiden vanhemmat eivät osaa keskustella tyttäriensä kanssa teini-iän haasteista ja muutoksista, pääsee kysymään ongelmistaan. Lehdet luovat kysymyspalstoilleen omanlaisensa tyylin, tytöt voivat esimerkiksi kokea kysymyspalstalla esittävänsä kysymyksiä kuvitteelliselle isosiskolleen. (McRobbie 1991, 156.) McRobbien mukaan kyselypalstojen kirjallinen muoto tekee kysymysten esittämisen helpoksi, ja palstoilta voi hakea apua sellaisiinkin ongelmiin, joista vanhempien kanssa ei voi puhua. Palstat siis nostavat keskusteluun aiheita, joista on muuten vaikea puhua. (emt., 157.)

Kyselypalstojen lukunautinnon syntymisestä ja merkityksestä on McRobbien mukaan eri näkemyksiä. Palstojen merkityksen voidaan nähdä olevan se, että ne ilmaisevat tyttöjen todellisia ahdistuksen aiheita ja ongelmia ja antavat helpotuksen kanavan tytöille. Osa tyttöjenlehtien kyselypalstojen lukunautinnosta muodostuu McRobbien mukaan tirkistelystä ja sen huomaamisesta, että muiden ongelmat ovat pahempia kuin omat. Toisaalta McRobbie näkee palstojen merkityksen siinä, että ne jatkuvasti määrittävät rajaa sille, mistä voi puhua. Samalla sivuilla määritellään sitä, mikä on normaalia ja mikä epänormaalia, mikä hyväksyttävää ja mikä ei. (McRobbie 1991, 161–165.)

Kyselypalstojen on katsottu tyydyttävän lukijoiden itseymmärryksen tarvetta mutta niitä on myös kritisoitu paljon. Palstojen on sanottu korostavan naiseutta ristiriitaisena ja vaikeana tilana, jossa naiset kamppailevat kohti parempaa naiseutta. Palstat korostavat, että nainen tarvitsee apua ja neuvoja muuttuakseen paremmaksi. (Siivonen 2006, 234–235.) Palstoilla kysymyksiin vastaavat henkilöt toimivat ystävinä naisille ja kokoavat naiset yhteen. He eivät kuitenkaan tarjoa naisille tietoa, jonka avulla naiset näkisivät heidän yleisten olosuhteidensa historian, vaan sen sijaan kehottavat naisia pärjäämään omillaan. (Winship 1987, 80.) Siivosen mukaan juuri se, että kyselypalsta käsittelee naisen elämää yksilön ongelmien kautta, vaikeuttaa naisten mahdollisuuksia toimia yhdessä. Ongelmia pidetään yksittäisinä tapauksina, ei kollektiivisesti tai yhteiskunnan tasolla ratkaistavissa olevina ongelmina. Vaikka palstat antavat lukijoille mahdollisuuden eläytymiseen ja vertailuun, ne eivät huomioi naiseuden moninaisuutta tai naisten erilaisia ongelmia. (Siivonen 2006, 235.)

Nuortenlehtitutkija Angela McRobbien näkemys nuortenlehtien kyselypalstoista on hyvin samankaltainen. Hänen mukaansa tyttöjenlehtien kyselypalstojen kysymykset valitaan tarkoin lehtien toimituksissa ja tiettyjä aiheita vältellään. Usein palstoilla esiteltävien ongelmien syy on se, että tyttö ei jollakin tapaa vastaa jotakin normia, kuten perinteisiä ulkonäkövaatimuksia. Palstalla monesti neuvotaankin, miten tyttö voisi saavuttaa tämän ihanteen. Usein ongelmien syyksi nimetään se, että tyttö käy

läpi tiettyä ikävaihetta ja käyttäytyy tietyllä tavalla. Sosiaalisten rakenteiden osuutta ongelmiin ei tunnusteta. (McRobbie 1991, 110–115.)

4.3 Kritiikkiä tyttöjenlehtiä kohtaan

4.3.1 Naistenlehden lajityypin olemassaolo alentaa naisia

Teinitytöille suunnattujen lehtien sisältö on saanut osakseen runsaasti kritiikkiä. Lehtiä on kritisoitu etenkin liiasta keveydestä ja kaupallisuudesta. Teinilehtien kritiikki muistuttaa selvästi naistenlehtiä kohtaan esitettyjä moitteita.

Raili Malmbergin mukaan naistenlehtiä syytettiin jo 1960-luvulla siitä, että ne ovat pinnallisia, materialismiin lietsovia, synnyttävät turhia tarpeita ja ihannoivat esimerkiksi missejä, tähtiä, kevyen luokan julkkiksia ja kuninkaallisia. Naistenlehdet herättävät kriitikoiden mukaan syyllisyyden ja alemmuuden tunteita tavallisissa lukijoissa, koska lehdet etsivät aina esimerkkinsä naisista, jotka ovat nuoria, kauniita, tehokkaita ja menestyvät kaikessa. (Malmberg 1991, 282.) Naistenlehtien lajityyppiä on kritisoitu naisten alentamisesta. Joidenkin tutkijoiden mielestä jo pelkästään se, että naistenlehtiä on olemassa, on kannanotto naisen asemaan. Se korostaa, että nainen kaipaa erityistä kohtelua. Lehdet kertovat naiselle, että hän ei itse asiassa ole osa yhteiskuntaa kokonaisuudessaan vaan pikemminkin osa naisten yhteiskuntaa. Jos yhteiskunnallisia asioita käsitellään, niitä käsitellään suhteessa naisiin ja erityisesti naisten näkökulmasta. (Ferguson 1983, 2.)

Naistenlehdet sisältävät neuvottelua naiseudesta ja ovat osaksi tämän takia sisällöltään ristiriitaisia. Lukijaa voidaan samassa lehden numerossa kehottaa säästäväisyyteen ja itsensä hellimiseen ostoksilla. (Töyry 2006, 223.) Fergusonin mukaan lehdet esittävät, että hyvä naiseus tarkoittaa tiettyjen rituaalien suorittamista tiettyinä aikoina. Ferguson vertaa lehtiä uskonnollisiin kultteihin, joilla on ylipapittaret (päätoimittajat), rituaalit (kaunistautuminen) ja palvottava toteemi, joka

on nainen itse. Lehdet tarjoavat erilaisia rooleja, joista nainen voi valita, ja ne johdattavat uudet tulokkaat (nuoret tytöt) roolista toiseen. Lehdet korostavat, että naiseus on läpi elämän kulkeva ura, jossa lehden avulla voi onnistua paremmin. (Ferguson 1983, 6–9.)

4.3.2 Teinilehdet viljelevät riittämättömyyden tunnetta

Nykyajan teinilehtien ei ole nähty olevan juuri aikuisia esikuviaan parempia. Angela McRobbien (1991, 83) mukaan lehdet niputtavat tytöt samaan ryhmään ja pyrkivät häivyttämään nuorten eroja. Nuoruudesta muotoutuu näin se, miten lehti nuoruuden määrittää. Usein tämä tarkoittaa, että nuorten naisten päätehtäviksi nimetään laihduttaminen, kaunistautuminen ja poikien mielenkiinnon herättäminen. Samalla lehdet sulkevat keskustelusta muut mahdolliset arvot. (emt., 84.) Myös poikia esitetään stereotyyppisissä vakiorooleissa ja heitä romantisoidaan (emt., 99).

Seventeenin, Sassyn ja Young Miss -lehden sisältöjä tutkineet Evans ym. kiinnittävät huomion samaan seikkaan. Lehdet käsittelevät vain vähän identiteetin rakentumisen kannalta tärkeitä aiheita, eivät esitele naisia edistyksellisissä rooleissa, eivätkä painota henkilökohtaista kasvua ammatillisen kehittymisen, esteettisten päämäärien tai urheilun kautta. Lehdet eivät myöskään yritä herättää lukijoidensa kiinnostusta poliittisiin tai kansainvälisiin aiheisiin. (Evans ym. 1991, 112.) Vaihtoehtoisia elämäntyyplejä esitteleviä juttuja on lehdissä häviävän vähän (emt., 111). Evans ym. toteavat, että teini-ikäisten tyttöjen identiteetin kannalta tärkeitä juttuja ovat etenkin ne, jotka käsittelevät ideologisia kysymyksiä, kuten uskontoa ja poliittisia aiheita, koulutusta ja urakysymyksiä, ihmistenvälisiä suhteita ja muita identiteettiin liittyviä teemoja, kuten kehonkuvaa ja itsetuntoa (emt., 103). Evansin ym. tutkimuksen mukaan nuortenlehdet käsittelevät identiteetin kehittymiseen liittyvistä teemoista etenkin ihmissuhteita. Selvästi vähemmän käsitellään itsetuntoa, koulutusta ja uraa sekä ongelmia. Erilaisiin ideologioihin liittyviä aiheita lehdet käsittelevät vähiten. Suhteita sivuavat artikkelit käsittelevät eniten seurustelua ja heteroseksuaalisuutta

sekä ystävyyssuhteita ja perhe-elämää. (emt., 105.) Evans ym. uskovat, että lehtiin kirjoittavat toimittajat olettavat, ettei heidän kohdeyleisönsä pysty sulattamaan aiheita, jotka menevät konkreettisten, juuri nyt tapahtuvien ongelmien ohi. Tällaisia olisivat esimerkiksi aiheet, jotka käsittelevät tulevaisuuteen ja aikuisen rooliin sopeutumista tai käyttäytymisen pitkäaikaisia seurauksia. (emt., 112.)

Lisa Duken ja Peggy Kreshelin mukaan media määrittää, mitä on olla nainen yhteiskunnassa. Naisten- ja tyttöjenlehdet välittävät kuvaa ideaalisesta ja antavat vaikutelman, että täydellisen naiseuden (täydellisen naisen vartalon) saavuttaminen ei riipu synnynnäisistä ominaisuuksista vaan naisten tahdonvoimasta ja päättäväisyydestä. Naistenlehdet kertovat ja lupaavat naisille, että tavoiteltu ideaalinen kauneus on kenen tahansa saavutettavissa, jos vain yrittää tarpeeksi. (Duke & Kreshel 1997, 48.) Nuorisokulttuurin kaupallistumista kritisoivan Alyssa Quartin mukaan 1990- ja 2000-lukujen vaihteessa markkinoille tulleet uudet ja ylelliset teinilehdet pohjustavat tietä aikuisille tarkoitettujen kiiltokuvalehtien maailmaan. Uudet teinilehdet, toisin kuin 1980-luvun nuortenlehdet, tyrkyttävät nuorille uusinta muotia ja kalliita merkkejä sekä esittelevät tavallisten teinityttöjen sijaan kuuluisuuksia. Quartin mukaan nuortenlehdet rakentavat ”käden ulottuvilla olevan, mutta kalleudessaan saavuttamattoman maailman, jota tytöt niin kovasti hinkuvat”. (Quart 2003, 30–31.) Lehdet siis luovat tytöille riittämättömyyden tunteen ja samalla esittelevät tuotteet, joiden avulla tunnetta vastaan voi taistella. Siivosen mukaan lehtien voikin väittää pitävän naiseutta ongelmana ja itseään ratkaisuna ongelmaan. Lehdet antavat ohjeita naiseuden toteuttamiseen ja luovat siten vastakkainasetteluja, jotka ne lupaavat ratkaista. (Siivonen 2006, 237.) Quartin mukaan lehdet ovat kuin epävirallisia katalogeja, joissa journalismin ja markkinoinnin raja usein hämärtyy. Lehdissä tapahtuva kauneuden ylikorostaminen liittyy selvästi kuluttamiseen. Nainen jaetaan osiin (huuliin, sääriin, silmiin ja rintoihin), joiden epätäydellisyydestä muistutetaan, ja osien parantamiseen tarjotaan erilaisia tuotteita. (Quart 2003, 32.)

4.3.3 *Lehti tekee teineistä kasvotonta massaa*

Teinilehtien roolia neuvonantajana ja isosiskona on kritisoitu paljon. Esimerkiksi *Demi*-lehdessä tyttöjen kysymyksiin vastaava asiantuntija tai isosisko puhuttelee tyttöä intiimisti nimeltä ja tietää, miltä työstä tuntuu. Vastaaja suhteuttaa tytön ongelman muiden ongelmiin ja osaa antaa suositukset ongelman ratkaisuun. Ratkaisut esitetään varmoina. (Luukka 2003, 32.) Lehden kirjoittajat esittävät väitteensä yleistettävänä totuuksina. He tuntuvat olevan varmoja siitä, että he tietävät, mitä tytöt ajattelevat ja tuntevat (emt., 34). Barbara Hudsonin mukaan teinilehdet puhuvat aikuisena kaikille teineille. Nuortenlehdet eivät kuitenkaan tunne jokaisen neuvoa kysyvän tilannetta, joten ne käsittelevät ongelmia yleisesti kaikkien teinien ongelmina. Kun tähän lisätään se, että lehdet eivät ole teini-ikäisten asiantuntijoita, päädytään Hudsonin mukaan siihen, että lehdet toistavat laajimmin hyväksytyjä ja yleisessä tiedossa olevia tapoja puhua nuorista. Näin lehdet usein päätyvät käyttämään vanhahtavaa ja moralistista diskurssia. Lehdet siis uusintavat olemassaolevia, stereotyyppisiä ja ristiriidattomia tapoja puhua siitä, mitä on olla tyttö ja teini-ikäinen. (Hudson 1984, 51.)

Hudsonin mukaan tyttöjenlehtien ääneen lausuttu tavoite on puhua tytöille heidän kielellään. Tästä huolimatta lehdet usein toistavat terminologiaa, jota opettajat ja sosiaalityöntekijät käyttävät puhuessaan teineistä kasvottomana massana. Lehtien fiktio- ja mainosaineiksissa esiintyy ideologinen konstruktio teini-ikäisten naiseudesta. Pääpaino on vapaa-ajalla ja huvilla työn ja opiskelun sijaan, romansseilla, kuluttamisella, työnteon unohtamisella tähtijutuissa ja mallien stereotyyppisellä valkoisella kauneudella. Lisäksi lehdissä kuvataan yksinkertaisesti ja yleistäen, mitä on olla teini-ikäisen puolivälissä. Lehden tietoinen käsittelee stereotyyppisesti nuoruuden ongelmia: ujoutta, ymmärtämättömiä aikuisia, koulu- ja työhuolia, persoonan puutteita ja epätydyttävää ulkonäköä. (Hudson 1984, 49–50.)

5 LEHDET TYTTÖJEN TUKIJOINA

5.1 Tyttöjenlehti tukee, kasvattaa ja antaa tietoa

5.1.1 Naistenlehti toimii myös hyötylehtenä

Naisten- ja tyttöjenlehdet ovat saaneet osakseen kosolti kritiikkiä (ks. luku 4.3). Lehtiä kritisoidaan epäolennaisuuksiin keskittymisestä, kaupallisuudesta ja yksipuolisen naiseuden esittämisestä. Naistenlehdille on kuitenkin annettu myös toisenlaisia merkityksiä.

”Tyttöjenlehdet ovat osa kulttuurisia merkityksenantoprosesseja, joissa tarjotaan lukijalle mahdollisuutta identiteetin rakennustyöhön kuvaamalla nuoren naisen elämää, hänelle oletetusti tärkeitä asioita ja tarjoamalla vastauksia oletettuihin ja aitoihinkin kysymyksiin. Lehdet kuvaavat paitsi median myös laajemmin kulttuurissa ja ajassa vallalla olevia käsityksiä tytöistä ja heidän roolistaan yhteiskunnan ja yhteisöjen jäseninä” (Luukka 2003, 18.)

Malmbergin mukaan koko historiansa ajan naistenlehdet ovat toimineet myös hyötylehtinä, tiedonjakajina, päiväunelmien tarjoajina ja puuttuvien ihmiskontaktien korvaajina. Lehdet ovat antaneet terapiaa kysymyspalstoillaan ja vahvistaneet naisten itsetuntoa. Naistenlehdet ovat myös ajaneet naisten oikeuksia, tasa-arvoa, työn ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä sosiaalisia kysymyksiä. (Malmberg 1991, 284–285.)

Naistenlehtitutkimuksessa onkin 1960-luvulta lähtien siirrytty kritiikin ja torjunnan vaiheesta tutkimaan lehden ja lukijan suhdetta. Tutkimus on alkanut ymmärtää naisten erilaisia tapoja kuluttaa lehtiä ja käyttää niitä jokapäiväisistä asioista selviytymiseen, nautintoon ja jopa tiedon hakuun. (Töyry 2006, 223.) Myös tyttöjenlehtien ja lukemisen yleensä on nähty antavan nuorille naisille tarpeellista tukea naiseksi kasvamisen ongelmissa.

5.1.2 *Lehti opettaa ja tarjoaa peilauspintoja*

Saarisen ja Korkiakankaan mukaan oletuksia lukemisen vaikutuksista ja vaikutusmekanismeista tehdään etenkin oppimisteorioiden ja psykodynaamisten suuntausten pohjalta. Sosiaalisen oppimisen teorian mukaan lukeminen opettaa esittelemällä malleja, joita lukija voi hyödyntää ajattelussaan ja käyttäytymisessään. Mallit opettavat esimerkiksi ongelmanratkaisutaitoja. (Saarinen & Korkiakangas 1997, 33.) Lukeminen voi myös antaa syvällistä tietoa kuvailemalla ja analysoimalla jotakin tilannetta. Näin teksti edistää lukijan kognitiivista kehitystä. Tekstit voivat vaikuttaa lukijan minäkuvaan ja itsearvostukseen. Tämä tapahtuu siten, että kirja tai muu teksti tarjoaa käyttäytymisneuvoja, joiden hallitseminen vahvistaa itsetuntoa. Toisaalta teksti voi tarjota samaistumispintoja ja näyttää siten lukijalle, että hän ei ole ongelmineen yksin. (emt., 33.)

Vaikuttaa siltä, että tytöt kokevat tekstien toimivan edellä mainituilla tavoilla. Anu Mustonen, Anna Rönkä ja Virpi Uotinen selvittivät 2000-luvun alkupuolella, miten 14–15-vuotiaiden tyttöjen minäkuva suuntaa tyttöjen lukemista. He havaitsivat, että lukeminen vastaa moniin tyttöjen tarpeisiin. Se on huvin lähde, ikävystymisen tai yksinäisyyden lievittäjä, tiedonsaannin kanava ja elämysten antaja. Se on joillekin nuorille tärkeä itseterapian ja -tutkiskelun kenttä. Tutkijoiden mukaan tytöt käyttävät kirjojen ja lehtien henkilöitä peilauspintana, jota vasten he hahmottelevat omaa minuuttaan. (Mustonen, Rönkä & Uotinen 2003, 236.) Miltei kaksi kolmasosaa Mustosen, Rönkän ja Uotisen tutkimuksessa mukana olleista tytöistä löysi lukemisen väyläksi saada apua joko konkreettisiin tai henkisiin ongelmiinsa. He mainitsivat löytäneensä ratkaisumalleja hieman useammin lehdistä kuin kirjoista. Tätä selittää ainakin se, että monissa (nuorten)lehdissä on erilaisia asiantuntija- ja kontaktipalstoja, joista lukijalle voi osua omaan elämäntilanteeseen sopivia neuvoja. (Mustonen, Rönkä & Uotinen 2003, 237.) Lehdet siis aktiivisesti tarjoavat apuaan nuorten ongelmiin. Demikin sisältää runsaasti eri aiheita käsitteleviä kysymys–vastauspalstoja, joille lukijat voivat lähettää kysymyksiä mieltään vaivaavista ongelmista (Luukka 2003, 22).

Nimenomaan murrosikäisille tytöille lukeminen on keskeinen kanava työstää omaa identiteettiä. Samaistumalla lukemiensa tekstien hahmoihin nuoret saavat sijaiskokemuksia ja -elämyksiä, jolloin heidän ei tarvitse kokeilla kaikkia mahdollisia tilanteita ja tunteita. Niinpä heitä kiinnostaakin lukea itseään hieman vanhemmista nuorista. Samalla he voivat pohdiskella ”tulevaisuuden minäänsä”, eli sitä, millaisia ominaisuuksia heillä tulee aikuisena olemaan. (Mustonen, Rönkä & Uotinen 2003, 236–237.) Gunilla Holm on todennut tyttöjen käyttävän fiktiivisiä hahmoja erilaisten mahdollisten minäkuvien kokeilemiseen. Lukemalla tytöt voivat samaistua erilaisiin tilanteisiin turvallisesti. Koska useat nuortenlehdistä käsittelevät seksiä, niiden lukeminen tarjoaa turvallisen tavan ilmaista intohimon tunteita. Virheillä ei ole vaarallisia seurauksia, ja tytöt voivat käsitellä vaikeita kysymyksiä ja tunteitaan. (Holm 1997, 20.)

Median kautta yksilö voi vahvistaa minuuttaan sekä lisätä itseymmärrystään ja valmiuksiaan ratkaista ongelmiaan. Toisaalta media osallistuu sosiaalisen identiteetin rakentamiseen ja toimii ryhmien identiteettiä rakentavana kanavana. (Mustonen 2001, 121–122.) On toki muistettava, että median osallisuus identiteettityössä ei ole ristiriidaton. Kaupallinen media rakentaa nuorille identiteettejä, jotka perustuvat yksilölliseen kuluttamiseen, tyyliin, suoritukseen ja onnistumiseen. Media rohkaisee ihmisiä liittämään identiteettinsä tiettyyn elämäntyyliin, johon liittyy elämäntyylin mukainen kuluttaminen. (emt., 131.)

5.2 Sosiaalinen tuki

5.2.1 Tuki auttaa siirtymään uuteen rooliin

Se, että tytöt käyttävät lehtiä samaistumiseen ja erilaisilla minäkuvilla kokeilemiseen, kertoo siitä, että tytöt aktiivisesti käyttävät lehtiä kehityksensä apuna. Katsaus lehden sisältöön antaa viitteitä siitä, että lehti pyrkii tietoisesti tukemaan tyttöjä heidän elämässään. Lehti siis pyrkii tarjoamaan tytöille sosiaalista tukea.

Sosiaalinen tuki tarkoittaa yhteisöjen yksilöille tarjoamaa apua, joka auttaa yksilöä selviytymään rasittavista tapahtumista tai elämäntilanteista. Sosiaalinen tuki auttaa ihmistä esimerkiksi oman identiteetin muodostamisessa. (Kumpusalo 1991, 13.)

Sosiaalisen tuen tutkimuksessa huomiota on kiinnitetty esimerkiksi tuen tarpeeseen elämän roolinmuutostilanteissa. Sosiaalinen tuki onkin todettu merkittäväksi avuksi siirryttäessä elämässä uuteen rooliin. (ks. Pulkkinen 2007, 27.)

Sosiaaliselle tuelle on monia määritelmiä. Eri määritelmille on yhteistä ennen kaikkea sosiaalisen tuen moniulotteisuus. Sosiaalisen tuen nähdään usein koostuvan osista. Willcoxin ja Vernbergin (1985, 4–5) mukaan tutkimuksissa toistuvasti esiintyviä tuen osia ovat

- tunnetuki
- käytännön tuki (tai aineellinen tuki)
- tiedollinen tuki
- arviointi- ja vertaistuki.

Tunnetuki tarkoittaa esimerkiksi välittämistä ja empatiaa (Willcox & Vernberg 1985, 4–5). Nuortenlehti voi tarjota tällaista antamalla lukijalleen tunteen, että lehti ymmärtää lukijan tilannetta. Lehti voi korostaa lukijalle, että nuoruuden ongelmista huolimatta jokainen nuori hyväksytään sellaisenaan. Lehti voi antaa tunteen siitä, että jokaista nuorta rakastetaan. Lukijasuhteen syntymiseksi naistenlehdet pyrkivät luomaan yhteisön, jossa lehden tekijät pitävät lukijoidensa puolta (Töyry 2006, 224). Lehden ja lukijan välille odotetaan siis syntyvän vuorovaikutussuhde, jossa lehden tekijät asettuvat selvästi tuen antajan rooliin. Lehti, joka pitää lukijoidensa puolta, antaa lukijoille tunteen, että heistä välitetään. Fergusonin mukaan naistenlehdet ovatkin naisille ”peili, joka heijastaa heidät myönteisessä valossa”. Osalle naisista lehti voi olla ainoa paikka, jossa heitä arvostetaan näin paljon. (Ferguson 1983, 9.) Fergusonin mukaan lehdet tarjoavat naisille halvan ja helposti saatavilla olevan positiivisen palautteen lähteen. Samalla ne antavat naiselle käytännöllisiä ohjeita naiseuden toteuttamiseen (emt., 185).

Käytännön tuki tarkoittaa avun antamista eteen tulevista käytännön ongelmissa, kuten läksyjen teossa. Tämä voi tarkoittaa myös materiaalisen tuen, kuten rahan antamista. (Willcox & Vernberg 1985, 4–5.) Lehti voi antaa käytännön tukea esimerkiksi neuvomalla konkreettisesti elämän hallinnassa. Neuvoillaan lehti ratkaisee ongelmia tyttöjen puolesta eli tekee tytöille palveluksen säästämällä heidän aikaansa ja vaivaansa.

Tiedollista tukea annettaessa kriisissä olevalle henkilölle kerrotaan tietoja, joiden avulla voi selvittää ja ratkaista elämän ongelmia (Willcox & Vernberg 1985, 4–5). Tiedollista tukea lehdet voivat tarjota esimerkiksi asiapitoisten artikkelien avulla tai erilaisia vinkkejä ja niksejä antamalla. Nuortenlehtien kysymys–vastaus-palstat yhdistävät usein käytännön ja tiedollisen tuen tarjoamisen.

Arviointi- ja vertaistuki tarkoittaa sellaisen materiaalin tarjoamista, jota tuen tarvitsija voi käyttää itsearviointiin (Willcox & Vernberg 1985, 4–5). Tämä tuen muoto on erityisen tärkeä teini-ikäisille tytöille. Mustosen, Röngän ja Uotisen mukaan murrosiässä minän rakentaminen on vahva psyyken teema, joka ohjaa nuorten toimintaa. Ympäröivää maailmaa hahmottaessaan nuoret etsivät samalla itseään ja rooliaan. Muut ihmiset toimivat identiteettiään etsivälle nuorelle peleinä, joiden kautta on mahdollista arvioida minän uusia ominaisuuksia. Peileiksi käyvät myös joukkoviestimien tarjoamat todelliset ja kuvitteelliset hahmot. (Mustonen, Rönkä & Uotinen 1992, 236.) Nuortenlehti voi tarjota vertaistukea kertomalla, mitä muut nuoret ajattelevat ajankohtaisista asioista tai aikuiseksi kasvamisesta. Lisäksi lehti voi esitellä erilaisia nuoria ja heidän käyttäytymismallejaan.

5.2.2 Sosiaalisen tuen saanti on subjektiivinen kokemus

Housen mukaan sosiaalisen tuen antamiselle on välttämätöntä, että tuen antaja ja saaja ovat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa keskenään (House 1981, Pulkkisen 2007, 27–29 mukaan). Toisenlaisiakin näkemyksiä on esitetty. Osa sosiaalisen tuen

tutkijoista näkee, että pelkästään ihmisen kokemus siitä, että sosiaalista tukea olisi saatavilla, voi merkittävästi vähentää stressiä. (Willcox & Vernberg 1985, 6.) Heidän mukaansa elämän kriisit ja sosiaalinen tuki ovat ennen kaikkea henkilökohtaisia ja tulkinnanvaraisia kokemuksia. Täten elämän kriisiä ei voida määrittää objektiivisesti olosuhteiden perusteella, eikä sosiaalista tukea voi rajata vain tietyksi vuorovaikutussuhteissa tapahtuvaksi prosessiksi. (emt., 7.)

Tuen saamisen kokemus on siis ennen kaikkea tuen saajan tulkinta. Henkilö voi kokea saavansa tukea paitsi toisilta ihmisiltä, myös esimerkiksi kirjallisuudesta tai muusta mediasta. Kriisiä elävä siis itse määrittelee, milloin hän kokee saavansa tukea tilanteeseensa ulkopuolelta. Hän itse määrittelee, kuka tai mikä tukea voi hänelle antaa. Esko Kumpusalo muistuttaakin, ettei sosiaalisen tuen vuorovaikutuksellisuus sulje pois mahdollisuutta, että sosiaalinen tuki voi olla myös epäsuoraa tai yksisuuntaista tukea (Kumpusalo 1991, 14).

Tämän tutkimuksen taustalla vaikuttaa kuitenkin ajatus, että lehden ja sen lukijan suhde voi muistuttaa sosiaalista vuorovaikutusta. Lehdet voivat toimia naisille puuttuvien ihmiskontaktien korvikkeena ja nuorille lehti voi olla neuvoa antava aikuinen. Paavilaisen mukaan aikakauslehti ei pyri vaikuttamaan joukkoihin vaan se tavoittelee yksilöä. Lukija valitsee aikakauslehensä harrastustensa tai kiinnostuksenkohteidensa mukaan. Tämän takia aikakauslehden ja lukijan suhdetta voidaan pitää henkilökohtaisempuna kuin esimerkiksi sanomalehden ja sen lukijan suhdetta. (Paavilainen 1999, 133.) Naistenlehtien keskusteleva ilmaisutyyli korostaa tätä vuorovaikutuksellisuutta. Ne juttelevat lukijoilleen ”ystävänä”, ja lehtien päätoimittajat puhuvat kirjoituksissaan itsestään ja ”meistä” eli lehden lukijoista. Lehtien puhetapa tuo naiset yhteen jakamaan yhteistä maailmaa. (Winship 1987, 66.) Luukan mukaan Demi-lehden kieli on perusluonteeltaan dialoginen, eli tekstit kutsuvat lukijoita vuorovaikutussuhteeseen. Teksti puhuu, puhuttelee ja asemoi lukijan ja kirjoittajan tiettyyn rooliin. Lukija on apua tarvitseva nuori, lehti taas avun antaja. Auttajana lehdessä on kuvitteellisen ”isosiskon” lisäksi lukuisa joukko asiantuntijoita. (Luukka 2003, 36.) Lukemistolehdet, kuten SinäMinä ja Regina, ovat

saaneet vaikutteita lukijoihin yhteydenpidosta toisaalta radion kontaktiohjelmista, toisaalta aikakauslehtien kontaktiperinteestä, kuten erilaisista palstoista ja kysymys–vastaus-keskustelusta (Kivikuru 1996, 97).

Vuorovaikutusta Demin ja sen lukijoiden välillä korostaa lukijoiden osallistumismahdollisuuksien runsaus. Lukijat voivat lähettää lehteen kysymyksiään ja kertoa tarinoitaan (Luukka 2003, 35). Demi-lehden internetsivut antavat lehden ja lukijan vuorovaikutukselle helppokäyttöisen kanavan. Sivujen kautta lukijat voivat lähettää lehdelle kysymyksiä ja vaikuttaa lehden sisältöön. Sivujen suosittuja keskustelupalstoja seuraamalla lehden tekijät saavat tietoa lukijoidensa ongelmista ja elämäntilanteista. Vuorovaikutus mahdollistaa sen, että lehti voi tunnistaa nuoria askarruttavat ongelmat ja pyrkiä ratkaisemaan ne tai tukemaan nuoria ongelmien ratkaisussa.

5.3 Kirjaterapia

5.3.1 Tekstit tarjoavat nuorille muutakin kuin tietoa

”Kautta aikojen ihmiset ovat kokeneet saavansa kirjoista muutakin kuin tietoa: sielu on saanut milloin virkistystä, milloin unohdusta, mitä moninaisinta apua.” (Saarinen & Korhonen 1997, 154.)

Sosiaalisen tuen liittäminen lehtiin liittyy näkemykseen siitä, että ihmiset saavat lukemistaan teksteistä muutakin kuin tietoa. Tähän liittyy ajatus kirjaterapiasta. Kirjoja on käytetty osana ohjattua terapiaa jo muutamia vuosikymmeniä (Saarinen & Korhonen 1997, 154). Kirjaterapian käytössä on nykyisin kaksi päälinjaa: kriisi- tai stressitilanteessa elävien auttaminen analysoinnin avulla ja selvitytymismalleja tarjoamalla sekä psyykkisen kehityksen edistäminen itseymmärrystä lisäämällä. (emt., 155.) Murrosikä elävä nuori voi kaivata molempia. Itseymmärryksen tulee kasvaa, jotta nuori voi muodostaa ehjän mielikuvan itsestään. Lisäksi murrosikä elämäntilanteena voi olla stressaava, jolloin nuori kaipaa apua käytännön muutoksista selviämiseen.

Kirjoja käytettiin parantumisen apuna jo kauan ennen kuin kirjaterapia-nimitys keksittiin (Saarinen & Korkiakangas 1997, 157). Kirjaterapian käyttö voi siis tapahtua tiedostamatta, mikä on todennäköisesti tilanne silloin, jos nuori käyttää lehtitekstiä itseymmärryksensä lisäämiseen tai selviytymismallien etsimiseen. Nuorten ja lasten kirjaterapiaa tutkineet Saarinen ja Korkiakangas puhuvatkin laaja-alaisen kirjaterapiakäsityksen puolesta. Käsityksen mukaan kirjaterapiaan kuuluu itsenäinen lukeminen, jonka tarkoitus on persoonallisen kasvun edistäminen, valmistautuminen kohtaamaan ja hallitsemaan erilaisia ongelmatilanteita sekä avun hankkiminen kriiseihin. (emt., 162.)

5.3.2 Tytöt kokevat tekstien vaikuttavan positiivisesti

Saarisen ja Korkiakangaan mukaan tytöt ovat selvästi kiinnostuneempia lukemaan ongelmista kuin pojat. Tytöt myös kokevat kirjan vaikutuksia selvästi useammin kuin pojat. Ongelmia käsitteleviä kirjoja lukemalla tytöt pääsevät Saarisen ja Korkiakangaan tutkimuksen mukaan hetkeksi eroon ongelmistaan ja saavat helpotusta siitä, että muilla on samoja ongelmia kuin heillä. Useimmin koetut kirjan vaikutukset ovat positiivisia. Tekstit antavat nuorten mukaan pohtimisen aihetta ja lisäävät itsetuntemusta. (Saarinen & Korkiakangas 1997, 169–173.) Tytöt kertovat tekstien vaikuttavan mielentilaan ja kehityksen. Mielentilan muutoksista he mainitsivat rentoutumisen ja huolien unohtamisen, kehitystä edistivät kirjojen tarjoamat ohjeet. (emt., 175.)

Tutkimukseni lähtökohta on, että nuorten ongelmia ja elämää käsittelevät lehdet voivat toimia nuorten itseterapian välineinä. Uskomukseni puolesta puhuu tyttöjen minäkuviin ja lukemisen yhteyttä selvittänyt Mustosen, Röngän ja Uotisen tutkimus, jossa tytöt mainitsivat löytäneensä ratkaisumalleja elämäänsä hieman useammin lehdistä kuin kirjoista (ks. luku 5.1.2).

Mutta etsivätkö nuoret tietoisesti sellaista luettavaa, joka toimii terapeuttisesti? Mustonen, Rönkä ja Uotinen ovat havainneet, että lukuvalintoja ohjaavat tarpeet ja kyvyt vaihtelevat. 9–12-vuotiaalle lukukokemus on kokonaisvaltainen elämys, johon hän samaistuu voimakkaasti eikä pyri erityisesti erittelemään lukureaktioitaan. Kun nuoren ajattelu muuttuu konkreettisesta käsitteelliseksi, hän haluaa tarkastella lukemaansa aiempaa analyttisemmin. Noin 15–17-vuotiaana herää nuoren halu löytää tekstiin sisältyviä näkökulmia ja teemoja. (Mustonen, Rönkä & Uotinen 1992, 238.) Tutkijoiden mukaan murrosikä on selvästi nuoren itsekritiikin kehittymisen aikaa. Tämä vaikuttaa siihen, että lukemisen kohteet valitaan tarkemmin. Myös fyysinen kehitys suuntaa lukutarpeita, koska muuttuneen kehonkuvan hyväksyminen ja siihen sopeutuminen vaativat työstämistä, jossa tekstit voivat auttaa. (emt., 239.) Vaikuttaa siis siltä, että haastattelemiini 13–16-vuotiaat tytöt ovat ikävaiheessa, jossa he alkavat etsiä kehitysvaiheeseensa sopivaa luettavaa ja analysoida tarkemmin lukemaansa.

6 TUTKIMUS TYTTÖJENLEHTIEN LUKIJOISTA

6.1 Tyttöjenlehtien tutkimus ja lukijatutkimuksen hidas esiinnousu

Tyttöjen mieluisimpia lukemisia ovat eläinkirjat, rakkauskertomukset, nuortenkirjat, runot ja muu kaunokirjallisuus (Saarinen & Korhonen 1997, 24). Kuten aiemmin todettiin, tytöt suosivat myös nuortenlehtiä. Tyttöjenlehdet ovat kiinnostaneet tutkijoitakin. Useiden tutkimusten taustavaikutin on ollut pelko siitä, millaista sisältöä kasvuiässä oleville tytöille tarjotaan. Tutkimuksissa onkin tarkasteltu kriittisesti tyttöjenlehtien aiheita ja tapaa käsitellä niitä. Kriitikistä kerroin luvussa 4.3. Varhaisimmat tyttölehtien sisältöön keskittyneet tutkimukset tehtiin 1970-luvun lopulla Englannissa. Esimerkiksi Angela McRobbie toteutti laadullista sisällönanalyysia brittilehti Jackiestä. Tutkimuksissa ei kuitenkaan otettu huomioon lehtien luvun kontekstia tai sitä, miten yleisö lehtien ideologisia viestejä tulkitsee. (Duke & Kreshel 1998, 52–52.) Tyttöjenlehtien sisältöjen analyysia on toteutettu myös Suomessa, esimerkkinä mainittakoon Minna-Riitta Luukan (2003) analyysi Demi-lehden sisällöistä ja Pirjo Leppäsen (1992) toteuttama pro gradu -tutkielma Suosikin naiskuvasta.

1980-luvulla tutkijat alkoivat kiinnostua tekstianalyysien tekemisen sijaan tyttöjenlehtien lukijoiden tutkimisesta. Tällöin lehtien painopiste muuttui romansseista tyttöjen elämää käsitteleväksi. Siirtymän myötä tutkijat kiinnostuivat etenkin tulkinnoista ja merkityksistä, joita tekstit saivat aikaan lukijoissa. (McRobbie 1991, 137.) Pelkkä tekstianalyysi tyrmähtiin yksipuoliseksi näkökulmaksi lehtiin. Esimerkiksi McRobbie totesi luoneensa aiemmassa tutkimuksessaan nuortenlehdistä mielikuvan ”valtavana ideologisena blokkina”, jossa lukijat ovat vankeina. Näkemys häivytti hänen mukaansa lukijat ja heidän tulkintansa. (emt., 141.) Lukijoiden tutkiminen lähti liikkeelle melko verkkaiseen tahtiin. Teinilehtien lukijoita tutkineet Lisa Duke ja Peggy Kreshel totesivat vuonna 1998, että teinilehtien ideologinen vaikuttavuus vaikuttaa itsestään selvältä. He ihmettelivät, että tästä huolimatta lehtien

lukijoita ei ole juurikaan tutkittu ja selvitetty, miten teinitytöt tulkitsevat lehtiä. (Duke & Kreshel 1998, 52.) Vielä 1990-luvun lopussakin lukijatutkimusta oli siis tehty varsin vähän.

Joitakin tutkimuksia tyttöjenlehtien lukijoista löytyy myös 1980- ja 1990-luvuilta. Tällainen on esimerkiksi Elisabeth Frazerin vuonna 1987 julkaistu tutkimus brittilehti *Jackieta* lukevista tytöistä. Frazer halusi selvittää yleisemmin ideologian merkitystä naiseuden ja naisen seksuaalisen identiteetin kehittämisessä. Frazerin tutkimuksen tavoite oli eritellä, millaista ideologiaa lehdet välittävät ja miten ideologia puhuttelee lukijoita. Tutkimus pyrki selvittämään, mitä tytöt lukevat lehdistä ja miten se vaikuttaa heihin. (Frazer 1987, 407, 411.) Frazer keskusteli *Jackie*-lehden kuvallisesta tarinasta ja lehdestä yleensä sekä muista tyttöjenlehdistä seitsemän tyttöryhmän kanssa. Tytöt olivat 13–17-vuotiaita. Hän ei halunnut saada tytöiltä pintapuolista luentaa lehdistä, joten ennen ryhmähaastatteluja hän pohti yhdessä tyttöjen kanssa esimerkiksi stereotyyppioita, rooleja ja vaihtoehtoisia merkityksiä. Tällä vältettiin Frazerin mukaan se, että tytöt olisivat lukeneet tarinoita laiskasti ja kommentoineet niitä vain kuvailemalla tarinoita ”ihan hyväksi”. (emt., 408.)

Vuonna 1997 julkaistiin Gunilla Holmin artikkeli *Veckorevyn*-lehteä lukevien tyttöjen lehdestä tekemistä tulkinnoista. Holm tutki sekä lehtien sisältöä että lukijoita. Hän haastatteli tyttöjenlehtien lukijoita kahteen kertaan. Haastattelujen välillä oli vuosi, jotta Holm näki eron, joka tyttöjen lukemisessa tapahtui iän myötä. (Holm 1997, 21–22.)

Vuonna 1998 Lisa Duke ja Peggy Kreshel tekivät haastattelututkimuksen teinilehtiä säännöllisesti lukevista tytöistä. Heidän tutkimuksensa perustui ajatukseen, että selvittämällä, miten tytöt tulkitsevat tekstejä, voidaan paremmin selvittää heidän sosiaalista todellisuuttaan. Näin voidaan myös tutkia teinilehtien viestien vaikuttavuutta. (Duke & Kreshel 1998, 55.) Tutkimuksessa haastateltiin kymmentä teinilehtiä säännöllisesti lukevaa 12–13-vuotiasta tyttöä. Tytöt lukivat *Seventeenia*, *Sassya*, *YM*-lehteä tai *Teeniä*, jotka olivat tutkimuksen toteuttamisen aikaan

suosituimmat tytöille suunnatut lehdet USA:ssa. Tutkijat halusivat selvittää, miten tytöt käyttivät lehtiä kehittääkseen ymmärrystä naiseudesta ja naisena olosta. Ennen haastattelua tytöille annettiin luettavaksi heidän haluamansa lehti, jotta lehden sisältö olisi heidän tuoreessa muistissaan. (emt., 56.)

Yksi tuoreimmista tyttöjenlehtien lukijoita käsittelevistä tutkimuksista on Kati Luoman pro gradu -työ vuodelta 2006. Luoma analysoi SinäMinän lukijoiden kirjoittamia kirjeitä, joissa he kirjoituspyynnön perusteella pohtivat lehden merkitystä elämässään. Luoman työssä tarkoitus oli selvittää, miksi tyttöjenlehteä luetaan, miten ja millaisissa tilanteissa sitä luetaan ja mikä rooli lehdellä on lukijoidensa elämässä. Luoma halusi myös erotella, miten tyttöjenlehtien lukeminen eroaa naistenlehtien lukemisesta. (Luoma 2006, 5.)

6.2 Ideologinen blokki ei vangitse aktiivista lukijaa

Sisällönanalyysia tehneiden tutkijoiden kuva lehdistä oli synkkä (ks. luvut 4.2 ja 4.3). Angela McRobbie totesi, että Jackie-lehti antaa tytöille virheellisen naiseuden mallin ja saa tytöt kilpailemaan keskenään miesten huomiosta. McRobbien mukaan lehdet rajoittavat ja käyttävät hyväkseen tyttöjen vapaa-aikaa neuvomalla lukijoitaan käyttämään aikaansa itsensä trimmaamiseen ja poikiin sekä kulutustuotteisiin. (McRobbie 1991.) Useissa amerikkalaistutkimuksissa päädyttiin samanlaisiin tuloksiin. Niissä todettiin, että lehdet keskittyvät muotiin, kauneuteen ja viihteeseen sekä sisältävät paljon artikkeleita, jotka neuvovat tyttöjä itsensä muuttamiseen (Duke & Kreshel 1998, 407). Minna-Riitta Luukan analyysi Demi-lehden sisällöistä paljasti, että Demin sisällön perusteella tyttöjen maailman rakennuspilareina toimivat ihmissuhteisiin, fyysiseen olemukseen, terveyteen, idoleihin ja mediaan liittyvät ilmiöt (Luukka 2003, 24).

Lukijatutkimukset paljastivat kuitenkin, että yksipuoliset sisällöt eivät ole suuri uhka. Tyttöjenlehtien lukijoita tutkittaessa useampi tutkija nimittäin päätyi samanlaiseen

tulokseen: tytöt eivät ime lehtien ideologista sisältöä sellaisenaan vaan he lukevat lehtiä kriittisesti ja ironisoivat. Suurimmat erot tutkimusten tuloksissa olivat siinä, kuinka vahvaksi ja kaikenkattavaksi tyttöjen kriittisyys nähtiin.

Elisabeth Frazer havaitsi Jackie-lehden lukijoiden tulkintoja tutkiessaan, että itsetietoinen ja refleksiivinen lukutapa on luonnollinen tytöille. Tytöt osoittivat ymmärtävänsä Jackien tarinoiden fiktioluonteen ja teinitytöille suunnatun kirjallisuuden genren ominaispiirteet. Frazerin ryhmähaastatteluissa tytöt jopa alkoivat pohtia tekstien kirjoittajia ja kuvien mallien henkilöllisyyttä. Frazer päätyikin oletukseen, että teksteihin koodatut merkitykset eivät välity suoraan sellaisenaan lukijalle vaan tytöt peilaavat tekstien ideologioita refleksoiden. (Frazer 1987, 419.)

Veckorevyn-lehden lukijoita haastatellut Gunilla Holm totesi, että tytöt siirtyvät lehdestä toiseen vanhetessaan. Vanhemmat tytöt kokevat varhaisteini-ikänsä lehdet naurettaviksi ja lukevat niitä lähinnä saadakseen hyvät naurut. Heidä ei kiinnosta lehtien tarjoamat neuvot vaan ainoastaan lehdissä esitetyt ongelmat, joita he pitävät hyvänä viihteenä. (Holm 1998, 21.) Tyttöjen itsevarmuus rohkaisi tyttöjä tekemään pilaa lehdissä esitellyistä vaate- ja meikkityyleistä. Heidän keskusteluissaan oli ironinen sävy, ja usein tytöt pitivät lehden vinkkejä naurettavina. (emt., 23–24.) Vanhemmille tytöille lehtien seksiin liittyvät kysymykset ja nolot tarinat olivat naurun aihe, mutta naurun kautta tytöt myös keskustelivat asioista, joista heillä ei ollut kokemusta. Holmin mukaan tämä ehkä lievitti heidän uusiin asioihin liittyvää epävarmuuttaan. Holm totesi tutkimuksessaan, että vuotta aiemmin tytöt olisivat todennäköisesti sanoneet oppivansa lehden avulla miesten ja naisten välisistä suhteista. Vanhempina he kuitenkin pitivät itseään tarpeeksi kypsinä ja kokeneina, joten he saattoivat pitää lehtien tarinoita hassuina poikkeuksina. (emt., 25.)

Holmin mukaan tytöt haluavat saada lehdestä ennen kaikkea viihdettä. Jos lehti ei ole muuten viihdyttävä, tytöt joko eivät lue sitä tai tekevät siitä viihdyttävää nauramalla lehdelle. (Holm 1998, 26.) Holm totesikin, että tyttöjenlehtien tarjoamasta maailmankuvasta on turha huolestua, koska lehdet eivät juuri vaikuta tyttöjen

elämään. Tytöt käyttävät lehtiä omiin tarkoituksiinsa ja lukevat niitä kriittisesti ja ironisoiden. (emt., 27–28.) Holmin mukaan tytöt kuitenkin kokeilevat horisonttiansa rajoja lehtien tarinoiden avulla. Samalla he asettavat rajojaan ja vahvistavat omaa ääntään. Lehdet myös virittävät keskustelua tyttöjen kesken. (emt., 28.)

Tulkintojen ja käyttötarkoitusten muuttumisen tyttöjen vanhetessa huomasi myös SinäMinän lukijoita pro gradussaan tutkinut Kati Luoma. Luoman mukaan moni nuori mainitsee lehden antavan neuvoja elämäänsä. Lehti antaa nuorille konkreettisia neuvoja, vinkkejä ja tietoa esimerkiksi meikkaamisesta, pojista, seurustelusta ja murrosiästä. (Luoma 2006, 46.) Nuorille tytöille lehden vinkit ovat tärkeämpiä kuin vanhemmille lukijoille (emt., 48).

Duken ja Kreshelin tutkimuksen mukaan naiseksi sosiaalisatio median avulla alkaa varhain. Jo teinitytöt huomaavat lehdistä välitetyn naiseuden ideaalin, ja lehtien naiskuva myös vaikuttaa tyttöjen käsityksiin itsestään. (Duke & Kreshel 1998, 48.) Duken ja Kreshelin mukaan heidän tutkimuksensa kuitenkin osoitti, että teinilehdet eivät ole McRobbien (1991) mainitsema ”valtava ideologinen blokki”, johon lukijat on vangittu. Sen sijaan tytöt tulkitsevat tekstejä aktiivisesti ja vertaavat niitä muuhun elämäänsä ja kokemuksiinsa. Tytöt etsivät teksteistä elämänsä kannalta oleelliset asiat ja merkitykset. (Duke & Kreshel 1998, 66.) Tutkijoiden mukaan tytöt tunnistavat, että yhteiskunnalla on heitä kohtaan odotuksia, jotka koskevat esimerkiksi kauneutta, laihuutta ja pukeutumista. Teinilehdet vahvistavat näitä standardeja. Duken ja Kreshelin mukaan tytöt eivät ole täysin haavoittuvia standardien edessä eivätkä anna odotusten vaikuttaa arvoihinsa. Kaiken kaikkiaan esimerkiksi hiusten, meikkauksen ja muodin suhteen lehtien sisällöllä oli vain marginaalinen vaikutus tyttöihin. (emt., 65.)

Tietyissä asioissa tyttöjen kriittisyys kuitenkin katoaa. Esimerkiksi fyysisen kauneusideaalin kyseenalaistaminen oli tytöille vaikeaa (Duke & Kreshel 1998, 65). Tutkijoiden mukaan lehdet totuttavat tytöt vertaamaan itseään toisiin tyttöihin ja tavoittelemaan täydellistä ihannevertaloa (emt., 57, 62). Tytöt hyväksyivät myös

lehtien seksistisen mallin, jossa pojat ovat auktoriteetteja. Lehteä käytettiin vakavana tietolähteenä pojista ja heidän mielipiteistään. Tytöt eivät lainkaan kyseenalaistaneet artikkeleita, joissa kerrottiin, miten miellyttää poikia. Lehdet kannustavat tyttöjä suhteiden vaalimiseen uran tavoittelun sijaan. Tutkijoiden haastatellamat tytöt pitivätkin ihmissuhteita elämänsä tärkeimpänä työnä. (Duke & Kreshel 1998, 67.)

7 MEDIAN VASTAANOTON TUTKIMUSTA

7.1 Aktiivinen lukija

Nuortenlehtien sisällön kritisoiminen ja toisaalta lehtien tarjoamien tukimahdollisuuksien ylistäminen ovat ongelmallisia tapoja tarkastella lehtiä, sillä ne jättävät huomiotta lukijan osuuden vaikutusprosessissa. Median turmiollisuutta (tai suotuisaa vaikutusta) korostava ajattelutapa nojaa behavioristiseen viestintäkäsitykseen eli niin sanottuun lääkeruiskumalliin. Siinä viestintä nähdään yksipuolisena siirtona lähettäjältä vastaanottajalle. (Kotilainen & Kivikuru 1999, 17.) Näkemyksestä on luovuttu viestinnän tutkimuksessa jo 1900-luvun puolivälissä. Yhä enemmän on vallalla käsitys, jossa viestinnän vaikutukset nähdään mutkikkaina ja jossa vastaanottajaa pidetään aktiivisena tulkitsijana ja valitsijana (emt., 22). Tutkimukseni lähtökohta on lukijan aktiivisuus. Tarkoitukseni on tuoda esiin lehtien lukijoiden tulkinnat. Sen sijaan että kritisaisin median sisältöjä ja spekuloisin niiden vaikutuksilla, haluan selvittää, mihin lukijat käyttävät median viestejä. Tutkimukseni sijoittuu siis vastaanottotutkimuksen kenttään.

Ridellin mukaan median tuotteiden vastaanoton ennakoiminen on hankalaa, koska tuotteita ei vain kuluteta vaan samalla tulkitaan. Tulkinnan vapaus antaa median kuluttajille mahdollisuuden myös tulkita tuotteita tuottajien kannalta epätarkoituksenmukaisesti esimerkiksi torjumalla tarjotut merkitykset. (Ridell 1998, 432.) Mediatuotteet sisältävät siis aina aineksia yleisön vastarintaan. Medioiden vastaanottaminen onkin aina tuottavaa (Förnäs 1999, 50). Oletus on myös työni taustalla. Median, tässä tapauksessa nuortenlehden, vastaanotto on aktiivinen prosessi, jossa lukija käyttää ja tulkitsee lehden sisältöä luovalla tavallaan.

7.2 Vastaanottotutkimuksen kehityslinjoja

7.2.1 MCR-perinne: keskiössä yleisön piirteet ja median vaikutukset

Yleisöjen ja median vastaanoton tutkiminen alkoi hieman toisenlaisista lähtökohdista kuin tämä tutkimus. Seija Ridellin mukaan joukkoviestinnän yleisöjen empiirinen akateeminen tutkimus ja viestintäteollisuuden yleisötutkimus lähtivät liikkeelle käsi kädessä 1920–30-luvuilla Yhdysvalloissa. Tutkimusperinnettä kutsuttiin Mass communication research eli MCR -perinteeksi. Yleisö kiinnosti ja kiinnostaa viestintäteollisuutta, joka myy tuotteitaan yleisölle mutta samaan aikaan kaupaa yleisöään potentiaalisena ostajakuntana mainostajille. (Ridell 1998, 432.) MCR-perinne kehittyi akateemikkojen, viestintäyritysten ja valtiokoneiston yhteistyön tuloksena eikä siis ottanut etäisyyttä viestintäteollisuuden päämääristä vaan lähestyi kysymystä yleisöstä niiden pohjalta. Tutkimuksella ei ollut taustallaan varsinaista teoriaa, vaan sen taustaoletus oli tekninen kuvaus joukkoviestinnän prosessista siirtona lähettäjältä vastaanottajalle. (emt., 433.)

MCR-perinteen tutkijoiden mukaan yleisö koostuu joukosta yksilöitä, jotka kuluttavat joukkoviestintätuotteita omilla tavoillaan. Ridellin mukaan MCR-perinteessä tehty yleisötutkimus keskittyi selvittämään, millaisesta ihmisjoukosta yleisö koostuu ja miten erilaiset henkilöt käyttävät viestimien tarjontaa. Tutkimuksessa selvitettiin yleisön sosiodemografisia muuttujia, kuten ikää, koulutusta ja sukupuolta sekä yksilöiden persoonallisuutta ja asenteita, joiden uskottiin suuntaavan joukkoviestinnän kulutusta. (Ridell 1998, 435–436.) Lisäksi perinteessä oltiin kiinnostuneita joukkoviestinnän vaikutuksista. Käsitys vaikutuksista pohjautui behavioristiselle käsitykselle siitä, että ihmiset toimivat ärsyke–reaktio-logiikalla. (emt., 436.) Joukkoviestintätuotteet nähtiin ärsykeiksi, jotka aiheuttivat yleisön jäsenissä mitattavia reaktioita. Ärsykkeiden vaikutuksia pyrittiin selvittämään vastaanottajien asenteiden, mielipiteiden ja mieltymysten muutoksia mittaamalla. Tutkimusta tehtiin määrällisellä tutkimusotteella, esimerkiksi kyselylomakkeilla. (emt., 436–437.) Ridellin mukaan määrällis-kausalisella otteella ei pyritty

selvittämään, miten ihmiset itse ymmärtävät ja kokevat näkemänsä, kuulemansa ja lukemansa. MCR-tutkijat havaitsivat joukkoviestinnän vastaanoton taloudelliset ehdot mutta pitivät yleisön alisteista roolia luonnollisena ja itsestään selvänä. (emt., 437.)

MCR-perinteen käsitys yleisöstä passiivisena joukkoviestinnän kohteena sai osakseen arvostelua, ja 1960-luvulla yleisötutkimuksen kenttää alkoi hallita käyttötarkoitustutkimus eli suuntaus, jossa huomio oli siinä, mitä ihmiset tekevät viestimillä (Ridell 1998, 438). Suuntaus syntyi 1940-luvulla Yhdysvalloissa, kun Herta Herzog pyrki selvittämään, mitä radiokuuntelijat saivat päiväsaikaan lähetetyistä radiosarjoista ja visailuohjelmista (Tiihonen 1995, 124). Käyttötarkoitustutkimus oli kiinnostunut siitä, mihin tarkoituksiin tai millaisia tehtäviä täyttämään yleisö käyttää joukkoviestintää. Tutkimussuuntaus käytti laadullisia menetelmiä, kuten haastatteluita, pilotteina määrälliselle tutkimukselle. Esitutkimusten avulla muodostettiin lausumia, joiden avulla laadittiin käyttötarkoitusten lista kyselyjä varten. (Ridell 1998, 439.) Tämä oli omiaan tuottamaan tutkimusta, joka etukäteen löi lukkoon ne joukkoviestinnän käytön mahdolliset tarkoitukset, joita tutkimuksen oli tarkoitus selvittää (emt., 440).

Peruslähtökohta käyttötarkoitustutkimuksessa on Tiihosen mukaan se, että yleisö on aktiivinen, valikoi ohjelmia ja hyödyntää niiden sisältöjä. Ohjelmien tekijät eivät välttämättä ole tietoisia käyttötarkoituksista, ja eri ihmiset voivat käyttää samaa ohjelmaa eri tarkoituksiin. (Tiihonen 1995, 124.) Viestinten tarjonnan käyttöä selitti käyttötarkoitustutkijoiden mukaan tarve, eli tietyn tarpeen tyydytyksen etsiminen johdatti yleisöt tiettyjen joukkoviestintätuotteiden pariin. Käyttötarkoitustutkijoiden mukaan tarpeita tyydytetään yksilöllisesti eivätkä he kiinnostuneet viestintätuotteiden käyttämisen kulttuurisista ja sosiaalisista konteksteista. (Ridell 1998, 439.) Käyttötarkoitusten luokituksissa päädyttiin siihen, että yleisöllä on tarve eskapismiin arkipäivän rutiineista ja ongelmista. Viestimet tarjoavat myös seuraa ja keskustelunaiheita ja niiden avulla voidaan puntaroida todellisuutta, ymmärtää omaa elämää ja hankkia tietoa. (Ridell 1998b 125.) Käyttötarkoitustutkimuksessa yleisön

aktiivisuutta korostettiin, mutta silti yleisö käsitteellistettiin vain kohteeksi, sillä viestinnän siirtomallia ei hylätty. Yleisön aktiivisuus rajoittui siis valmiista viestintätuotetarjonnasta valikoimiseen. (Ridell 1998, 440.)

7.2.2 Kulttuurinen yleisötutkimus: media osana elämäntapaa

Yleisötutkimuksen kenttä siirtyi laadullisen tutkimuksen suuntaan 1970-luvulla, kun vallalle nousi kulttuurinen yleisötutkimus. Tutkijoita alkoi askarruttaa joukkoviestinnän vastaanoton kulttuurisesti väritynyt luonne ja sen sijoittuminen sosiaaliseen toimintaympäristöön. (Ridell 1998, 440.) Etualalle nousi merkityksen problematiikka, joka kiehtoo kulttuurintutkijoita edelleen (Ridell 1998b, 29).

Keskiöön nousi kysymys siitä, mitä joukkoviestintätuotteet merkitsevät yleisölleen. Yleisön nähtiin koostuvan viestinten aktiivisista tulkitsijoista. Tulkintoja mediatuotteista haluttiin ymmärtää yleisön näkökulmasta. Merkityksenannon yksilöllisyyden sijaan korostettiin merkitysten kulttuurisiin konventioihin nojautuvaa luonnetta. Huomio kiinnittyi myös vastaanoton prosesseihin, joiden katsottiin olevan merkityksellisiä yleisön tulkitessa joukkoviestintää. (Ridell 1998, 441.) Tutkimusmetodeiksi vaihtuivat laadulliset menetelmät, kuten teemahaastattelut. Samalla yleisön tutkimisen metodit menettivät viattomuutensa, kun tutkijat tunnustivat, että metodit sisälsivät eettisiä valintoja. Yleisöä pyrittiin lähestymään tavalla, joka tekee oikeutta vastaanoton moninaisuudelle ja yleisön kokemuksille. (emt., 442.)

Tärkeä käsite kulttuurisen yleisötutkimuksen tekijöille oli Stuart Hallin luoma sisäänkoodaus/uloskoodausmalli, joka jäseni joukkoviestintäprosessin merkitysprosessiksi, jossa yleisö on viestinnän aktiivinen tulkitsija. Hallin mukaan joukkoviestinnän teksteihin on koodattu sisään useita potentiaalisia luentoja ja tekstit nostavat rakenteellaan ja muodollaan näistä yhden muiden edelle. Vastaanottajan luenta voi määrittää paitsi etusijalle asetettavan luennan mukaiseksi myös sitä

vastustavaksi tai siitä neuvottelevaksi muodoksi. (Hall 1973, Ridellin 1998b, 128 mukaan.) Tulkinta ei ole täysin vapaata vaan sitä rajoittavat joukkoviestinnän teollis-kaupallinen tuotantotapa ja kulttuuriset konventiot. Kulttuurisen yleisötutkimuksen reseptiotutkimuksen suuntausta edustaneet tutkijat omaksuivatkin kriittisen näkökulman viestintäteollisuuteen ja siihen alisteiseen rooliin, jonka se yleisölle luo. Merkityksenannolle asettuvia rajoja pidettiin symbolisena vallankäyttönä. (Ridell 1998, 442–443.)

Varhainen reseptiotutkimus perustui ajatukselle, että joukkoviestinnän sanomilla on tärkeä rooli vastaanoton prosesseissa. Sanomat nähtiin monimutkaisiksi, merkityksiä sisältäviksi teksteiksi. Huomio kiinnitettiin symbolista valtaa käyttävien tekstien ja vastaanoton väliseen suhteeseen. Varsinainen tekstien tarkastelu jäi silti reseptiotutkimuksissa vähälle huomiolle, ja mielenkiinto kohdistui vastaanottajien tuottamiin merkityksiin. (Ridell 1998, 443.) Myöhemmin reseptiotutkijat alkoivat kiinnostua etenkin fiktiivisten tekstien vastaanotosta, ja keskiöön nousi yleisön aktiivisuuden korostaminen. Ridellin mukaan taustalla oli halu nostaa tiettyjen osayleisöille (kuten naisille) suunnattujen lajityyppien statusta huomioimalla ne moninaiset merkitykset, joita yleisö teksteistä tuottaa. Huomio kiinnitettiin myös tiettyjen lajityyppien seuraamisen antamaan mielihyvään ja toimintakyvyn lisääntymiseen. Tutkijat korostivat vastarinnan mahdollisuutta ja yleisön ainutlaatuista tulkintakykyä. Ihmisten tulkintoja, mielihyvää ja mahdollisuutta vastustukseen ylistettiin kuitenkin niissä rajoissa, jotka joukkoviestintäteollisuus asetti, mikä osaltaan legitimoit yleistön alisteisen roolin. (emt., 444.)

1980-luvun puolivälissä kulttuurisen yleisötutkimuksen kentälle astui mediaetnografian suuntaus. Se pyrki tutkimaan viestinten käyttöä ja merkityksellistämistä osana arkielämää. Tutkijoiden tavoite oli päästä käsiksi tapoihin, joilla viestimiä käytetään ja siihen, miten tutkittavat ymmärtävät suhteensa joukkoviestintään. Tämä johti osallistuvan havainnoinnin suosimiseen, ainakin periaatteellisella tasolla. (Ridell 1998, 445.) Mediaetnografit kritisoivat reseptiotutkijoita keskittymisestä yksittäisten tekstien vastaanottoon ja halusivat itse

nostaa esiin joukkoviestinten ja yleisön kohtaamisen kontekstit eli ne päivittäiset tilanteet, joissa joukkoviestintää käytetään. Eräät etnografisesti suuntautuneet tutkijat halusivat jopa korostaa, että joukkoviestinnän tekstit eivät ole merkityksellisiä teksteinä vaan saavat merkityksensä vain osana käyttöä. (Ridell 1998, 445.) Esimerkiksi Joke Hermes (1995, 80–82) katsoo, että tekstianalyysin ja yleisötutkimuksen toteuttaminen samassa tutkimuksessa on mahdotonta, sillä tutkija tulee nostaneeksi etualalle omat tulkintansa ja hukuttaneeksi yleisön äänet. Huomio tuleekin kiinnittää niihin arkisiin toimintoihin ja rutiineihin, joiden osana tekstit saavat merkityksensä.

Ridellin mukaan mediaetnografit tekevät teoriaa joukkoviestinnän vastaanotosta arkiymmärryksiä käyttämällä eivätkä näe vastaanoton laajempia yhteiskunnallisia ja taloudellisia ehtoja. Mediaetnografit pitävät koteja kulttuurista vapaina ympäristöinä, joissa ihmisen ja joukkoviestinnän suhde on autenttinen ja luonnollinen. (Ridell 1998, 446–447.) Lisäksi on vaikeaa tutkia ihmisten joukkoviestinnän käyttöä vaikuttamatta tutkittavien käytökseen. Havainnointi on myös huono keino, jos tarkoitus on saada tietoa siitä, miten ihmiset merkityksellistävät joukkoviestintää ja miten he mieltävät suhteensa siihen. (Ridell 1998b, 113.)

7.3 Paikanhakua yleisötutkimuksen kentällä

Mihin tutkimukseni sijoittuu yleisötutkimuksen kentällä? MCR-perinteestä se irtautuu paitsi laadullisen tutkimusotteensa takia, myös siksi, että en usko nuortenlehden siirtävän sisältöään suoraan vastaanottajan tietoisuuteen. Passiivisen vastaanoton sijaan korostan yleisön roolia aktiivisena tulkitsijana.

Käyttötarkoitustutkimusta tutkimukseni lähestyy sen takia, että selvitän, millaisiin tarkoituksiin tytöt katsovat käyttävänsä nuortenlehtiä. Toisaalta en ole ottanut lähtökohdaksi oletuksia tietyistä tarpeista, joita nuortenlehden lukemisella mahdollisesti tyydytetään. En myöskään usko, että käyttötarkoituksia voitaisiin

yleistää määrällisellä tutkimuksella. Pysin tekemään oikeutta tyttöjen moninaisille kokemuksille ja tulkinnoille nuortenlehdistä.

En täysin sanoudu irti teksteistä ja siitä, että niillä itsessään on merkitystä tulkintojen muotoutumiselle. Tässä eroan kulttuurisen yleisötutkimuksen mediaetnografeista, sillä minua kiinnostaa nimenomaan yksittäisen tekstin (nuortenlehden) ja sen yleisön suhde. Tunnustan tutkimukseni taustalla olevan halun nostaa nuortenlehtien huonoa asemaa selvittämällä, voitaisiinko ”tyttöjen aikaa tuhlaavia” (Holm 1998, 20) tekstejä käyttää johonkin hyödylliseen.

En usko, että yleisön aktiivisuus rajoittuu tarjolla olevista mediatuotteista valitsemiseen. Uskon, että nuortenlehteä lukevat tytöt voivat aktiivisesti tehdä haluamiaan tulkintoja lehtien teksteistä ja käyttää niitä toisin kuin tekstien tuottajat ovat ajatelleet. Esimerkki tästä voi olla lehtien ironisoiva lukeminen tai lehtien sisällön kritisointi. Ironia ja kritiikki lehtiä kohtaan ovat silti vain osittain aktiivisia toimenpiteitä, sillä ne eivät täysin mahdollista irtautumista joukkoviestinnän välittämästä maailmankuvasta vaan toimivat joukkoviestintäteollisuuden asettamien rajojen puitteissa. Ironisoiva tai kriittinen lukutapa toki mahdollistaa sen, että lehteä lukeva yksilö vastustaa lehtien sisältämää maailmankuvaa. Tämä ei kuitenkaan poista tosiasiaa, että media jatkaa maailmankuvansa välittämistä ja kriittisenkin lukijan on jatkettava elämää kulttuurissa, jossa lehtien välittämä maailmankuva hallitsee. Ironia ei myöskään tuo tytöille tarjolle parempia lehtiä. Reseptiotutkijoiden tavoin siis suhtaudun kriittisesti joukkoviestintäteollisuuden yleisön tulkinnoille ja merkityksenannoille asettamiin rajoihin. Viestintäteollisuus antaa lukijalle mahdollisuuden valita hyväksymisen tai vastustamisen väliltä, mutta yleisöllä ei ole mahdollisuutta valita aivan toisenlaisia vaihtoehtoja. Esimerkiksi nuortenlehti antaa nuorelle mahdollisuuden joko hyväksyä tai vastustaa sitä, että lehdet keskittyvät ulkonäköön. Ulkonäköpaineiden luomisen vastustaminen ei kuitenkaan vielä tarkoita sitä, että nuorelle annettaisiin työkaluja ymmärtää, miksi ja kuka yhteiskunnassamme on ulkonäköpaineiden takana, miten

ulkonäköpaineiden hyväksyminen tai vastustaminen vaikuttaa tyttöjen elämään ja miksi ulkonäöstä puhuminen ylipäättään on agendalla nuorista naisista kirjoitettaessa.

Tutkimukseni on lähellä reseptiotutkimusta, joka pyrkii selvittämään lukijoiden ainutlaatuisia tulkintoja kulttuurisia merkityksiä sisällään kantavista teksteistä.

Uskon, että on tärkeää selvittää yleisön tulkintoja teksteistä ja niistä saatua mielihyvää sekä toimintakyvyn lisääntymistä, vaikka ne saavutettaisiin viestintäteollisuuden asettamien rajojen puitteissa. Yleisön tulkintojen selvittäminen ja niiden näkyväksi tekeminen voivat osaltaan paljastaa tulkintojen rajoitteita. Merkitysprosessien yhdenmukaisuudet ovat kiinnostavia ja tärkeitä siksi, että niillä näyttäisi olevan yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ridellin mukaan joukkoviestintää seuratessaan ja tulkitessaan ihmiset paitsi uusintavat tiettyjä merkityksiä, myös pitävät yllä niiden perustana olevia vakiintuneita vuorovaikutusprosesseja ja sosiaalisia suhteita. Todellisuutta tuotetaan ja uusinnetaan ihmisten tulkitsevassa toiminnassa, jossa maailmasta tulee mielekäs yhteisesti jaettujen merkitysten nojalla. (Ridell 1998b, 12.) Yksilöllisetkin tulkinnat ovat perusteiltaan kulttuurisia. Toisaalta kulttuurin syvärakenteet ovat olemassa vain siten, että ihmiset toimivat niiden mukaisesti tai käyttävät niitä toiminnassaan. (Alasuutari 1999, 55.)

8 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA METODIT

8.1 Haastatteluaineisto

8.1.1 Lähtökohtana lumipallo-otanta

Keräsin haastateltavani soveltaen lumipallo-otantaa. Siinä tutkija etsii avainhenkilöitä, jotka ovat mukana toiminnassa, jota tutkitaan. Kun heitä on haastateltu, heitä pyydetään ehdottamaan muita henkilöitä, jotka saattaisivat täydentää jo saatua tietoa. Tämä ryhmä antaa jälleen uusien haastateltavien nimet. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 59.) Keräsin haastateltavani jyvaskyläläiseltä yläasteelta keväällä 2007. Olin saanut kontaktihenkilöitä koulusta aiemmissa opinnoissani kehitysmaajournalismin kurssilla. Pyysin näitä nuoria ehdottamaan haastateltavia tutkimukseeni. Lisäksi pyysin koulun opettajaa järjestämään tilanteen, jossa voisin houkutella nuoria tutkimukseeni. Tapaaminen järjestyi päivälle, jolloin koulu esitteli tukioppilastoimintaa kiinnostuneille.

Valtaosa haastateltavistani oli tukioppilaita tai heidän ystäviään, millä saattaa olla vaikutuksia aineistooni. Ainakin arkiajattelussa tukioppilaat mielletään aktiivisiksi ja tiedostaviksi nuoriksi. Kaksi haastateltavaa oli jo hieman perehtynyt nuortenlehden aiheiden analysoimiseen kehitysmaajournalismin kurssin yhteistyön kautta. Työssäni tarkoitus ei kuitenkaan ole käsitellä nuortenlehtien aiheita sinällään tai kehitysmaajuttuja nuortenlehdissä. Lukukokemuksista ja lehden käyttämisen tavoista kertomiseen ei vaikuta tukioppilana toimiminen eikä kokemus lehtien sisällön analysoinnista. Haastattelemani tytöt olivat 13–16-vuotiaita, ja jokainen heistä ilmoitti lukevansa säännöllisesti nuortenlehtiä. Kaikki haastateltavat lukivat Demiä ja kolme tyttöä luki lisäksi toista nuortenlehteä. Lehdet olivat Suosikki, Miss Mix ja Seventeen. Haastateltavia oli yhteensä kymmenen.

8.1.2 Voiko laadullinen aineisto kylläntyä?

Lumipallo-otannan ideaan kuuluu, että haastatteluiden tekeminen lopetetaan, kun haastateltavat eivät enää mainitse uusia asiaan liittyvien henkilöiden nimiä. En kuitenkaan toiminut näin tutkimuksessani, sillä tiesin nuortenlehtien lukijoiden määrän ylittävän huikeasti haastatteluresurssini. Päädyin lopettamaan haastattelujen teon kymmenen haastateltavan jälkeen saturaation saavuttamiseen nojaten. Saturaation taustalla on ajatus, että haastattelut voidaan lopettaa, kun uudet haastateltavat eivät enää anna olennaisesti uutta tietoa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 60). Kun olin toteuttanut kymmenen haastattelua, litteroin haastatteluni ja tutustuin niiden sisältöön. Jokainen haastattelemani tyttö toi esille jotakin uutta tietoa aiheestani, mutta tästä huolimatta koin, että vastaukset alkoivat selvästi muistuttaa toisiaan. Uusien haastateltavien esille tuoma tieto ei enää tuntunut tutkimuskysymysteni kannalta merkittävältä.

Laadulliseen tutkimukseen liittyy ajattelutapa, että jokainen yksilö on ainutlaatuinen. Tämä aiheuttaa ongelmia saturaation kannalta. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2000, 60.) Jos jokaisen tytön lukukokemus on ainutlaatuinen, miten voidaan ajatella kokemusten selvästi muistuttavan toisiaan? Onkin järkevämpää todeta, että lopetin haastattelut, kun vastauksista alkoi nousta esiin toistuvia teemoja, jotka mahdollistavat teoreettisen analysoinnin. Katson siis, että lukukokemukset ja lukijat ovat ainutlaatuisia mutta ne voivat silti jossain määrin muistuttaa toisiaan.

8.2 Laadullinen teemahaastattelu

8.2.1 Haastattelumetodi korostaa yksilön tulkintaa

Työni tutkimusmetodi on haastattelu. Yksinkertaisin tapa määritellä haastattelu on nimetä se keskusteluksi, jolla on ennalta määritelty tarkoitus (Hirsjärvi & Hurme 2000, 42). Olen siis keskustellut kymmenen 13–16-vuotiaan tytön kanssa

tarkoituksena selvittää, miksi he lukevat nuortenlehtiä, mitä he lukevat lehdistä ja millaista tukea he kokevat saavansa nuortenlehtien lukemisesta.

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan haastattelumetodin valinnalla halutaan korostaa, että ihminen nähdään tutkimustilanteessa subjektina ja hänelle annetaan mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Ihminen on siis merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. Haastattelun valitsemisen kautta halutaan syventää saatavia tietoja, koska jo ennalta tiedetään, että tutkimuksen aihe tuottaa monitahoisesti ja moniin suuntiin viittaavia vastauksia. Haastattelumetodi valitaan usein silloin, kun tutkitaan vähän kartoitettua, tuntematonta aluetta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.) Tutkimusmetodini valintaan vaikuttaa se, että haluan korostaa tyttöjen aktiivisuutta lukijoina. Uskon, että lukijat luovat aktiivisesti merkityksiä lehtien sisällöstä ja ovat itse lukemisensa asiantuntijoita. Oletin jo ennen haastatteluihin ryhtymistä, että tyttöjenlehtien lukeminen ei merkitse kaikille samaa vaan tytöt kokevat saavansa erilaisia asioita lehdistä. Tämän vuoksi halusin säilyttää mahdollisuuden kysyä lisäkysymyksiä ja syventää saatavaa tietoa. Hirsjärven ja Hurmeen esittämistä haastattelumetodin käytön syistä tutkimusaiheeseeni sopii myös se, että aihetta on kartoitettu vähän. Tutkimuksia nuortenlehtien lukemisesta on tehty vähän etenkin siihen nähden, että nuortenlehtiä on ilmestynyt maassamme jo noin viidenkymmenen vuoden ajan.

8.2.2 Haastattelumetodin valinnalla vapautta vastaustapoihin

Haastattelulla saataviin tietoihin vaikuttaa haastattelussa käytetty kysymysrunko. Taustateoriani on ohjannut minut rakentamaan kysymykseni tietyllä tavalla, mikä on suunnannut haastateltavien vastauksia ja siten vaikuttanut tietoon, jota olen haastatteluista saanut. Tyttöjen puhe lukemisestaan ei siis ole ollut täysin vapaata, vaikka pyrin pitämään haastattelukysymykseni mahdollisimman avoimina. Jos kysymykseni olisivat olleet vielä avoimempia kuin ne olivat, olisin voinut saada aiheesta monipuolisempaa ja laajempaa tietoa. Haastattelimieni tyttöjen oli kuitenkin

toisinaan vaikea nimetä tunteuksiaan tarkasti tai perustella mielipiteitään. Uskon, että lukukokemuksista puhuminen olisi ollut vielä vaikeampaa ilman apuna toiminutta kysymysrunkoa. Päädyin siis puolistrukturoituun haastatteluun.

Käyttämälleni haastattelutavalle ei ole olemassa tiukkaa määritelmää. Olennaista haastattelumetodille on, että jotkut haastattelun näkökohdat, kuten kysymysten muoto tai sisältö, on lyöty lukkoon mutta ei kaikkia. Esimerkiksi vastausvaihtoehdot ovat avoimet. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47.) Tutkimuksessani kysymysten sisältö ja muoto olivat kaikille samoja mutta haastateltavat saivat vastata haluamallaan tavalla. Kysymykset esitin vapaassa järjestyksessä keskustelun etenemisen mukaan vaihdellen. Lisäksi tein haastateltaville lisäkysymyksiä kysymysrungon ulkopuolelta ja tarkensin kysymyksiäni, jos haastateltavat näin toivoivat. Kysymykseni siis suuntasivat keskustelua mutta eivät lukinneet vastausvaihtoehtoja ennalta mietittyihin raameihin.

Olen analysoinut haastatteluilla keräämääni aineistoa kriittisen lähiluvun avulla. Tämä sisällönanalyysin tapa etsii tekstistä merkityksiä mutta ei diskurssianalyysin tavoin pyri analysoimaan ja selvittämään, miten merkityksiä tuotetaan (Tuomi & Sarajärvi 2003, 106). Olen analysoinut haastattelujen sisältöä lajittelemalla haastateltavien puhetta teemoittain tutkimuskysymysteni avulla. Lisäksi olen etsinyt tyttöjen haastattelupuheesta yhteneväisyyksiä ja eroja ja suhteuttanut haastatteluiden sisältöä aiempaan tutkimukseen ja teoriaan. Kriittisyys analyysissäni näkyi esimerkiksi siten, että olen pohtinut tyttöjen vastausten mahdollisia rajoitteita.

8.3 Aineiston ja analyysin laadun arviointia

8.3.1 Haastattelijan virheet

Haastattelun määrittelemisen yksinkertaisesti tavoitteelliseksi keskusteluksi ei ole ongelmatonta. Seija Ridellin mukaan ei ole yksiselitteistä, mitä haastattelulla

tarkoitetaan. Haastattelulle on monia nimityksiä, kuten teemahaastattelu, syvähaastattelu, intensiivinen haastattelu ja etnografinen haastattelu. Moninaisuus havainnollistaa sitä, että laadullisen aineiston tuottamisessa ei ole kyse yksinkertaisesta tiedon hankintatilanteesta, jossa haastattelu toimii neutraalina välineenä. Kyseessä on tiettyjä pelisääntöjä noudattava vuorovaikutustilanne, jonka osapuoli tutkija on. Aineisto sisältää siten yhtenä keskeisenä merkitysulottuvuutenaan tutkimustilanteeseen osallistujien vuorovaikutuksen. (Ridell 1998b, 117.)

Pyrin tässä analysoimaan toteuttamiani haastattelutilanteita ja erittelemään niiden mahdollisia ongelmia. Haastattelu on ainutkertainen tapahtuma, jota on mahdoton toistaa tismalleen samanlaisena. Tulokseen voivat vaikuttaa sekä virheet haastattelijassa että haastateltavassa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 124). Haastatteliija voi keskittyä kuuntelemisen sijasta kysymysten esittämiseen ja pitäytyä liikaa haastattelurungossa, jolloin häneltä jää saamatta tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Haastatteliija saattaa kysyä haastateltavalta kysymyksiä, joihin haastateltava on jo vastannut, mikä heikentää haastateltavan motivaatiota. Haastatteliija saattaa myös tehdä vääriä päätelmiä vastauksista. (emt., 124–125.) Syylistyin haastattelijana ainakin kysymysten toistamiseen, vaikka haastateltava oli jo vastannut kysymykseeni. Osittain tein tämän tietoisesti, sillä halusin tyttöjen pohtivan kysymystäni uudelleen. Tämä saattoi heikentää haastateltavieni motivaatiota vastata kysymykseeni, mutta usein se toi silti syvempiä vastauksia. Litterointivaiheessa huomasin keskittyneeni välillä liikaa kysymysrunkooni, jolloin jätin ehkä kysymättä tärkeitä lisäkysymyksiä. On lisäksi mahdollista, että tein haastattelujen aikana virheellisiä tulkintoja haastateltavien puheesta, mikä saattoi suunnata jatkokysymyksiäni väärille urille.

8.3.2 Nuorten haastattelemisen haasteet

Haastattelutulosta voivat heikentää haastateltavan ominaisuudet. Haastateltava voi esimerkiksi suhtautua torjuvasti kysymykseen. Haastateltavan motivaatio haastattelun toteuttamiseen voi olla huono, hän saattaa vaikkapa haluta nopeasti eron

haastattelusta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 125–126.) Haastateltavan tapoja häiritä haastattelua ovat esimerkiksi epämääräisten ”en tiedä” -vastausten antaminen, kysymysten selventämisen pyytäminen ja hiljaisella äänellä puhuminen (emt., 127). Kaikki nämä tavat esiintyivät haastatteluissani.

Tutkimuksessani on huomioitava, miten haastateltavien nuoruus on saattanut vaikuttaa haastattelujen onnistumiseen. Hirsjärven ja Hurmeen mukaan nuoret eivät aina halua, että heidän asioitaan udellaan, mikä voi heikentää motivaatiota olla mukana haastattelussa. Nuoret saattavat olla herkkiä sille, että haastattelu edustaa koulua tai vanhempia tai muita instituutioita, joita vastaan he kapinoivat. Nuorten ihmisten haastattelussa haaste on, että lapset eivät aina tunne kysymyksissä käytettyjä käsitteitä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 131–132.) Haastattelemini nuorten motivaatiota haastatteluun on todennäköisesti nostanut se, että he ilmoittautuivat vapaaehtoisesti mukaan tutkimukseeni. On kuitenkin mahdollista, että nuoret halusivat nopeasti pois jännittävästä tilanteesta, jossa aikuinen kyselee heidän asioistaan. Pyrin kannustamaan haastateltaviani muotoilemalla kysymykseni niin, että ne korostivat nuorten mielipiteiden tärkeyttä. Vältin monimutkaisten käsitteiden käyttöä ja pyrin pitämään haastattelutilanteen keskustelunomaisena. Lisäksi rohkaisin haastattelutilanteessa epäröiviä nuoria sanomalla, että olen kiinnostunut etenkin heidän kokemuksistaan, ja kertomalla, että kysymykseen ei ole oikeita vastauksia. Jos haastateltavat kokivat vastaamisen vaikeaksi, esitin heille muiden antamia vastauksia ja kysyin heidän mielipidettään niistä. Näin pyrin ainakin vähentämään epämääräisiä ”en tiedä” -vastauksia. Yritin kuitenkin välttää nuorten painostamista. Toteutin haastattelut rauhallisessa paikassa, jossa ulkopuoliset eivät kuulleet tyttöjen vastauksia. Lisäksi annoin haastattelutilanteessa nuorten selailtavaksi heidän haluamansa nuortenlehden, jotta he saattoivat etsiä lehdestä esimerkkijuttuja ja tukea vastaustensa muodostamiseen. Otin lehdet mukaan haastattelutilanteeseen myös siksi, että halusin lehtien sisällön ja yleisilmeen olevan tyttöjen tuoreessa muistissa.

8.3.3 Tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon

Perinteinen tapa arvioida aineiston laatua on arvioida sen reliaaabeliutta ja validiutta. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 186) mukaan reliaaabeliuden ja validiuden käsitteet perustuvat oletukselle siitä, että tutkija voi päästä käsiksi objektiiviseen todellisuuteen ja objektiiviseen totuuteen: reliaaabeliuden ja validiuden käsitteitä on käytetty mittaamisesta puhuttaessa. Tutkimuksessani ei pyritä ilmiön mittaamiseen vaan sen ymmärtävään selittämiseen.

Reliaabeliudella tarkoitetaan sitä, että tutkittaessa samaa henkilöä saadaan kahdella tutkimuskerralla sama tulos. Jos kuitenkin oletetaan, että ihmiselle on ominaista muuttua ajan kulumisen myötä, käsitteestä on luovuttava. Toinen tapa on määrittellä käsite niin, että tulos on reliaaabeli, jos kaksi arvioitsijaa päätyy samaan tulokseen. Koska tulkinta tapahtuu yksilön kokemusten perusteella, on epätodennäköistä, että kaksi tutkijaa päätyisi samaan tulokseen. Varauksin on suhtauduttava myös ajatukseen, että kahdella eri tutkimusmenetelmällä tulisi voida saavuttaa aineistosta sama tulos. Haastattelututkimuksessa tulos riippuu tutkimustilanteesta. Tutkimusmenetelmä suuntaa haastattelua ja sen tuloksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186.)

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan laadullisen tutkimuksen on kuitenkin paljastettava tutkittavien käsitykset ja maailma mahdollisimman tarkasti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on tunnustettava, että hän vaikuttaa saatavaan tietoon jo kerätessään sitä. Haastattelujen tulos on seurausta tutkijan ja haastateltavan vuorovaikutuksesta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189.) Tutkimuksesta saadut tulokset ovat siis tutkijan tulkintoja tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan on osoitettava mahdollisimman tarkasti, miksi hän on päätenyt luokittelemaan aineistonsa tuloksia siten kuin hän on tehnyt. Tutkimuksen luotettavuutta parantaa, että tutkija kirjoittaa auki ennakkokäsityksensä. Ennakkokäsitysten merkitys tulosten muodostamisessa riippuu analyysin tekemisen tavasta.

Haastatteluaineiston analyysissä käytetään päättelyä, joka on induktiivista tai abduktiivista. Induktiivisessa päättelyssä keskeistä on aineistolähtöisyys, eli siinä pyritään tekemään päätelmiä aineistosta esiin nousseista seikoista. Abduktiivisessa päättelyssä käytetään valmiita teoreettisia ideoita eli ennakkokäsityksiä, joita pyritään todentamaan aineiston avulla. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 136.) Tutkimukseni sijoittuu näiden kahden tavan väliin. Olen tehnyt päätelmiä aineistosta vapaasti esiin nousseista teemoista ja seikoista mutta jo ennen haastattelurunkojen tekoa olin perehtynyt tutkimuskysymykseni kannalta olennaiseen taustateoriaan. Myös tutkimuskysymykseni ovat muotoutuneet taustateorian avulla. En siis tulkitse haastateltavien puhetta puhtaasti ilman ennako-oletuksia.

Yksi vahva ennako-oletukseni on se, että tytöt todella saavat lehdestä jotakin, kuten hyötyä, hupia, ajanvietettä tai sosiaalista tukea. Pyrin tietoisesti etsimään haastattelupuheesta sosiaaliseen tukeen liittyviä puhuntoja. Tutkija, joka uskoisi nuortenlehtien merkityksettömyyteen, voisi tulkita aineistoani toisella tavalla. Haastattelurunkoni oli kuitenkin melko avoin, mikä antoi tytöille mahdollisuuden tuoda esille heidän mielessään olevia lehtiin liittyviä asioita, vaikka ne eivät olisikaan liittyneet sosiaalisen tuen kokemuksiin. Pyrin aidosti tuomaan esiin haastateltavien ääntä ja kokemusta. Tutkimuskysymyksen ja -oletusten vastaisetkin näkökulmat saavat siis tilaa tutkimuksessani. Mielestäni merkit siitä, että lehdet ovat nuorille ”ihan sama”, kertovat jotakin lukukokemuksesta, koska lehtiä luetaan merkityksettömyydestä huolimatta.

9 DEMI LUKIJOIDENSA ELÄMÄSSÄ

9.1 Lukemisen eri repertuaarit

Tässä luvussa kerron, mitä haastattelemiini tytöt lukivat lehdestä ja miksi he kertoivat lukevansa juuri nämä jutut. Kerron, millaisista sisällöistä he olivat kiinnostuneita ja mitkä sisällöt he kokivat hyödyttömiksi.

Haastateltavani erosivat toisistaan selvästi sen suhteen, mihin he ensisijaisesti kokivat käyttävänsä lehteä. Käyttötarkoitukset jakaantuivat kolmeen ryhmään. Joke Hermes nimeää repertuaareiksi tavat, joilla mediaa käytetään, miten siltä tulkitaan ja millaista arvoa sille annetaan. Naistenlehtiin liittyvät repertuaarit ovat rentoutuminen, käytännön tiedon haku, tunnetiedon kartuttaminen ja moraalinen velvollisuus seurata maailman tapahtumia. Hermesin mukaan repertuaarit eivät riipu mediasta tai sen sisällöstä, mutta joitakin repertuaareja voidaan käyttää tiettyjen mediatuotteiden kohdalla muita enemmän. (Hermes 1995, 145–146.)

Vaikuttaa siltä, että tyttöjenlehtien lukemiseen liittyy kolme lukemisen tapaa, jotka muistuttavat Hermesin repertuaareja. Osa tytöistä korosti lukevansa lehtiä niiden tarjoaman ”luotettavan, hyödyllisen ja tärkeän” tiedon takia ja sitä hakeakseen. Tällaista tietoa on esimerkiksi tieto terveydestä, ihmissuhteista tai tunteista. Tytöt hakivat lehdestä siis käytännön tietoa ja tunnetietoa. Toiset tytöt suhtautuivat lehtien tiedolliseen aineistoon melko välinpitämättömästi ja toivat esille ennen kaikkea lehtien viihdearvon. Heille lehti oli rentoutumisen ja viihtymisen väline. Kolmas ryhmä olivat tytöt, jotka korostivat lehden tietoinesta mutta kertoivat pitävänsä tärkeimpänä ennen kaikkea julkkiksia, muotia ja meikkejä koskevan tietoa. He korostivat lehden lukemisen olevan tapa pysyä ajan tasalla nuorten elämän kannalta tärkeistä aiheista. Heille lehden lukeminen oli paitsi käytännön tiedon hakua, myös moraalista velvollisuutta pysyä ajan tasalla. Haastateltavat jakautuivat melko tasaisesti näihin ryhmiin eli mikään ryhmistä ei ollut selvästi muita isompi.

En suoraan kysynyt tytöiltä lehtien käyttötarkoitusta vaan tarkoitukset tulivat yleensä esille itsestään. Ryhmiin jako tapahtui sen perusteella, mitä tytöt kertoivat ennen kaikkea lukevansa lehdestä. Jakoon vaikutti myös se, mitä mieltä tytöt kertoivat olevansa lehdessä käsiteltävästä aineistosta. Tytöt määrittivät usein pyytämättä suhtautumistaan lehteen ja tapaansa lukea lehteä. Moni tyttö tiesi hakevansa lehdestä joko tietoa tai viihdettä. Jos tyttö mainitsi hakevansa tietoa, hän usein tarkensi, millaista tietoa hän lehdestä etsi. Tiedonhausta kerrottiin avoimesti samoin kuin lehden viihdekäytöstä. Välillä määrittelyt tapahtuivat yleisellä tasolla, eli tytöt kertoivat, mitä lehden sisältö heidän mielestään käsittelee. Tällöin he eivät ottaneet kantaa siihen, mitä he itse lehdestä käyttävät. Oletus on, että säännöllinen lukeminen kertoo, että tyttö on kiinnostunut lehdessä olevista sisällöistä.

Jo se, että tytöt aktiivisesti määrittivät syyn lehden lukuun, on mielenkiintoista. Se kertoo ainakin siitä, että tytöt kokevat tarpeelliseksi määrittellä syitänsä käyttää lehteä. Haastattelupuheesta ei kuitenkaan ollut havaittavissa puolustelua, vaan tytöt puhuivat käyttötarkoituksista luonnollisesti, lähes itsestäänselvyyksinä. Määrittelyn tarpeen voikin päätellä kertovan siitä, että lehdet eivät eksy tyttöjen käsiin sattumalta. Tytöt tietävät, miksi lukevat lehtiä, ja valitsevat aktiivisesti sisällöistä heitä kiehtovat puolet. Tulos kertonee myös siitä, että lehtiä ei vain selailla vaan luetaan aktiivisesti kiinnittäen huomiota tiettyihin asioihin.

Suora kysymys lehtien käyttötarkoituksesta olisi voinut tuottaa toisenlaisia käyttötarkoitusten määritelmiä. Tytöt olisivat saattaneet valita sosiaalisesti hyväksytyyn syyn lehdenlukua selittämään. Toisaalta kysymys olisi korostanut haastateltaville, että lehden lukemiselle pitää olla jokin vakava syy. Uskon, että tämä olisi lisännyt viihdekäyttäjiksi itsensä määrittelevien tyttöjen osuutta, koska viihdekäyttö olisi todennäköisesti tytöille helpoin ja vähiten selittämistä kaipaava valinta.

9.2 Hauskaa viihdettä ja ajankulua

Osa tytöistä ilmaisi haastattelussa selvästi, että lehden lukeminen on heille ennen kaikkea viihteen etsimistä.

”En mä oikein tiedä, ovatko lehdet hyviä opastajia. Kai ne voi olla, mutta en mä tiedä. Se on enemmän sellaista viihdettä. Viihteen tarjoamisessa lehdet onnistuu ihan hyvin.”
Susanna, 13

”Lehdestä (Suosikki) saa hyvää viihdettä, silloin kun sitä jaksaa lukea, ei mitään muuta. Demi on liian pinkki ja pirteä, mutta ei se haittaa. Sitä on hyvä lukea silloin, kun on sopivalla tuulella.” *Laura, 14*

Viihteen korostaminen heijastui tyttöjen vastauksissa monin tavoin. Ensiksi, lehteä viihtymiseen, piristymiseen ja rentoutumiseen käyttävät tytöt kertoivat, että he eivät yleensä lue lainkaan lehden terveystuttuja tai kysymyspalstoja. Toiseksi tytöt eivät kokeneet saavansa tärkeää tietoa lehdistä. Jos tyttö luki kysymyspalstaa, hän yleensä koki, ettei se käsittele ongelmia, joita hänellä itsellään on. Tyttöillä oli samanlainen suhtautuminen ihmissuhteita tai tunteita käsitteleviin juttuihin: jutut olivat tyttöjen mielestä ”ihan okei”, mutta ne eivät juuri koskettaneet heitä tai jääneet heidän mieleensä välitöntä lukuhetkeä pidemmäksi aikaa. Usein tytöt totesivat, että he eivät yleensä lue tunnejuttuja lainkaan tai jos he lukevat jutut, he eivät pohdi tunteitaan juttuja lukiessaan. Lisäksi tytöt kertoivat, etteivät he yleensä vertaile itseään lehden nuoriin eivätkä he koe voivansa samaistua nuorten tarinoihin. Samaistumisen puute ei häirinnyt tyttöjä, vaan vaikutti siltä, että he eivät erityisesti edes etsineet samaistumiskohteita lehdistä.

Ryhmän tytöt eivät kritisoineet lehtien sisältöä muita haastattelemani tyttöjä enemmän mutta toivat ilmi sen, että lehtien merkitys heidän elämässään on melko pieni.

”Kysymys-vastaus-palstoilla on varmaan ihan hyviä vastauksia, mut en tiedä. En oo ite ikinä löytänyt sieltä sellaista ongelmaa, joka itsellä on.” *Susanna, 13*

”Tunnejutut lehdessä on ihan okei. Luen ne, mutta en jää miettimään niitä pidempään. Terveyspalsta on tarpeellinen palsta, vaikka en itse sitä luekaan.” *Laura, 14*

Vaikutti siltä, että tytöt eivät kokeneet saavansa lehden sisällöstä varsinaisesti mitään. Sisältö sinällään ei ollut tytöille kovin merkityksellinen, vaan tytöillä oli esimerkiksi vaikeuksia nimetä lempijuttujaan tai sitä, millaista sisältöä he toivoisivat lehtiin lisää. Sisältöön keskittymisen sijasta he käyttivät lehteä itsensä viihdyttämiseen ja rentoutumiseen. Tytöt kertoivat lukevansa ennen kaikkea lehden trendi- ja julkisjuttuja. Näissä juttutyypeissä kerrotut tiedot eivät kuitenkaan tyttöjen mielestä olleet niinkään kiinnostavia, vaan juttuja luettiin viihtymisen takia. Tyttöjen mielestä lehti onnistuukin parhaiten nimenomaan viihteellisen materiaalin tarjoamisessa.

Ryhmän tytöt muistuttavat Joke Hermesin kuvausta, jonka mukaan naistenlehtien lukeminen on usein toissijainen aktiviteetti, jolla täytetään tyhjää aikaa. Lehtien sisällölle ei useinkaan anneta sen kummempaa merkitystä, jolloin tekstiä ei pyritä ymmärtämään syvemmin eikä sille anneta erityistä painoarvoa. Toissijaisessa aktiviteetissa lukija harvoin antaa tekstile sijaa tietoisuudessaan ja maailmankuvassaan. (Hermes 1995, 6–7.) Useat Hermesin haastattelemissa naisista kertoivat lehtien luvun olevan muun puuhailun ohella tehtävää toimintaa, joka ei vaadi juuri keskittymistä. Lehteä luetaan, koska se on helppo ottaa käteen hetkeksi ja sitten hylätä. Naiset eivät useinkaan olleet pohtineet syitä lukea lehtiä. Hermesin mukaan lehtiä luetaan usein ennen kaikkea siksi, että ne istuvat luontevasti jokapäiväisten rutiinien lomaan. Tämä tekee lehtien lukemisesta miellyttävää ja antaa lukunautinnon. (emt., 20, 36.)

Osa lehteä viihtymiseen käyttävistä tytöistä kertoi yleensä selailevansa lehtiä ja tarttuvansa niihin useaan otteeseen. Tämä viittaa siihen, että lehtiä ei lueta kovinkaan keskittyneesti. Tyttöjen mukaan lehteä ”on hyvä lukea silloin, kun on sopivalla tuulella”, eli lehteen tartutaan, kun siltä tuntuu, ja lehti heitetään syrjään yhtä helposti. Tyttöjen vastauksista ilmeni, että he eivät ota lehtien tarjoamaa tietoa tai vinkkejä kovinkaan vakavasti.

”Joskus mä aina innostun niistä (vinkeistä), mutta ei niitä pidempään jaksu seurata.”
Laura, 14

Tytöt olivat huomanneet lehtien vinkkitarjonnan. He eivät kuitenkaan innostuneet vinkeistä pitkäksi aikaa vaan kyllästyivät niihin nopeasti. Hermesin mukaan naiset antavat lehdille usein merkityksen käytännöllisen tiedon tarjoajana. Tällöin he korostavat lehtien tarjoamia vinkkejä. Koska vinkkejä ei oikeasti noudateta, kyse on enemmänkin ideaalisen minän kuvittelemisesta. Naiset kuvittelevat itsensä noudattamaan vinkkejä, jolloin he voivat kuvitella olevansa esimerkiksi kulttuurisesti aktiivisia tai ajan tasalla uusimmista trendeistä. Vinkit antavat hallinnan tunnetta, kun naiset tietävät joukon keinoja, joilla selvitä mahdollisesti eteen tulevista yllättävistä tilanteista. Mielihyvä tulee ennen kaikkea vinkkien löytämisestä, ei niiden soveltamisesta. (Hermes 1995, 8, 37–39.) Tytöt saavat mielihyvää vinkkien löytämisestä mutta myöntävät, etteivät vinkit jaksaa kiinnostaa heitä kauan. He ovat kuitenkin hetken saaneet kuvitella itsensä tekemässä lehden ehdottamia välipaloja tai vatsalihasliikkeitä. Lehden aines on kutsunut heidät hetkeksi mukaan leikkiin, jossa he ovat saaneet kuvitella itsensä erilaisia tilanteita hallitsemassa. Ehkäpä hetkellinen voiman ja hallinnan tunne auttaa tyttöjä palaamaan arkirutiineihin aiempaa virkeämpänä.

Vaikuttaa siltä, että lehtien viihdearvoa korostavat tytöt eivät ainakaan tietoisesti hae lehtien lukemisesta sosiaalista tukea eikä lehtien luku toimi heille tietoisena itseterapian muotona. Toisaalta lehden lukeminen selvästi aiheuttaa tytöissä mielialan muutoksia: lehti piristää tyttöjä ja auttaa heitä rentoutumaan, lisäksi lehden vinkit saavat tytöt välillä innostumaan. Lukeminen ei ole merkityksetöntä, vaan lehti toimii käytännöllisenä rentoutumisen apuvälineenä ja piristykseen tarjoajana. Se, että tytöt kertovat lukevansa lehteä silloin, kun he ovat sopivalla tuulella, osoittaa, että lehteä käytetään tietoisesti mielialan sääntelyyn. Lehti vahvistaa hyvää mieltä tai saa lukijan huonon mielen loppumaan kääntämällä ajatukset hauskaan viihteeseen.

9.3 Tietoa tytöille: meikit, vaatteet ja idolit

Tytöissä, jotka korostivat lehden tarjoamaa tietoa-ainesta, voi erottaa kaksi ryhmää. Toinen ryhmä korosti paitsi lehden tietoa-ainesta, myös sen tarjoamaa tunnetukea. Toiselle ryhmälle tärkeintä oli lehden ”tyttöjen asioista” eli muodista, meikeistä ja populaarikulttuurista tarjoama tieto. Ryhmät muistuttavat paljon toisiaan, ja useat tytöt korostivat haastattelussa sekä tunnetukea ja terveystietoa että lehden tarjoamaa muotitietoa. Jako kahteen ryhmään oli silti mahdollinen, sillä toiset tytöistä korostivat selvästi toisia enemmän terveysjuttujen, ihmissuhdejuttujen ja esimerkiksi kysymyspalstojen tärkeyttä ja kiinnostavuutta. Näissä jutuissa ja palstoissa käsitellään vakavia, kasvuun liittyviä asioita. Toiset tytöt sen sijaan pitivät tärkeänä sitä, että lehti kertoo ”tyttöjä kiinnostavista asioista” eli ulkonäöstä, meikeistä ja muodista. Tytöille lehden suurin arvo on siinä, että se ei pyytele anteeksi tyttöyttä. Lehti siis kannustaa tyttöjä olemaan ylpeitä kiinnostuksestaan meikkeihin ja muotiin. Kerron ensiksi tästä ryhmästä ja seuraavassa luvussa käsitelen tyttöjä, jotka kokivat lehden tarjoavan ennen kaikkea käytännönläheistä ja kasvattavaa hyötytietoa terveydestä ja kehityksestä.

Kevyiden muoti- ja trendijuttujen merkitystä korostavat tytöt suhtautuivat välinpitämättömästi lehden terveys- ja tunnejuttuihin. Tytöt kertoivat huomanneensa, että lehdessä käsitellään terveyttä ja esimerkiksi koulunkäyntiä. Heidän mielestään jutut ovat kuitenkin melko turha osa lehteä. He totesivat, että juttujen olemassaolo ei ole mitenkään välttämätöntä, sillä tämänytyypistä tietoa on saatavilla monesta muustakin paikasta.

”Demistä saan tietoa terveydestä ja sellasesta, mutta siitä saa kyllä tietoa koulussakin. Terveysjutut on hyödyllisiä (...) mutta minua ei haittaisi vaikka niitä ei olisikaan.”
Juulia, 16.

Ryhmän tytöt totesivat usein, että terveys- ja tunnejuttujen sisällöt eivät juuri kosketa heitä eli tiedoilla tai esitellyillä ongelmilla ei ole yhtymäkohtia heidän elämäänsä. Heidän mielestään lehti kertoo ”tytöille tärkeistä asioista” eli muodista ja kauneudesta. Tämä on heidän näkökulmastaan alue, jolla lehden todellinen arvo on.

He korostivat, että lehti on nimenomaan nuorille suunnattu ja siksi se kiinnostaa heitä. Tyttöjen mukaan lehti osaa puhua nuorille, ja se sisältää juttuja aiheista, jotka ovat tärkeitä heille. Nuorille tärkeiksi aiheiksi tytöt nimesivät esimerkiksi kauneuden, muodin, meikit ja kuluttamisen. Tyttöjen mukaan lehteä lukemalla voi olla viisaampi näihin asioihin liittyen.

”Demin maailmankuvaan liittyy hauskanpito, se on suuri osa sitä. (...) Ei tässä iässä pidä vielä ottaa asioita niin vakavasti.” *Linda, 13*

”Lehti keskittyy kauneuteen, muotiin ja julkkisiin. Ehkä ne ovat suurimmalle osalle tämän ikäisistä se tärkein asia.” *Juulia, 16*

Lisäksi tytöt korostivat, että lehti kannustaa olemaan ylpeästi tyttö ja oma itsensä. Tytöt arvostivat sitä, että lehti ei yritä tuputtaa vaikeita ja vakavia asioita vaan että se aidosti kunnioittaa tyttöjen kiinnostuksenkohteita.

”Lehti osaa tosi hyvin valita sellaset mielenkiintoiset ihmiset, joista nuoret haluaa tietää.” *Linda, 13*

”Lehti on ihan hyvä opastaja, kaikki sellaset, jotka haluaa olla trendikkäitä, voi tuolta katsoa.” *Veera, 13*

Tytöille lehden luku oli ennen kaikkea tapa pysyä ajan tasalla. Heitä kiinnostivat etenkin televisio-ohjelmista ja näyttelijöistä kertovat jutut, televisio-ohjelmien juonipaljastukset ja vaatejutut. Tytöt pitivät tärkeänä sitä, että he tietävät, mikä juuri nyt on muodikasta ja miten voi meikata. He halusivat tietää tämän hetken elokuvista ja televisiosarjoista sekä pinnalla olevista julkkiksista. Tytöt korostivat, että nämä ovat asioita, joista nuoren tulee tietää, mikäli hän haluaa olla ajan tasalla. Lehden lukeminen nähdään siis velvollisuudeksi ajan tasalla pysymiseen (ks. Hermes 1995, 146).

Tytöille lehden arvo voikin olla siinä, että lehti antaa heille tietoutta asioista, joista mahdollisesti koulussakin keskustellaan. He voivat jakaa tietouttaan ystävilleen ja menestyä näin paremmin sosiaalisessa elämässään. Median käytön syy on siis osittain

sosiaalinen: media parantaa nuoren kykyä osallistua sosiaalisissa tilanteissa käytäviin keskusteluihin.

Toisaalta tytöt toivat esille, että toisenlainenkin mediasisältö kiinnostaa heitä: he olisivat esimerkiksi innokkaita tietämään erilaisista nuorista. Nuortenlehdet kuitenkin soveltuvat heidän mukaansa paremmin ”kevyen” tiedon kartuttamiseen.

”Yleensä nuortenlehdet on aina sitä samaa, että pysytään ajan tasalla muodissa ja musiikissa. Jos siellä olisi jotain erilaista, tykkäisin siitä.” *Linda, 13*

Ajankohtaisen tiedon merkitystä korostaneet tytöt tuskin ajattelivat lukemistaan terapiana tai tuen hakemisena. He kuitenkin aktiivisesti etsivät tietynlaista sisältöä lehdistä, ja nuortenlehti vastasi tyttöjen tarpeisiin. Toisaalta lehti antaa heille tunnetukea kannustamalla ja osoittamalla hyväksyntää, kun se antaa luvan innostua tyttöjen aiheista. Lisäksi lehti piristää tyttöjä keveydellään. Toisaalta lehden tietotarjonta auttaa tyttöjä heidän elämässään ja sosiaalisissa tilanteissa.

9.4 Tietoa ja tukea naiseksi kasvamiseen

Osa tytöistä korosti etenkin lehden hyödyllisyyttä. Heidän mukaansa lehden lukeminen antaa käytännön apua, elämässä tarvittavia tietoja ja tukea kasvamiseen. Tyttöjä kiehtoivat eniten lukea lehden tietopainotteista ainesta, kuten terveysjuttuja, kysymyspalstoja ja ihmissuhdejuttuja. He kertoivat olevansa kiinnostuneita lukemaan tunteista ja niiden käsittelystä kertovia juttuja. Ryhmässä suosittuja olivat lehden erilaiset testit.

Joke Hermesin mukaan yksi naistenlehtien lukusyy voi olla ihmisten tunteista ja niiden käsittelystä oppiminen. Toisinaan naiset oppivat toisten ihmisten tunteista ja ongelmista lukemalla lehtiä, toisinaan heitä kiinnostaa enemmän omista tunteistaan oppiminen. (Hermes 1995, 41.) Tieto- ja tunneainesten lukeminen voi auttaa valmistautumaan elämän yllättäviin tilanteisiin. Valmistautuminen voi antaa naiselle

tunteen siitä, että hän on viisas. (emt., 145.) Useat haastatteleman tytöt toivat esiin juuri tunteista oppimisen tärkeäksi lehden lukemisen syyksi. He kertoivat lukevansa lehden kysymyspalstoja ja nuorten elämästä kertovia juttuja sekä tekevänsä lehdessä olevia testejä saadakseen tietoa muista ja oppiakseen tuntemaan itsensä.

Haastatteleman tytöt kertoivat, että heitä kiinnostaa lukea toisten nuorten elämästä ja siitä, miten muut nuoret toimivat ja selviävät vaikeista tilanteista.

Hermesin mukaan tunteista oppiminen on tapa voittaa epävarmuutta ja pelkoa ongelmien kohtaamisesta. Lukemalla naistenlehdistä muiden ongelmista lukijat voivat kuvitella itsensä vastaavaan tilanteeseen ja pohtia, miten he toimisivat ja miltä heistä tuntuisi samanlaisessa tilanteessa. (Hermes 1995, 45–47.) Elämäntarinat ja tunnustukset antavat Hermesin mukaan lukijoille materiaalia itsensä vertaamiseen muihin. Vertauskohdat antavat naisille mahdollisuuden huomata, että he eivät olekaan hassumpia äitejä tai kollegoita. (emt., 149–150.)

Avun ja helpotuksen saamiseksi lukijalle riittääkin Mustosen ym. mukaan usein pelkkä tietoisuus siitä, ettei ole ainoa kyseisten ongelmien kanssa kamppaileva ihminen maailmassa (Mustonen, Rönkä & Uotinen 1992, 237). Haastatteleman tytöt kertoivatkin vertailevansa joskus itseään lehden henkilöihin. Vertaaminen antoi tyttöjen mukaan heille tukea, sillä se auttoi huomaamaan, että he eivät ole yksin ongelmineen ja ajatuksineen. Toisaalta tytöt korostivat, että lehteä lukemalla oppii tuntemaan itsensä eli lukemalla toisten elämästä voi huomata, miten erilainen on. Tytöt kertoivat esimerkiksi vertailevansa ihmissuhdejutuissa esiteltyjen nuorten toimintatapoja omiinsa ja miettivänsä, toimisivatko he samassa tilanteessa samoin.

”Noloimpia mokia on kiva lukea, kun voi kuvitella, että jos vaikka itelle kävis samanlainen. (...) Tunnejutuista tykkään kanssa. Tykkään verrata itseäni näihin ihmisiin.” *Sofia, 14*

Tytöistä oli helpottavaa lukea, että vaikeista paikoista voi selvitä ja että he eivät ole ainoita, joilla on ongelmia. Lehti vakuutti tytöille, että muutkin ajattelevat elämästä samalla tavalla kuin he, mikä tuntui tytöistä lohduttavalta.

”Tunteisiin keskittyvät jutut on hyvä lukea. Jos itselle tulee sellaisia tilanteita, niistä voi katsoa miten muut on siinä tilanteessa tehnyt. Sitten tietää, miten tilanteesta selviäisi. (...) Lehestä saa välillä apua omien tunteiden miettimiseen, jos vaikka joku asia vaivaa, niin lehti voi auttaakin.” *Maria, 14*

Tytöt siis imevät itseensä lehden materiaalia valmistautuakseen tai selvittääkseen haastavista kokemuksista muiden antamien esimerkkien avulla. Toisaalta tytöt korostivat, että toisten nuorten tarinoiden lukeminen on mielenkiintoista siksi, että silloin voi välttää joutumasta samanlaisiin ongelmatilanteisiin.

Ryhmän tytöt korostivat, että lehti antaa heille tukea muutenkin kuin tarjoamalla vertauskohtia. Heidän mielestään lehden kirjoitustyyli toisaalta rohkaisee heitä olemaan omanlaisiaan ja toisaalta opettaa uusia tapoja ajatella.

”Oon itse saanut apua lehdestä siinä, että saa olla oma itsensä, eikä tarvitse olla mihinkään muottiin valettu.” *Juulia, 16*

”Ehkäpä lehti rohkaisee tekemään jotain tai siitä voi lukea, että muillakin on samoja ongelmia ja näin voit selvittää tästä. Ehkä se opettaa uudenlaisia ajatustapoja.” *Heidi, 16*

Lehden tarjoamien tietojen merkitystä korostavat tytöt uskoivat saavansa lehdestä neuvoja ihmissuhteisiinsa. Ryhmän tytöt käyttivät lehteä hyvin konkreettisesti avun ja neuvojen etsimiseen. He korostivat lehden hyödyllisyyttä ja esittivät artikkelien lukemisen erääläisena velvollisuutenaan. On kuitenkin mahdollista, että tytöt käyttivät vinkkejä vain ideaalisen minän kuvitteluun. Haastatteluissa en suoraan kysynyt, käyttävätkö tytöt todella vinkkejä. Voi siis olla, että lehtien tietofunktiota korostavat tytöt itse asiassa käyttävät lehteä pikemminkin ”paremman itsensä” kuvitteluun kuin tiedon saantiin. Voi olla, että tietoinesta arvostavat tytöt kokevat, että vinkkien korostaminen on hyvä tapa legitimoida lehden ostoa, kun lehti ei leimaudu vain hömpän tarjoajaksi (vrt. Hermes 1995, 37).

”Lehti keskittyy nuorten asioihin, suhteisiin ja sellaiseen. On hyvä, että niitä käsitellään, sittenpäähän ainakin tietää.” *Marjut, 14*

Nuoren naisen on siis haastateltavan mielestä hyvä lukea lehteä, jotta hän olisi valmistautunut elämässään vastaantuleviin tilanteisiin. Tytöt toivatkin haastatteluissa

esiin, että heidän mielestään tyttöjenlehdet ”eivät keskity vain pintaan vaan niissä on asiaa, järkevää luettavaa”. He kertoivat nauttivansa etenkin terveys- ja kuntoilujuttujen lukemisesta, sillä niissä tarjotaan luotettavaa tietoa. Sen sijaan idoli- tai meikkijutut eivät tyttöjä innostaneet. Tytöt vastustivat lehtien neuvoja antavaa tyyliä, vaikka kertoivatkin käyttävänsä neuvoja ja saavansa niistä apua. Moni tyttö toi esiin, että kysymyspalstojen tyyli ärsyttää heitä ja siksi monet kertoivat pitävänsä enemmän kertovaan tyyliin kirjoitetuista jutuista.

”Demissä ärsyttää välillä jokin. Se saa aina kaiken vaikuttamaan tosi siistiltä ja mahtavalta ja upealta ja se on aika pinkki lehti. Se antaa maailmasta kauhean nätin kuvan, vaikka siinä onkin juttuja että varo tällaisia ja näinkin voi käydä ja tämä on masentavaa.” *Heidi, 16*

Ryhmän tytöt käyttävät lehteä paitsi tietojensa kartuttamiseen ja neuvojen etsimiseen, myös terapiaan. He lukivat lehtien tunnepitoisia tarinoita saadakseen lohdutusta ja tunteen siitä, että heitä tuetaan. Lisäksi tietomäärän lisääminen antaa tytöille tunteen siitä, että he ovat valmistautuneita erilaisiin tilanteisiin. Se, että tytöt jäivät pohtimaan lehtien juttuja vielä lukemisen jälkeenkin ja vertasivat itseään juttuihin, kertoo siitä, että lehti toimii tyttöjen itseymmärryksen lisääjänä. Lehti on tytöille peilisali, joka heijastaa heidän kuvansa muiden nuorten kuvien joukossa. Peilisali auttaa heitä kokeilemaan erilaisia toimintamalleja ja identiteettejä turvallisesti ja samalla määrittämään sitä, mitä he itse ovat.

10 ASENNE SOSIAALISTA TUKEA KOHTAAN

10.1 Tyttöjen kolme tapaa suhtautua tukeen

Nuorten tyttöjen suhtautumista seksuaalista aineistoa sisältäviin mediatuotteisiin tutkineet Jane D. Brown, Anne Barton White ja Lia Nikopoulou (1993, 193) toteavat, että tytöt voidaan jakaa kolmeen ryhmään heidän suhteessaan median seksuaaliaiheisiin. Ryhmät ovat välinpitämättömät, vastustajat ja kiehtoutuneet. Välinpitämättömiä tyttöjä seksuaalisesti suuntautunut sisältö ei kiinnosta: seksi on heidän mielestään ”ällä” ja seksuaaliset mediasisällöt vahvistavat heidän maailmansa kietoutumista perheen ja ystävien ympärille. Kiehtoutuneet etsivät aktiivisesti seksuaalisuutta käsitteleviä mediasisältöjä ja ovat hyvin kiinnostuneita niistä: he haluavat oppia aiheesta ollakseen valmiita kohtaamaan uudenlaiset tilanteet. Vastustajat sen sijaan kritisoiivat seksuaalisia mediasisältöjä ja vastustavat sitä, miten ne kuvaavat naisia: he ovat usein kohdanneet seksuaalisuuden maailman ja nähneet, miten median välittämät romanttiset kuvat eivät pidä paikkaansa. (emt., 194.)

Tutkimukseni ei käsittele tyttöjen suhtautumisesta ainoastaan seksuaalisuutta käsitteleviin sisältöihin. Vastaavanlaiset lukijoiden ryhmittymät esiintyvät kuitenkin myös omassa aineistossani. Jakautuminen vastustajiin ja kiehtoutuneisiin voidaan nähdä tyttöjen suhteessa lehtien sosiaalista tukea tarjoavaan aineistoon ja ajatukseen siitä, että lehti voi olla tuen lähde. Sosiaalista tukea tarjoavaksi aineistoksi luokittelen ensisijaisesti kysymyspalstat, terveysjutut ja ihmissuhdejutut, sillä ne tarjoavat nuorille tietoa kasvuun ja kehitykseen liittyvistä aiheista ja usein kannustavat sekä tukevat nuoria. Myös tunteita herättävät tai niitä käsittelevät jutut kuuluvat sosiaalista tukea tarjoavaan aineistoon, sillä ne antavat lukijoille mahdollisuuden eläytymiseen ja tunteiden käsittelyyn. Lehden vinkit kuuluvat tähän aineistoon, koska ne tarjoavat helpotusta käytännön elämään. Mukaan voi lukea myös nuorten elämästä kertovat jutut, sillä ne tarjoavat vertailutukea lukijoille.

10.2 Kiehtoutuneet: lehdestä on helppo hakea tukea

Osa tytöistä kertoi aktiivisesti etsivänsä lehdistä tukea elämäänsä ja ongelmiinsa. He kertoivat lehtien lohduttavan, piristävän ja neuvovan elämän ongelmatilanteissa. Lehden aineistot, joiden voidaan ajatella tarjoavan sosiaalista tukea, kiinnostivat heitä paljon. Tytöt luottivat aineistojen totuudenmukaisuuteen. Tytöt kertoivat lukevansa etenkin kysymyspalstoja ja ihmissuhteista kertovia artikkeleita ja he uskoivat muiden tunteista ja elämäntilanteista lukemisen auttavan heitä tunteidensa pohtimisessa. He korostivat, että lehdistä on usein helpompi hakea tukea kuin esimerkiksi ystäviltä tai äidiltä.

”Terveysjutut on tosi hyviä, jos ei vaikka äidille uskalla puhua kuukautisista tai jostain niin sieltä voi sitten lukea. Tykkään myös ihmissuhdejutuista. Saan apua tunteiden käsittelyyn, kun siinä on vaikka haastateltu niitä ihmisiä ja ne kertoo mitä ne on tehny ja sit saa apua siihen.” *Sofia, 14*

”Demistä saan ihan hirveästi tietoa kaikesta, siellä puhutaan paljon suhteista ja murrosiästä. Terveysjutut on tosi hyviä, niistä saa ihan oikeasti tietoa. Kyllähän tietoa saisi äidiltä tai kavereilta, mutta niistä saa tiätsä ihan asiantuntijalta tietoa.” *Elina 14*

”Ihmiset kuitenkin tarvii neuvoja, kun ne on teinejä ja niin epävarmoja. Kun ei ne kuitenkaan uskalla kysyä keltään aikuiselta mitään.” *Maria 14*

Tytöt korostivat lehden roolia vaihtoehtona muille sosiaalisen tuen lähteille, kuten äidille tai ystäville. Heidän mielestään lehti on parempi kuin muut lähteet etenkin tiedollisen tuen tarjoajana, sillä se tarjoaa asiantuntijatietoa. Lehden tarjoama tuki on siis heistä arvokkaampaa kuin tavanomaisemmista lähteistä hankittu tuki.

10.3 Vastustajat: lehden tarkoitus ei ole kasvattaa

Osa tytöistä piti outona, suorastaan naurettavana ajatusta siitä, että tyttöjenlehti voisi tukea heitä ystävien tai vanhempien tavoin. Tytöt suhtautuivat lehden kysymyspalstoihin, terveysjuttuihin ja vinkkeihin torjuvasti. Heidän tulkintansa mukaan nuortenlehden tehtävä ei ole kasvattaa tai kouluttaa. Tyttöjen mielestä lehdet usein epäonnistuvat yrittäessään antaa tukea. Usein he mainitsivat hakevansa tukea

mieluummin muista lähteistä, kuten kysymällä vaikeista asioista ystäviltään tai äidiltään. Heidän mukaansa lehti yleistää nuorten ongelmia ja vastaa nuorten esittämiin kysymyksiin ylimalkaisesti, jos lainkaan.

”Ihmissuhteita käsittelevän systeri-palstan kirjoittajalla on aika kova vastuu, kun hän joutuu vastaamaan niihin kaikkiin kysymyksiin. Joskus vastauksissa ei edes vastata kysymykseen mitä on kysytty” *Heidi, 16*

”En koe, että saisin tunnejutuista apua. Tai siis saisihan niistä, mutta mä tykkään enemmän puhua niistä jutuista kavereiden kanssa.” *Elina, 14*

”Joskus ärsyttää, kun kysymykset on niin selviä, että ne voisi kysyä vaikka omalta äidiltä.” *Marjut, 14*

”En mä niistä saa mitään apua omien tunteiden käsittelyyn. Mää vaan ite hoidan omat asiani.” *Veera 13*

Tytöt kritisoivat ensinnäkin lehden sisältöä, sen liiallista keveyttä tai suoranaisia virheitä sisällössä. Toisaalta osa tytöistä koki, että lehti on väärä lähde sosiaalisen tuen saamiseen. Asioiden hoito itse tai sosiaalisten verkostojen kanssa on ryhmän tyttöjen mielestä lehteen tukeutumista parempi vaihtoehto.

10.4 Välinpitämättömät: Tukea tyrkyttävät jutut eivät kiinnosta

Osa tytöistä suhtautui selvästi välinpitämättömästi lehden tarjoamaan tiedolliseen ja tunneaineistoon. He tiedostivat, että lehti tarjoaa tietoa nuorten ongelmista ja aiheista, mutta he eivät olleet kovin kiinnostuneita tästä materiaalista. He keskittyivät mieluummin lehden viihdesisältöön. Tytöt eivät pitäneet lehden tarjoamaa tukea tarpeellisena.

”En koe saaneeni tunnejutuista mitään apua, enkä vertaa itseäni lehden juttuihin.” *Laura 14*

”En saa Demistä mitään kauhean tärkeätä tietoa, mutta on siinä jotain julkkisten elämästä.” *Susanna 13*

”Vinkit on ihan kivoja monesti, mutta en usko, että ne on kovin toimivia. Terveysjutut on ihan hyödyllisiä, koska Demiä lukevat myös nuoremmat tytöt. Mutta minua ei häittäisi, vaikka niitä ei olisikaan.” *Juulia, 16*

Etenkin viimeisessä 16-vuotiaan tytön sitaatissa näkyy monille lehden tieto- ja tunnemateriaaliin välinpitämättömästi suhtautuville tytöille tyypillinen tapa puhua lehdestä. Tytöt usein korostivat, että lehti kyllä tarjoaa tukea, mutta heitä se ei kiinnosta. Tytöt kuitenkin uskoivat, että ”jotkut muut” voivat saada lehdestä apua. Muut tytöt, jotka tarvitsevat lehdestä apua, ovat kuitenkin tyttöjen mielestä jotenkin heitä itseään huonompia. Haastateltavani määrittivät nämä tytöt pyytämättä joko itseään nuoremmiksi, ujommiksi (eivät uskalla kysyä kavereiltaan tai äidiltään) tai yksinkertaisesti sääliäviksi.

”Kysymyspalstoja saatan katsoa, että mitäs tuokin on sanonut, onpas sääliäviksi.” *Laura, 14*

”Kun on sellaisia, jotka ei uskalla kysyä vanhemmilta tai terveydenhoitajilta, ja on hyvä että sitten sinne (lehteen) uskaltaa lähettää ja kysyä.” *Juulia, 16*

Tyttöjen puheesta voi päätellä, että he ovat mielestään selvästi erilaisia kuin lehdestä apua hakevat tytöt. Voi olla, että tytöt eivät koe lainkaan tarvitsevansa nuortenlehden tarjoamaa apua. Tämä voi johtua vaikkapa vahvoista sosiaalisista verkostoista tai hyvästä itsetunnosta. Vanhemman tytön kohdalla voi ajatella, että tyttö on jo ohittanut pahimmat nuoruuden kuohuntavaiheet ja suurimmat fyysiset muutokset. Tällöin hän ei enää koe tarvitsevansa neuvoja asioista, jotka ovat hänelle jo tuttuja. Tytöt saattavat hakea sosiaalista tukea muista mediasisällöistä ja kokea lehtien sopivan paremmin viihdetarkoituksiin tai muodin tai trendien seuraamiseen. Toisaalta kyse voi olla siitä, että tytöt uskovat lehdestä avun hakemisen olevan hölmöä ja tyhmää, eivätkä he halua tunnustaa tekevänsä niin. Tästä kertoo tämä kommentti lehden ihmissuhdejutuista:

”Voi niistä olla hyötyä, jos vaikka itellä on joku ongelma, niin voi katsoa Demistä neuvoa. Sen voi tehdä sillai vaivihkaa kun ei kukaan ehkä kehtaa sanoa, että etsii Demistä neuvoa.” *Heidi, 16*

11 SOSIAALINEN TUKI DEMI-LEHDEN SIVUILLA

11.1 Lehti tarjoaa tukea oikeaan aikaan

Seuraavassa erittelen, millä tavalla tytöt tulkitsivat nuortenlehtien tarjoavan heille sosiaalista tukea. Sosiaalinen tuki tarkoittaa yhteisöjen yksilöille tarjoamaa apua, joka auttaa yksilöä selviytymään negatiivisista tapahtumista tai rasittavista elämäntilanteista. (Kumpusalo 1991, 13.) Analyysissäni erittelen tuen tarjontaa aiemmin esittelemäni sosiaalisen tuen jaottelun mukaan. Useissa sosiaalisen tuen määrittelyissä (ks. luku 5.2) tuki jaetaan tunnetukeen, välineelliseen/käytännön tukeen, tietotukeen ja arvostelu/vertailutukeen. Tässä luvussa selitän, millä tavoin ja mitä juttutyyppejä lukiessaan tytöt kokivat saavansa tuen eri muotoja lehdestä.

Esko Kumpusalon (1991, 17) mukaan sosiaalisen tuen oikea ajoitus on tärkeää sen tehokkuudelle. Toisin sanoen tuen tulee olla saatavilla silloin, kun tukea tarvitsevan voimavarat ovat äärimmillään käytössä. Tässä suhteessa lehti on sosiaalisen tuen antajana positiivisella tavalla erityisasemassa. Tyttö voi turvautua lehden antamaan apuun juuri silloin, kun hän haluaa, sillä lehden käyttö ei ole suuresti sidottu tiettyyn aikaan tai paikkaan. Tämä tuli esille haastatteluissani. Monet tytöt ilmaisivat, että lehdestä voi etsiä neuvoa tai piristystä juuri silloin, kun sitä kokee tarvitsevansa. Tyttöjenlehdet eivät ole kertakäyttötavaraa, kuten nuorten lukutottumustutkimuksissa on selvinnyt: monet nuoret säästävät nuortenlehden numeroita ja palaavat niihin myöhemmin. Tästä kertoivat myös haastateltavani. He kertoivat, että lehden neuvoihin voi tarvittaessa palata. Tätä kuvastaa esimerkiksi erään tytön kommentti lehden tunne- ja ihmissuhdejuttujen käyttöarvosta.

”Jos tulee itselle sellaisia tilanteita, niistä voi katsoa miten muut on siinä tilanteessa tehnyt.” *Maria 14*

11.2 Tunnetuki

11.2.1 Lehti kannustaa, ymmärtää ja tukee

Luvussa 5.2 määrittelin, että tunnetuki tarkoittaa esimerkiksi välittämistä ja empatiaa eli toisen tilanteen ymmärtämistä ja siihen eläytymistä. Tunnetuki voi tarkoittaa myös kannustusta. Lehtiä lukevat tytöt toivat esille viisi tapaa, joilla lehti tarjoaa tunnetukea. Tavat ovat

- kannustus ja toivon antaminen
- tukeminen, tyttöjen puolen pitäminen
- ymmärrys, empatia
- piristys, lohdutus tai helpotuksen antaminen
- sen kertominen, että tytöt eivät ole yksin.

Ensinnäkin tytöt kertoivat lehden kannustavan heitä monin tavoin. Tyttöjen mukaan lehti muun muassa kannustaa pitämään puolensa ja olemaan itsevarma ja rohkea sekä tekemään juuri sitä, mitä itse haluaa. Erään tytön mukaan lehti kannustaa olemaan henkisesti vahva. Toiseksi lehti kannustaa olemaan oma itsensä ja hyväksymään muiden erilaisuuden.

”Demissä on paljon pinta-feminismia, että pidä puolesi, mutta näytä samalla hyvältä. (...) Se kehottaa kasvamaan aikuiseksi ja hienoksi ja vahvaksi.” *Laura, 14*

Lehti kannustaa tyttöjen mukaan elämään ilman päihteitä, kuntoilemaan, näyttämään hyvältä ja pitämään hauskaa. Lehti siis kannustaa tyttöjä olemaan omia itsejään ja hyväksymään erilaisuutta. Lehti kannustaa positiiviseen kehitykseen. Näin se tukee tyttöjä ulkoisissa paineissa, joita he kokevat yhteiskunnan, perheen, ystävien tai koulutovereiden kohdistavan heihin.

Lehti tuo tyttöjen nähtäville ”tytön ihannekuvan”, jota useat haastateltavat kuvailivat positiiviseen sävyyn. Lehti antaa tytöille esikuvan ja toivoa siitä, että nuoruudesta voi

selvitä onnistuneesti. Lehti viestii, että kenestä tahansa tytöstä voi tulla ihanteen kaltainen. Tyttöjen tarvitsee vain noudattaa lehden neuvoja saavuttaakseen esikuvan.

Tähän liittyy toinen tunnetuen muoto, jonka haastateltavani toivat esiin useaan otteeseen, eli lehden antama tuki ja sen luoma turvallisuudentunne. Tytöt toivat usein esille sen, että lehti on nimenomaan heitä varten tehty. Lehti lupaa vastata lukijoidensa kysymyksiin ja kertoa heidän elämässään merkityksellisistä asioista. Tyttöjen mukaan tämän takia lehti poistaa heidän epävarmuuttaan. Lehti antaa jo vakipalstojen olemassaololla lupauksen, että joka numerossaan se käsittelee nuoria askarruttavia aiheita, mikä antaa tytöille turvallisuudentunnetta. Moni tyttö tulkitsee esimerkiksi kysymyspalstojen olemassaolon siten, että lehdessä ymmärretään, että tytöt tarvitsevat apua. Lehdessä ymmärretään, että tytöt eivät aina uskalla kysyä apua äidiltä tai kavereiltaan.

Tytöt korostivat, että lehti luo yhteenkuuluvuuden tunnetta tyttöjen kesken ja pitää tyttöjen puolia. Tämä ilmenee esimerkiksi niin, että haastateltavista annetaan positiivinen kuva. Lehti kertoo nuorten tarinoita ymmärtäen eikä tuomitse nuoria, mikä näkyy esimerkiksi haastateltavien kunnioittamisena. Lisäksi nuoret pääsevät lehdessä itse ääneen, mikä antaa yksittäisellekin tytölle tunteen siitä, että juuri hänen ääntään kuunnellaan.

”Heillä on sananvaltaa ja he voivat sanoa oman mielipiteensä. Niissä jutuissa ei ole vain, että mitä aikuiset ajattelee, että nuoret ajattelee, vaan ihan oikeasti se, mitä nuoret ajattelee.” *Elina, 14*

”Tykkään jutuista, joissa nuoret itse kertoo elämästään, koska niissä voi samaistua ja voi ajatella, että jos mäkin joskus pääsisin kertoon jostain.” *Sofia, 14*

Tytöistä tuntui, että lehti oikeasti välittää nuorista ja heidän hyvinvoinnistaan. Tyttöjen puolen pitäminen ilmeni haastateltavien mukaan esimerkiksi siten, että seurustelujutuissa asioita käsitellään tyttöjen näkökulmasta. Tällöin vahvistetaan mielikuvaa siitä, että tytöt toimivat oikein ja pojat usein toimivat (tyttöjen kannalta) väärin. Voi olla kyseenalaista, kuinka totuudenmukaisen kuvan itsepintaisesti tyttöjen näkökulmasta kiinni pitäminen antaa. Tytöille se antaa kuitenkin tunteen siitä, että joku puolustaa heitä. Tyttöjen puolella oleminen on haastateltavieni mukaan myös

sitä, että lehti antaa heille luvan hupsutella, pitää hauskaa ja olla kiinnostuneita kevyistä aiheista, kuten meikeistä. Se, että lehti käsittelee ennen kaikkea kevyitä aiheita, antaa tytöille signaalin, että aiheista kiinnostuminen on sallittua, eikä sitä tarvitse hävetä. Tytöt toivatkin esille, että usein lehti toimii heille ymmärtäjänä. Lehti ja lehden tekijät ymmärtävät, miltä tuntuu olla nuori, ja he pystyvät eläytymään nuorten maailmaan. Ymmärrys näkyy esimerkiksi niin, että lehti osaa valita sivuilleen juuri ne aiheet, joista nuoret ovat kiinnostuneita. Lehti ei väheksy tyttöjen kiinnostuksenkohteita vaan ottaa tyttöjen ongelmat, ilot ja mielenkiinnon kohteet tosissaan.

Tytöt kertoivat lehtien piristävän ja toisaalta lohduttavan heitä. Tyttöjenlehdet ovat lukijoiden mukaan pirteitä ja keskittyvät elämäniloon, mikä saa tyttöjen mielialan kohentumaan. Toisaalta toisten kokemuksista lukeminen lohduttaa.

”Jos on vaikka ikävä olo, lehdessä on piristäviä juttuja. Ja sitten näkee, ettei ole yksin ongelmineen.” *Heidi, 16*

”Ainakin kun lehdessä on tositarinoita, jotka ovat tosi traagisia, niistä voisi saada lohdutusta.” *Heidi, 16*

Lehdet tarjoavat lohdutusta kertomalla, että tytöt eivät ole yksin kasvuiän vaikeissa tilanteissa. Haastatteluissa ilmeni, että tämä tunnetuen muoto on tytöille erityisen tärkeä. Lähes jokainen haastateltavani toi puheessaan esille, että lehtien luku tuntuu lohduttavalta siksi, että lehden tarinoita lukiessa huomaa, ettei ole yksin ongelmiansa kanssa. Tukimuoto tulee lähellä vertailu- tai arviointitukea, mutta tässä puhun siitä tunnetuen näkökulmasta.

”...näkee, että ihmisillä on tällaisiakin ajatuksia ja ongelmia ja en ole ainoa, joka ajattelee näin.” *Heidi, 16*

Nuorista kertovat jutut siis tarjoavat lohdutusta ja helpotusta kertomalla, että muutkin kuin lukija tekevät virheitä, muillakin on samoja ongelmia ja muilla voi olla samanlaisia tapoja selvittää ongelmista. Lukijat kokevat tämän henkilökohtaisella tasolla, ja tulkitsevat, että valitessaan artikkeleita sivuilleen lehti ymmärtää ja välittää heidän elämästään ja ongelmistaan ja pyrkii auttamaan heitä.

11.2.2 Virheitä ja ymmärryksen teeskentelyä

Haastattelemani tytöt kertoivat lehden yrityksistä tarjota tunnetukea myös negatiiviseen sävyyn. Tyttöjen mukaan esimerkiksi nuorten asioista kertoessaan lehti ”paahtaa turhista asioista” ja ”liioittelee tunnejutuissa”, toisaalta taas nuorten elämästä kertovat jutut ”jaarittelevat”. Toisin sanoen tytöt kokivat, että lehti ei käsittele heidän elämäänsä liittyviä asioita ja että lehti tulkitsee nuorten elämän tilanteita väärin.

”Jos mun äiti lukis tän lehden, niin ei se sais kuvaa nuorten elämästä. (...) Noilla on kauheita epämääräisiä suhdekoukeroita tuolla niillä ihmisillä.” *Veera, 13*

Osa haastateltavistani koki, että ”lehti ei tunne lukijoitaan” eikä esittele tarpeeksi erilaisia nuoria. Tämän takia ”lehti vain yrittää ymmärtää mutta on väärässä”. Tytöt kokivat, että välittämällä erityisen positiivisen kuvan nuorista naisista lehti vaatii heiltä liikaa.

”Esitellään aina joku look, että ”näytä tältä”, mutta ei kukaan jaksakaan sellaista.” *Laura, 14*

”Lehdessä sais olla isoo, piestä, ihan kaikenlaista. Ettei se olis aina vaan sellanen ihannetyttö.” *Marjut, 14*

Tytöt kokivat, että lehti asettaa liikaa paineita kannustaessaan tiettyjen ominaisuuksien (kuten rohkeus) saavuttamiseen tai lehden ihannetytön matkimiseen. Tytöt kokivat, että lehti aiheuttaa pulmia heille, sillä se on ristiriitainen.

”Samaan aikaan pitäisi olla seurallinen ja antaa aikaa itselle, pukeutua muodikkaasti ja pitää samalla oma tyyli. Ei siihen kukaan pysty samaan aikaan. Ja sitten vielä sanotaan, että ole oma itsesi.” *Laura, 14*

”Sanotaan, että voisit olla sellainen kuin olet, mutta voisit vähän meikata ja sitten voisit käydä H&M:llä ostamassa tällaiset vaatteet.” *Heidi, 16*

Toisaalta myös jatkuva pirteiden ja elämänilon korostaminen ärsytti tyttöjä. Voi olla, että tämä aiheuttaa heissä painetta olla jatkuvasti iloisia ja pirteitä. Lehti ei siis tuo tarpeeksi esille muiden tunteiden olemassaoloa ja niiden ilmaisun tarvetta. Kurjien tunteiden loistaminen poissaolollaan voi antaa tytöille mielikuvan, että esimerkiksi

masentuneisuuden tai väsymyksen tunne on jotenkin epänormaali tila, jota muut nuoret kuin he eivät koe.

11.3 Välineellinen tai käytännön tuki

11.3.1 Lehti toimii apuvälineenä ja tekee palveluksia

Välineellinen tuki tarkoittaa joko aineellista tukea, kuten rahaa ja apuvälineitä, tai käytännön palveluksia, kuten läksyissä auttamista (ks. Kumpusalo 1991, 14). Ensisilmäyksellä vaikuttaa epätodennäköiseltä, että nuortenlehti voisi tarjota tällaista tukea, sillä lehti ei voi jakaa rahaa tai välineitä lukijoilleen eikä tehdä asioita lukijoidensa puolesta.

Haastattelemani tytöt toivat lehden tarjoamaa käytännön tukea esille kahdella hieman toisistaan poikkeavalla tavalla:

- Lehti toimii apuvälineenä: tietokirja ja ystävä.
- Lehti tekee palveluksen: helpottaa elämää vinkeillään, auttaa käyttämään rahaa tai aikaa oikein.

Lehti itsessään toimi tytöille apuvälineenä, sillä se mahdollisti rentoutumisen, itsensä viihdyttämisen ja arkirutiineista irtaantumisen. Osa tytöistä kertoi tarttuvansa lehteen etenkin silloin, kun heillä ei ole muuta tekemistä. Lehti toimii apuvälineenä tyhjän ajan täyttämässä. Lisäksi tytöt kokivat lehden eräänlaisena uutena ystäväenä. Tyttöjen puheesta selvisi, että lehti on heille ystävä, jolta voi kysyä suoraan, mitä haluaa. Täten lehti auttaa heitä heidän käytännön elämässään esimerkiksi siten, että tyttöjen ei tarvitse hakeutua terveydenhoitajalle tai kysyä äidiltä mieltä askarruttavista asioista. Lehti vastaa tyttöjen kysymyksiin hyvän ystävän tavoin. Lisäksi tytöt kokivat, että lehti tarjoaa heille uusia ystäviä. Lehti päästää tytöt tutustumaan

idoleihinsa ja muihin nuoriin ”henkilökohtaisesti”, jolloin idolit ja tuntemattomat nuoret alkavat tyttöjen mukaan tuntua tutuilta.

Paitsi että lehti toimii fyysisen ystävän korvikkeena, se myös helpottaa tyttöjen käytännön elämää tarjoamalla materiaalia sosiaaliseen kanssakäymiseen. Tytöt kokivat, että lehti auttaa heitä pysymään ajan tasalla aiheista, joista juuri nyt puhutaan. Lehti piti tyttöjen mukaan heidät ajan tasalla ainakin muodista ja musiikista.

Toisaalta lehti toimii tietokirjana käytännön asioissa. Tytöt ilmaisivat, että lehti tekee heille palveluksen helpottamalla heidän käytännön elämäänsä vinkeillään ja neuvoillaan. Tässä tapauksessa lehti tarjoaa käytännön tukea välillisesti tietoaineksensa avulla. Tytöt kertoivat, että lehden tarjoamat vinkit ovat hyvin konkreettisia ja käytännönläheisiä. Lehti siis antaa tytöille suoria neuvoja, joita on helppo soveltaa. Tyttöjen mukaan lehti antaa vinkkejä ainakin uuden elämän aloittamiseen, kauneudenhoitoon, ihmissuhteisiin, kuntoiluun ja ruokaan. Huomattavaa on, että tyttöjen mukaan lehti auttaa heitä tekemään näihin asioihin liittyviä muutoksia, ei vain anna tietoa aiheista. Tytöt kuvailivatkin lehden roolia tietokirjamaiseksi. Jos heillä on ongelmia käytännön elämässään, he voivat etsiä lehden käsiinsä ja saada sieltä ratkaisun ongelmaansa. Tyttöjen mukaan lehden vinkit on helppo huomata, sillä ne ovat usein korostuneesti esillä sivulla.

”Saan lehdestä ihan hirveästi käytännön apua, jutuista on monesti nostettu hyödyllisiä vinkkejä esiin, jolloin ne huomaa. Vinkit on tosi hyviä.” *Elina, 14*

Eräs haastateltava mainitsi käytännön tuen lähteeksi lehden mainoksissa olevat kupongit, jotka auttavat säästämään rahaa. Monet tytöt mainitsivatkin, että lehden mainokset ovat tarpeellisia, sillä niissä kerrotaan heitä kiinnostavista tuotteista. Samanlaisia merkityksiä annettiin lehden muotijutuille ja tuotetesteille sekä elokuva-arvioille. Osa tytöistä mainitsi, että välillä juttuja ja mainoksia on vaikea erottaa toisistaan, sillä mainoksetkin voivat olla kysymys–vastaus-muodossa. Toisaalta lehden jutut saattavat toimia mainosten tavoin.

”Käytännön apua saan vaatejutuista. Niistä vähän näkee, että tietää, mitä ostaa.” *Sofia, 14*

Tyttöjen mielestä lehden lukemien auttaa heitä hyvin konkreettisesti, sillä se auttaa heitä päättämään, mihin kannattaa käyttää rahaa tai aikaa. Tytöt kokivat, että koska lehti kirjoittaa tuotteista ja elokuvista nuorten näkökulmasta, se osaa kertoa, onko kyseinen tuote hyvä lukijalle.

”Demi kertoo aika minun ikäisten näkökulmasta elokuvista, joten elokuva voi olla kiinnostava, jos siinäkin kehuaan jotain.” *Heidi, 16*

11.3.2 Turhia vinkkejä ja painostamista kaunistautumiseen

Osa tytöistä suhtautui lehden tarjoamaan käytännön tukeen hyvin torjuvasti. Haastateltavat sanoivat esimerkiksi, että lehden vinkit ovat turhia ja että ne keskittyvät epäolennaisiin asioihin, kuten pelkkään ulkonäköön. Osa koki, että vinkit eivät toimi tai että niiden kokeilu on typerää. Useat tytöt kertoivat, että vinkit ovat jokseenkin yhdentekeviä heille: vinkit ja neuvot ovat tyttöjen mukaan kivoja, mutta he eivät jaksaa kokeilla niitä tai noudattaa lehden neuvoja kovinkaan pitkään. Tyttöjä ärsytti lehden tapa jatkuvasti ehdottaa lukijoille itsensä muuttamista.

”Vinkit on kivoja monesti, mutta en usko, että ne on kovin toimivia.” *Juulia, 16*

Käytännön tukena esitellyt tuen muodot tulevat hyvin lähelle tiedollista tukea. Tässä luvussa käsitelin kuitenkin seikkoja, joista tytöt itse kokivat saavansa käytännön apua, eivät niinkään tietoa. Käytännön avusta kysyttäessä tytöt toivat esille ennen kaikkea neuvoja ja ohjeita, jotka parantavat konkreettisesti heidän käytännön elämäänsä. Tytöt eivät kokeneet saavansa vinkeistä tietoa vaan ennen kaikkea apua käytännön pulmiin.

11.4 Tietotuki

11.4.1 Lehti opettaa nuorille tärkeistä asioista

Kumpusalo (1991, 14) määrittelee tiedollisen tuen neuvoksi, opastukseksi, opetukseksi tai harjoitukseksi. Koska nuortenlehti ei ole oppikirjan tavoin sidottu yhden teeman käsittelyyn, se voi tarjota lukijoilleen hyvin monenlaisiin asioihin liittyvää tietoa. Tiedon avulla nuori voi selviytyä paremmin paitsi jokapäiväisistä ongelmistaan, myös kasvuunsa liittyvästä epävarmuuden tunteesta. Lehti voi antaa tietoa nuoruusiän fyysisistä ja psyykkisistä muutoksista sekä antaa tietoa seksistä ja ihmissuhteista. Lisäksi lehden tarjoama tieto kaneudenhuollosta tai julkkiksista voi auttaa tyttöjä antamalla heille tietoa ystäväpiireissä keskusteltavista aiheista.

Haastattelemieni tyttöjen mukaan Demi-lehden tietoaaines:

- antaa uuttaa tietoa nuorten elämälle tärkeistä asioista (terveys, kehitys, ulkonäkö)
- antaa tietoa muista nuorista
- on luotettavaa ja hyödyllistä ja usein parempi vaihtoehto kuin muista lähteistä saatu tieto.

Tiedollinen tuki ja käytännön tuki tulevat siis hyvin lähelle toisiaan: moni tyttö kertoi lehden antavan käytännön apua elämään juuri tarjoamalla tietoa. Tutkimuksessani jako on tehty siten, että tiedollista tukea on, jos tyttö kokee oppineensa lehteä lukiessaan jotakin kasvamisensa tai muun elämänsä kannalta hyödyllistä. Sekä oppimisen tunne että käsitys opitun tiedon hyödyllisyydestä ovat tyttöjen subjektiivisia määritelmiä.

”Demistä saa ihan hirveästi tietoa kaikesta, siellä puhutaan paljon suhteista ja murrosiästä, niistä saa paljon.” *Elina, 14*

Valtaosa haastattelemistani tytöistä kertoi saavansa nuortenlehdistä tietoa jostakin. Vain muutama haastateltava kielsi saavansa lehdestä tietoa tai totesi lehden tarjoaman tiedon olevan hyödytöntä. Moni tyttö kertoi lukevansa lehteä nimenomaan tietoa

hankkiakseen. Tytöt kokivatkin, että lehden tarjoamat tiedot ovat tärkeitä heidän elämälleen. Tytöt kuvailivat lehden välittämää tietoa hyödylliseksi, tärkeäksi, tarpeelliseksi ja järkeväksi. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että heille on olemassa lähde, joka lupaa tarjota hyödyllistä tietoa heidän elämässään merkittävistä asioista. Moni tyttö mainitsikin suosikkijutuikseen lehden terveystjutut ja kysymyspalstat. Myös nuorten elämästä kertovat jutut koettiin informatiivisiksi samoin kuin julkkisjutut. Tytöt kokivat, että lehden haastatteluissa välitetään uutta tietoa julkisuuden henkilöistä, sillä näiltäkin henkilöiltä on haastatteluissa kysytty monipuolisia kysymyksiä ja vakavia asiakysymyksiä. Tyttöjen mukaan toisin kuin muissa lehdissä Demissä julkkisjutut ovat asiaa, eivät vain juoruja.

”Lehti keskittyy nuorten asioihin, suhteisiin ja sellaiseen. On hyvä, että niitä käsitellään, sittenpäähän ainakin tietää.” *Marjut, 14*

Tytöt asettivat lehdelle velvollisuuden kertoa nuorten elämän tärkeistä asioista ja esimerkiksi uusista terveyteen liittyvistä tiedoista. Toisaalta moni tyttö mainitsi lehden lukemisen olevan keino pysyä ajan tasalla, joten velvollisuus koskee tyttöjä itseään. Lehti täyttää velvollisuutensa tarjoamalla kattavasti tietoa ja tytön vastuulle jää tiedon hakeminen lukemalla lehteä säännöllisesti. Aiheet, joista tytöt kokivat saavansa tärkeää tietoa lehdestä, vaihtelivat paljon. Tytöt kertoivat saavansa lehdestä tietoa suhteista, murrosiästä, terveydestä, kuntoilusta ja tunteista. Tyttöjen mukaan lehti kertoo heille heidän kehityksestään ja neuvoo, mistä voi hakea lisää tietoa itseä kiinnostavista aiheista, kuten erilaisista urheilulajeista. Tyttöjen mukaan lehti kertoo siitä, miten voi selvitä elämän ongelmista. Tytöt kertoivat lehden tarjoavan tärkeää tietoa kauneudesta, muodista, ihonhoidosta ja ulkonäöstä. Tytöt kertoivat lehden antavan tietoa musiikista, harrastuksista ja julkkiksista. Lehti kertoo tytöille pojista.

Toisaalta tyttöjen vastauksista ilmeni, että lehdestä haetaan tietoa muista nuorista. Tytöt kokivat, että lehti antaa tietoa siitä, mitä muut nuoret ajattelevat ja miten he toimivat. Osa tytöistä koki, että lehti tarjoaa monipuolisesti tietoa erilaisista eli valtavirrasta poikkeavista nuorista. Lehdet antavat tytöille tietoa heistä itsestään, sillä

niissä on testejä, joiden avulla tytöt voivat selvittää tapojaan reagoida erilaisiin tilanteisiin.

Vaikuttaa siltä, että lehti tarjoaa tytöille kasvun kannalta tärkeää tietoa esimerkiksi terveys- ja ihmissuhdejutuissa. Lehti tarjoaa tytöille tietoa eri käyttäytymismalleista. Lisäksi lehti kertoo asioista, joiden tietäminen hyödyttää tyttöjä sosiaalisissa tilanteissa. Se, millaista tietoa tytöt arvostivat, vaihteli paljon. Osalle tärkeitä olivat terveysaiheet, osa arvosti lehden tarjoamaa mahdollisuutta musiikkitietouden kartuttamiseen. Lehden lukua ei häirinnyt se, että lehti tarjoaa tietoa myös tyttöjen mielestä vähemmän tärkeistä asioista. Monet tytöt kertoivat arvostavansa lehden monipuolisuutta. Tytöt pitivät tärkeänä, että lehden kysymyspalstoilla nuoret saavat kysyä kaikesta, mikä vaivaa heidän mieltään.

Tyttöjen mielestä Demi on tietolähteenä hyvin luotettava. Tytöt kertoivat, että lehden tiedot ovat ”oikeita ja ammattimaisesti tehtyjä”, ”ihan faktaa” tai ”asiantuntijatietoa”. Eräs tyttö huomautti, että usein lehti kertoo, mistä tiedot ovat peräisin, jolloin tytöt voisivat halutessaan tarkistaa lehdessä esitettyjä tietoja alkuperäislähteistä. Tytöt korostivat lehden tietojen luotettavuutta paitsi vetoamalla siihen, että tieto on peräisin asiantuntijoilta, myös korostamalla lehden tekijöiden auktoriteettia ja ammattitaitoa. Tytöt uskoivat lehden tekijöiden ja lehden kokonaisuutena olevan hyviä opastajia esimerkiksi sen takia, että lehden toimittajat ovat tyttöjä vanhempia.

”Kyllähän vanhempana saa tietää kaikista asioista.” *Elina, 14*

Tytöt kertoivat, että lehden tekijät osaavat kertoa asioista ”vähän järkevämmin”. Lehden tekijöiden kykyä tiivistää tietoa arvostettiin: monet tytöt kertoivat, että he eivät jaksa lukea turhan pitkiä juttuja. Tämä voi kertoa lehden etulyöntiasemasta muihin tiedon lähteisiin nähden. Lehti, toisin kuin vaikka terveystiedon oppikirja, tiivistää nuorten etsimän tiedon yhteen paikkaan ja tarjoilee tiedon sopivassa muodossa ja sopivan kokoisina annoksina.

Luottamus lehden tietoihin on vahvaa. Tytöt kuvailivatkin lehteä terveydenhoitajan tai vanhempien veroiseksi tietolähteeksi. Lehden etu muihin tietolähteisiin verrattuna on se, että lehdestä tietoa voi hakea ”vaivihkaa” ja ”siinä asioita voi käsitellä ilman puhumista, se on hyvä”. Tyttöjen mukaan lehti on erinomainen tietolähde asioissa, joista on hankala puhua äidin, terveydenhoitajan tai ystävien kanssa. Lehti siis tarjoaa tietoa myös arkaluontoisista asioista, mikä on tyttöjen mielestä yksi tärkeä osa lehden arvoa.

11.4.2 Tarjolla vain hömppää, juoruja ja viihdettä

Kaikki tytöt eivät uskoneet lehden tiedolliseen antiin. Osa tytöistä koki, että lehti ei tarjoa kovinkaan tärkeää tai hyödyllistä tietoa. Tyttöjen mielestä lehti keskittyy tärkeiden tietojen esittelemisen sijaan hömppään, juoruihin ja viihteeseen.

Lehden tarjoamaa tietoa kritisoitiin. Tytöt mainitsivat lehden olevan liian ulkonäkökeskeinen, sillä se antaa paljon tietoa ulkonäöstä huolehtimisesta. Tytöt kertoivat lehden liioittelevan joissakin asioissa esimerkiksi tunteisiin ja ihmissuhteisiin liittyen. Osa tytöistä kertoi huomanneensa lehden olevan välillä väärässä nuoriin liittyvissä asioissa.

”Joissakin asioissa lehti on tosi väärässä. Demi ei tunne lukijoitaan kovin hyvin” *Marjut, 14*

Eräs tyttö, joka luki myös ulkomaisia nuortenlehtiä, mainitsi, että Demi on tiedoiltaan jäljessä ulkomaisista lehdistä. Jälkeenjääneisyys näkyy etenkin lehden muoti- ja televisiojutuissa. Toisaalta tytöt kokivat, että lehti ei anna tarpeeksi tietoa esimerkiksi erilaisista, valtavirrasta poikkeavista nuorista tai erilaisista elämäntavoista. Tytöt toivoivat lehtiin juttuja ongelmanuorista ja päihteiden käyttäjistä. Heidän mukaansa näistä asioista olisi hyvä lukea, jotta he näkisivät, mihin sellainen käytös voi johtaa.

”Minulla on vähän sellainen asenne, että Demi on pinkki teinien lehti, enkä ota ihan kaikkea kauhean tosissani.” *Heidi, 16*

Osa tytöistä tuomitsi koko ajatuksen tiedon hakemisesta nuortenlehdessä. Heidän mukaansa samat tiedot kasvusta, kehityksestä ja murrosiästä saisi ihan yhtä hyvin koulusta tai äidiltä. Heidän näkemyksensä oli, että lehden tehtävä ei ole kasvattaa ja valistaa nuoria.

11.5 Arvostelu- ja vertailutuki

11.5.1 Positiivisia esikuvia ja materiaalia itsensä ja muiden vertailuun...

Murrosikäiset nuoret kehittävät identiteettiään tilanteessa, jossa he saavuttavat fyysisen sukukypsyyden ja kokevat hämmennystä aikuisuuden rooleista. Tässä tilanteessa nuoret ovat erityisen kiinnostuneita siitä, mitä he ovat muiden mielestä verrattuna siihen, mitä he itsestään ajattelevat. Nuoret etsivät ihmisiä ja ideoita, joihin uskoa, ja opettelevat, mitä he haluavat tehdä. (Erikson 1994, 128–129.) Murrosiässä nuoret aktiivisesti etsivät vertailukohtia ja tietoa muista nuorista ja erilaisista toimintamalleista.

Arvostelu- ja vertailutuki tarkoittaa arvion antamista tukea tarvitsevasta henkilöstä. Vertailutuki tarkoittaa vertailukohtien tarjoamista, jotta ihminen voi itse määritellä paikkaansa paremmin. Nuortenlehti tarjoaa sivuillaan mahdollisuuksia vertailutuen saamiseksi, sillä se marssittaa tyttöjen nähtävälle erilaisia nuoria ja kertoo lukijoilleen, millaisia muut ovat ja miten he ajattelevat. Materiaali antaa tytöille mahdollisuuden itsearviointiin ja itsensä vertaamiseen muihin. Täten tytöt voivat valita tarjolla olevista identiteeteistä ja maailmankuvista omaansa. Demi tarjoaa vertaistukea:

- Antamalla nuorten itse kertoa elämästään ja ajatuksistaan: materiaalia ajatusten, tunteiden ja toimintatapojen vertailuun.
- Antamalla esikuvia, joihin voi samaistua tai joista voi todeta itse eroavansa.
- Antamalla positiivisen kuvan nuorista yleensä.

Haastatteluiden perusteella vaikuttaa siltä, että tytöt kokevat vertailun tarpeelliseksi. Vertailukohtien tarpeesta ja niiden hakemisesta kertoo ainakin se, että suuri osa tytöistä mainitsi lehtien ”paljastusjutut” suosikeikseen. Jutuissa nuoret tunnustavat tekemiään virheitä, noloja sattumuksiaan ja salaisuuksiaan. Tytöistä oli hauska lukea toisten hassuista virheistä ja kuvitella itsensä kyseiseen tilanteeseen. Tämäntyyppisten juttujen lukemisella on viihdyttävä merkitys, sillä ne mahdollistavat toisille nauramisen ja toisten elämään kurkistelun. Jutuilla on tytöille myös vakavampaa merkitystä, sillä ne kertovat nuorille, että he eivät ole yksin ongelmineen: he eivät ole ainoita, joiden elämässä on noloja tapahtumia.

Tytöt halusivat tietää muiden nuorten elämästä. Moni tyttö piti tavallisten nuorten elämästä kertovia juttuja mielenkiintoisina. Sen sijaan julkkisten elämästä kertovia juttuja he eivät arvostaneet. Nuorten elämästä lukeminen kiinnosti, sillä tytöt kertoivat voivansa usein samaistua tarinaansa kertoviin nuoriin. Jutuista he näkivät, miten muut nuoret ovat selvinneet ongelmistaan tai miten he ovat toimineet elämässä vastaan tulleissa yllättävissä tilanteissa.

Tyttöjen mukaan he vertaavat itseään toisiin nuoriin myös tunneasioissa. Tytöt olivat kiinnostuneita eläytymään toisten nuorten tarinoihin ja näkemään, miltä erilaiset tilanteet tuntuvat muista nuorista. Muiden ongelmista lukeminen antaa tyttöjen mukaan vertailukohteen heidän elämälleen. Tytöt korostivat, että on tärkeää, että nuoret itse kertovat tarinaansa lehdessä omalla äänellään, sillä silloin heidän on helppo samaistua kyseisiin nuoriin.

”Tavallisten nuorten elämästä kertovat jutut ovat hyviä, koska niitä lukiessa voi tuntea yhteenkuuluvuutta. Että hei, toi tyyppi on ihan samanlainen kun mäkin, sillä on samanlaisia ongelmia kuin mulla. (...) Vertaaminen on joskus helpottavaa, kun huomaa vaikka, että ei ole ite ainoa, jolla menee huonosti. Että on muitakin, joilla on sama ongelma.” *Maria, 14*

Moni tyttö kertoi avoimesti vertailevansa itseään lehden nuoriin. He kokivat vertailusta olevan apua. Vertaillaessaan he huomaavat, että muut nuoret ovat samanlaisia kuin hekin ja että he eivät ole ainoita, joilla on ongelmia. Nuorten tarinoita ja mielipiteitä lukemalla tytöt oppivat, että muut ajattelevat asioista samalla

tavalla kuin he, ja toisaalta he oppivat uusia näkökulmia asioihin. Tyttöjen mukaan tämä auttaa heitä oppimaan tuntemaan itsensä. Lehdissä esitellyt nuoret toimivat välillä tytöille ihailun kohteina ja tytöt halusivat muuttua enemmän näiden nuorten kaltaisiksi. Moni tyttö toivoi pääsevänsä joskus itse lehden sivulle jakamaan kokemuksiaan.

Tytöt vertasivat itseään lehdessä esiintyviin nuoriin korostamalla eroja itsensä ja näiden nuorten välillä. Tytöt kertoivat ihmettelevänsä muiden nuorten lehtiin lähettämiä kysymyksiä ja nauravansa näille ”sääliittäville” nuorille. Muille nuorille nauraminen antaa ehkä tytöille tunteen siitä, että heidän elämänsä kulkee itse asiassa ihan hyvin, ainakin paremmin kuin lehteen kirjoittavilla nuorilla. Ehkäpä tytöt tunsivat, että heidän ongelmansa ovat pienempiä: heillä on elämässään muita avun ja tuen lähteitä, eikä heidän tarvitse turvautua ongelmiensa kanssa lehden apuun.

Tyttöjen mukaan lehti selvästi pyrkii erottelemaan sitä, mikä on normaalia ja millainen on normaali nuori. Tytöt kuvailivat Demin ihannetyttöä hämmästyttävän yhtenäisesti. Tyttöjen mielestä lehdessä esiteltävä ihanteellinen nuori nainen on itsevarma, pirteä, kiltti, kaunis, suosittu, liikunnallinen ja iloinen. Hän menestyy koulussa eikä käytä päihteitä. Tyttöjen mukaan ihanne on sellainen, jonka myös he voivat hyväksyä ja johon he voivat samaistua. Lehti siis tarjosi tytöille positiivisen esikuvan, johon samaistua. Jos ihannetyttö ei täysin muistutakaan lehden lukijaa, hänessä on tyttöjen mukaan usein ainakin joitakin piirteitä, jotka he kokevat omikseen. Tytöt toivoivat olevansa tytön kaltaisia mutta eivät pitäneet kovin suurena ongelmana sitäkään, että he eivät kaikin tavoin muistuta ihannetta. Heidän mukaansa lehti kannustaa myös erilaisuuteen ja oman itsensä löytämiseen ja toteuttamiseen.

11.5.2...vai pelkkiä epärealistisia ihannekuvia ja vaatimuksia?

Ihannetyttöön samaistuminen ja itsensä vertaaminen lehden esittelemiin tyttöihin kuitenkin jakoi haastateltavat selvästi. Osa tytöistä koki, että lehti esittelee vain

”massaa”, eli pinnallisia nuoria. Tyttöjen mukaan lehti ei esittele tarpeeksi erilaisia nuoria, kuten esimerkiksi ujoja tyttöjä.

”Lehteen otetaan tietynlaisia ihmisiä, sellaisia, joilla on vaikka paljon kavereita.” *Heidi, 16*

Esittelemällä vain tietynlaisia nuoria Demi antaa tyttöjen mukaan maailmasta liian positiivisen kuvan. Täten se myös asettaa vaatimukset tytöille liian korkeiksi, kun se olettaa kaikkien tyttöjen olevan iloisia ja pirteitä. Tyttöjen mukaan lehti esittää heille ristiriitaisia vaatimuksia, koska se kehottaa heitä muuttumaan keskivertonuoren kaltaiseksi mutta samalla olemaan oma itsensä.

”Välillä tytöt lehdessä ärsyttää, kun ne on sellasia diivoja. Erilaisia nuoria ei esitellä hirveästi. Ne olis sellasia, joilla ei oo kaikki muotivaatteet ja jotka ajattelee oman pään mukaan ja tekee mitä haluaa, eikä mee muotivillitysten mukaan. (...) Niitä voisi olla enemmän.” *Susanna, 13*

Monet haastateltavat kokivat, että lehdessä esitellyt nuoret ovat niin erilaisia kuin he, että itsensä vertaaminen näihin nuoriin on täysin järjetöntä. He eivät useinkaan olleet löytäneet lehden kysymyspalstoilla käsiteltävän heitä koskevia ongelmia, eivätkä he kokeneet lehden tunnejuttujen koskevan heitä. Osa tytöistä koki, että itsensä vertaaminen muihin on lähtökohtaisesti typerää.

”En vertaile itseäni nuoriin. Ne on omia itsejään ja mä oon oma itseni. Vertailu olisi tyhmää. (...) Lehden tytöt on ihan normaaleja, mutta toivoisin, että lehdessä olisi enemmän erilaisia nuoria. (...) En mä ainakaan voi samaistua Demin ihannetyttöön.” *Marjut, 14*

”En oikeastaan pysty samaistumaan Demin ihanteeseen. Kaikki on kuitenkin ihan erilaisia.” *Veera, 13*

Toisaalta voi päätellä, että tytöt ovat kokeilleet verrata itseään Demin ihanteeseen ja lehden muihin nuoriin ja he ovat todenneet poikkeavansa selvästi ihanteesta. Voi siis päätellä lehden auttaneen tyttöjä heidän oman minuutensa selvittämiseen. Ehkäpä näillä tytöillä prosessi on jo niin pitkällä, että he eivät enää koe itsensä vertaamista muihin mielekkäänä. Tytöt ovat määrittäneet sen, mitä he itse ovat tai mitä he eivät ainakaan ole: he eivät ainakaan ole sama kuin lehden ihannekuva.

12 LOPUKSI

12.1 Tyttöjen ristiriitainen suhde lehtiinsä

12.1.1 Lehtiä kritisoidaan, mutta niihin myös luotetaan

Työni tavoitteena oli tutkia, kokevatko tytöt nuortenlehtien antavan heille sosiaalista tukea murrosiän kriisissä. Lisäksi selvitin, miten sosiaalinen tuki lukijoiden mielestä lehdessä esiintyy. Tarkastelin myös sitä, käyttävätkö lukijat Demi-lehteä ensisijaisesti tuen hakemiseen vai onko lehden käyttöarvo muualla. Tarkoitus oli selvittää, miksi tytöt lukevat tyttöjenlehtiä ja miten lehdet puhuttelevat tyttöjä.

Aiemmat tyttöjenlehtien lukijoista tehdyt tutkimukset paljastivat, että nuortenlehtiä lukevat tytöt käyttävät lukemaansa aktiivisesti ja voivat lukea lehtiä kriittisesti ja ironisoiden. (ks. luku 6.) Gunilla Holmin (1997) tutkimus osoitti, että ikä vaikuttaa tyttöjen lukukokemukseen. Siinä missä nuoremmat tytöt suhtautuvat lehteen kunnioittavasti, vanhemmat tytöt lukevat sitä ironisoiden. Lisa Duken ja Peggy Kreshelin (1998) tutkimuksessa puolestaan selvisi, että tytöt suhtautuvat kriittisesti lehtien sisältöön mutta eivät kyseenalaista kaikkea lehden sisältöä. Elisabeth Frazerin (1987) mukaan kriittinen ja refleктоiva lukutapa on luonnollinen tytöille. Nämä tulokset tulivat todennetuiksi myös tutkimuksessani. Tutkimusta varten haastattelemanı tytöt suhtautuivat kriittisesti lehtien sisältöön ja lukivat lehtiä saadakseen hyvät naurut muiden nuorten tyhmille kysymyksille. Vaikutti siltä, että tytöt tiedostivat asiat, joista tyttöjenlehtiä usein kritisoidaan ja toivat esille kritiikkiä vastauksissaan. Tytöt kuitenkin selvästi jakaantuivat eri ryhmiin sen suhteen, kuinka kriittisesti he suhtautuivat lehtien sisältöön. Osalle lehti oli ihana, auttava ja viisas neuvonantaja, toisille ärsyttävä yleistyksien ja vaatimusten esittäjä. Aineistoni koon takia on vaikeaa tehdä arvioita siitä, vaikuttiko tyttöjen ikä lehden sosiaaliseen tukeen suhtautumiseen. Duken ja Kreshelin (1998) tutkimuksen mukaan lehtiä lukevat tytöt tunnistavat, että teinilehdet toistavat odotuksia, joita yhteiskunnalla on tyttöjä

kohtaan. Tytöt eivät kuitenkaan ole täysin haavoittuvia näiden standardien edessä eivätkä anna odotusten vaikuttaa omiin arvoihinsa. Tämä ilmeni myös tutkimuksessani, kun tytöt hyvin suorasanaisesti kritisoivat lehtiä siitä, että ne yrittävät pakottaa heitä tietynlaiseen muottiin. Kriittisyydestä huolimatta tytöt eivät kyseenalaistaneet kaikkia lehtien tarjoamia vastauksia, eikä kriittisyys lehtiä kohtaan suinkaan ollut yleisin tapa suhtautua lehteen. Esimerkiksi terveysjuttuja ja ihmissuhdeneuvoja pidettiin asiantuntijatietona ja lehteä pidettiin verrattain hyvänä välineenä tämänkaltaisen tiedon kartuttamiseen. Lisäksi moni tyttö kertoi lehden auttavan heitä päättämään, miten pukeutua tai meikata. Teinityttöjen luottamus lehden johdatukseen oli suurta, sillä lähes jokainen haastateltava uskoi lehden olevan hyvä opastaja.

12.1.2 Lehti antaa tukea, mutta myös painostaa

Aiemman tutkimuksen perusteella tiesin, että lehtien tietyt juttutyypit yrittävät tarjota lukijoille tukea. Nuortenlehdet ottavat tutkimusten mukaan kirjoitustyyllillään auttajan roolin ja asemoivat tytöt apua tarvitsevan rooliin. Kirjaterapiasta tehdyn tutkimuksen perusteella osasin olettaa, että avun hakeminen lukemisesta on tytöille luontaista. Lisäksi tieto siitä, että nuortenlehtiä luetaan hyvin keskittyneesti, viittasi siihen, että sisällöllä on merkitystä lukijoille. Edellytykset sille, että tytöt kokevat lehtien antavan sosiaalista tukea, olivat siis hyvät. Haastatteluissa ilmenikin, että tytöt kokevat lehtien tarjoavan heille tukea monin eri tavoin. Lehdet antavat lukijoilleen tunnetukea, tietotukea, vertaistukea ja käytännön tukea. Lehdet välittävät tytöille tunteen siitä, että he eivät ole yksin ongelmineen ja että joku ymmärtää heitä ja heidän kiinnostuksenkohteitaan. Tytöt kokivat, että nuortenlehdet antavat tarpeellista tietoa nuorille ja että tieto voi auttaa heitä selviämään käytännön elämän ongelmista. Haastatteluissa ilmeni, että tytöt kokivat itsensä vertaamisen lehdissä esiteltäviin nuoriin auttavan heitä itsensä määrittelemisessä. Tutkimuksessani ilmenneet tuen tavat muistuttavat selvästi kirjaterapian tutkimuksessa lueteltuja tekstien positiivisia vaikutuksia. Saarisen ja Korkiakankaan mukaan tekstit voivat vaikuttaa lukijan

minäkuvaan ja itsearvostukseen esimerkiksi tarjoamalla käyttäytymisneuvoja, joiden hallitseminen vahvistaa itsetuntoa. Teksti voi tarjota samaistumispiintoja ja näyttää lukijalle, että hän ei ole ongelmiseen yksin. (Saarinen & Korhonen 2000, 33.) Lehden tuki tarkoittaa pitkälti, että se luo tytöille turvallisuudentunnetta. Olemassaolollaan se tarjoaa pysyvän ja jatkuvasti käden ulottuvilla olevan ymmärtäjän ja vertaistuen lähteen. Tuen hakeminen lehdestä on siis helppoa, usein jopa helpompaa kuin vaikeista asioista puhuminen oikean ihmisen kanssa.

Myös saippuasarjojen katsojia tutkinut Herta Herzog (1995, 13) havaitsi, että naiset kokivat saavansa apua elämäänsä sarjoista, jotka yleensä leimataan hömpäksi. Herzog kuitenkin kritisoi sarjojen opettavuutta, sillä hänen mukaansa naiset saivat sarjoista apua lähinnä epärealistisiin tilanteisiin ja oppivat ratkaisemaan ongelmia kaavamaisesti sarjoja matkimalla (emt., 14). Samanlainen kriittisyys voidaan liittää nuortenlehtien tarjoamaan apuun. Jos lehti esittää tytöille yhden tavan ratkaista ongelmat, se antaa toki tyttöjen käyttöön valmiita ratkaisumalleja mutta ei sen sijaan edistä tyttöjen oman ongelmanratkaisutaidon kehittymistä. Itsenäisyyden kehittämisen sijaan lehti siis voi lisätä tyttöjen riippuvuutta ulkoisesta avusta.

Tytöt mainitsivat tueksi esimerkiksi lehden vinkit, neuvovat artikkelit ja sen, että lehti antaa luvan innostua kevyistä tyttöjen aiheista. Mainitut tuen muodot herättävät kysymyksiä: Onko meikkivinkki tytön käytännön elämän helpottamista vai pikemminkin kehottamista itsensä paranteluun? Antaako ihmissuhteista kertova artikkeli eväitä omien suhteiden hallintaan vai esitteleekö se ainoana totuutena yhden näkökulman asioihin? Onko hupsutteluun innostaminen tyttöjen kannustamista ja ymmärtämistä vai heidän huomionsa suuntaamista tyhjämpäiväisyyksiin? Tarjoaako lehti järkevää vertaistukea perusteille, kun se esittelee sivuillaan malleja, julkkiksia ja menestyneitä nuoria? Kriittinen tyttöjenlehtien lukija voisi kallistua jälkimmäisten näkemysten puoleen. Tytöt kokivat saavansa tukea jutuista, joita tyttöjenlehtitutkimuksessa on kritisoitu laajalti. Kuitenkin, kun pitäydytään ajatuksessa, että sosiaalinen tuki on subjektiivisesti määriteltävissä oleva asia, tyttöjen tukikokemusta ei voi kiistää. Vain tytöt voivat tietää, millaista tukea he

tarvitsevat ja mistä he kokevat tukea saavansa. Jos epärealistisiin tilanteisiin varautuminen tai valmiiden ongelmanratkaisumallien matkiminen antaa tytöille tunteen siitä, että he ovat oppineet jotain, he ovat hyötyneet mediasta. Jo tunne siitä, että on varautunut erilaisiin vastaan tuleviin ongelmiin, voi antaa itseluottamusta ja rauhoittaa mieltä. Jos itsensä vertaaminen huippumenestyneeseen nuoreen antaa tytölle tunteen, että hän on oppinut jotain itsestään, lehden vertaistuki on toiminut. Vaikuttaa siltä, että tytöt kokevat lehden tukevan heitä, vaikka lehden sisältö onkin ristiriitainen jopa tyttöjen itsensä mielestä. Tukea etsivät tytöt aktiivisesti hakeutuvat tiettyjen lehden sisältöjen pariin ja käyttävät sisältöjä siten, että he saavat tarvitsemaansa ymmärrystä. Jos tyttöjenlehtien tarjoamaa tukea haluaa kritisoida, tulee kritiikki ulottaa laajemmalle kuin pelkkiin lehtiin: vikaa on siinä kulttuuriympäristössä, jossa tytöt kasvavat, sillä ympäristö vaatii tytöiltä lehden neuvomien asioiden hallintaa.

Haastatteluissa ilmeni, että lehtiä ei koeta vain positiivisina auttajina. Sen sijaan tyttöjen kokemukset tuesta olivat ristiriitaisia. Osa tytöistä koki, että lehti pikemminkin lannistaa kuin tukee, kun se kertoo maailmasta tiukan rajauksensa kautta. Lehtien koettiin teeskentelevän nuorten elämän ymmärtämistä, tietoinen leimattiin turhaksi ja pinnalliseksi ja lehteä syytettiin jopa väärin tietojen levittämisestä. Tytöt kokivat lehden esittelevän liian täydellisiä nuoria ja toimimattomia käytännön neuvoja. Kaikille lehden lukeminen ei siis tunnu tukevan ystävän seurassa ololta vaan pikemminkin jälleen uusien vaatimusten kohtaamiselta. Vaikutti siltä, että tytöt kokivat lehden ulkonäkökeskeisyyden turhauttavana ja lehden korostetun ohjailevuuden ärsyttävänä. Lehti välittää tytöille yhteiskunnan heitä kohtaan esittämiä vaatimuksia. Toisaalta myös painostavalta tuntuvalla sisällöllä voi olla positiivisia vaikutuksia, etenkin kun tytöt tiedostivat lehtien esitystavan ideologisuuden. Jos tyttö kokee, että lehti painostaa häntä itsensä muunteluun ja tyttö ei halua näin tehdä, lehti auttaa tyttöä identiteetin määrittelyssä. Ulkonäön muokkaamista vastustava tyttö on lehden materiaalin torjumalla määritellyt itsensä tytöksi, joka ei pidä ulkoisia asioita tärkeinä. Tyttö on siis verrannut itseään lehden esikuvaan ja todennut poikkeavansa siitä. Lehden vastustaminen voi siis toimia

eräänlaisena voimavarana omien näkemysten vahvistamisessa. Lehden lukijasuhteen kannalta painostavuus ei kuitenkaan toimi positiivisella tavalla, sillä kykenemättömyys samaistua lehden maailmaan heikentää tyttöjen sitoutumista lehteen.

12.1.3 Tuki voi olla syy lehden lukuun

Tutkimukseni taustalla oli halu selvittää, voiko sosiaalisen tuen hakeminen selittää tyttöjenlehtien lukemista. Haastattelujeni perusteella vaikuttaa siltä, että se on ainakin yksi lukemisen syy. Ilmeni, että Demiä luetaan sen sisällön tarjoaman viihteen ja hyödyn takia sekä siksi, että lehtien luvulla on merkitystä tyttöjen sosiaalisessa ympäristössä. Tytöt halusivat aktiivisesti määritellä lukemisensa syitä, vaikka en suoraan kysynyt syytä lukemiseen. Lehtiä ei lueta sattumalta.

Osa haastattelemistani tytöistä luki lehtiä nimenomaan tiedon ja tuen saamiseksi. Näille tytöille lehdellä oli suuri tunnearvo, sillä lehti oli neuvoja antava ystävä. Tukea hakevat tytöt kokivat lehden paitsi antavan vertauskohtia ja hyviä esimerkkejä, myös kannustavan heitä. Osa tytöistä kertoi Demin lukemisen syyn olevan se, että lehti on tyttöjen asioista kertova paketti, joka pitää heidät ajan tasalla. Heille lehti antoi paitsi tietoa, myös ymmärrystä ja tukea, sillä lehti legitimoit kiinnostuksen tyttöjen asioihin. Kaikki tytöt eivät halunneet vastaanottaa lehdeltä tukea vaan pitivät lehden tarkoitusta viihdyttävänä. Näille tytöille lehden lukeminen oli toissijainen aktiviteetti, eivätkä he kokeneet lehden sisältöä tunneperäisesti. He eivät samaistuneet lehdessä esiintyviin nuoriin eivätkä ottaneet lehden sisältöä kovinkaan vakavasti. Lehti kuitenkin vaikutti myös näiden tyttöjen mielialaan positiivisesti.

Tytöt suhtautuvat eri tavoin ajatukseen lehdestä tarjoamassa sosiaalista tukea. Suhtautumistapa näkyi tyttöjen asennoitumisessa tukea tarjoaviin juttuihin. Toiset tytöistä vastustivat ajatusta lehden tarjoamasta tuesta, osa haki sitä aktiivisesti. Toisille kysymys lehden antamasta tuesta vaikutti merkityksettömältä. Tukea hakevat

tytöt kokivat oikea-aikaista asiantuntijatietaa tarjoavan lehden olevan parempi tuen lähde kuin vaikka kaverit tai vanhemmat. Vastustajien näkemys oli päinvastainen. Välinpitämättömät kokivat, että lehden tarjoama tuki on tarkoitettu muille kuin heille. Tukiaineistoon torjuvasti tai välinpitämättömästi suhtautuvat kertoivat kuitenkin lehtien lukemisen antavan elämyksiä, lehti esimerkiksi piristi heitä tai innosti kuvittelemaan vinkkien kokeilua. Lehti siis antoi tunnetukea tytöille, vaikka tytöt eivät tiedostaneet sitä tai lukeneet lehteä tuen saamisen takia. Vaikuttaisi siltä, että asenne lehden tarjoamaa sosiaalista tukea kohtaan ei suoraan kerro, saako tyttö lehdestä tukea. Vaikuttaa siltä, että lukija ei aina tiedosta tuen saamista.

Joke Hermes (1995, 62) toteaa, että puhetta naistenlehtien lukemisesta leimaa usein ennen kaikkea kieltäminen, kylmyys ja etäisyyden ottaminen lehtiin. Naiset tai tytöt siis helposti sanovat, että lehdellä ei ole heidän elämässään merkitystä tai sijaa. Etäisyyden otto lehtiin paljastui myös tutkimuksessani, vaikka valtaosa haastattelemistani tytöistä koki saavansa lehdestä tukea. Kieltävien ja kriittisten vastausten aitous tuntui välillä kyseenalaiselta, kun tyttö samalla kertoi positiivisista vaikutuksista, joita lehdellä on häneen. Jos lehden olemassaolo olisi tytöille täysin yhdentekevä tai jos lehden sisältö olisi tytöille vastenmielinen, tytöt tuskin käyttäisivät lehtien parissa niin pitkiä aikoja kuin he tilastojenkin mukaan tekevät. Vastenmielisiin sisältöihin ei syvennyttäisi niin huolellisesti ja useaan otteeseen kuin nuortenlehtiin syvennyttään.

12.1.4 Tuen saamisen myöntämisen vaikeus

Tyttöjen kokemukset lehtien sosiaalisesta tuesta ja lehden käyttötarkoituksesta eivät olleet johdonmukaisia. Haastateltava saattoi ensin kertoa lukevansa lehdestä vain meikkijutut mutta korostaa haastattelun toisessa vaiheessa sitä, että lehti auttaa häntä tunteiden käsittelyssä. Sama haastateltava saattoi korostaa kysymyspalstojen hölmöyttä mutta silti mainita, kuinka palstat muistuttavat häntä siitä, ettei hän ole yksin ongelmineen. Tyttö saattoi sanoa lehden olevan ”kevyttä viihdettä, ei muuta”

mutta silti kehua ennen kaikkea lehden terveystuttuja ja tiedollista aineistoa. Vastausten ristiriitaisuus saattaa kertoa ensinnäkin lehtien ristiriitaisuudesta: nuortenlehti voi ensin esitellä julkkiksia ja muotia ja seuraavalla sivulla kertoa tositarinan itsemurhaa yrittäneestä nuoresta. Aiheiden moninaisuus voi vaikeuttaa tyttöjen tehtävää määrittellä lehden merkitystä. Ristiriitaisuus kertoo myös siitä, että lehtien lukemiselle on useita syitä ja että lehden jutut täyttävät erilaisia tehtäviä. Voi olla, että tytöt eivät tiedosta käyttävänsä lehteä moneen tarkoitukseen.

Vastausten epä johdonmukaisuus kertoo myös, että tyttöjen ja tyttöjenlehtien suhde ei ole yksinkertainen. Vaikuttaa siltä, että toisinaan tytöt häpeilevät lehden lukemista. Tytöt tuntuvat tiedostavan, että lehdet käsittelevät teini-ikäisten ongelmia yleistäen, yksinkertaistaen ja pinnallisella tasolla. He kritisoivat lehtien välittämää kuvaa nuoruudesta pirteänä ja pinkkinä aikana. Voimakas torjunta voi kertoa siitä, että nuortenlehdet kulkevat jäljessä oikeiden tyttöjen elämästä ja vievät neuvojan roolin liian pitkälle. Kritiikki kertoo siitä, että tytöt kaipaisivat parempaa sisältöä tarjoavia lehtiä. Torjunta voi johtaa siihen, että tyttöjen on vaikea myöntää, että välillä he kuitenkin kokevat lehtien auttavan heitä. Tytöt ehkä lukevat lehtiä myös hakeakseen tietoa ja tukea, vaikka julkisessa puheessa kertovatkin lehtien olevan vain hömppää.

Ristiriitaisuus muistuttaa eräästä tutkimukseni rajoitteesta. Haastattelupuheen rajoituksiin liittyy ajatus haastattelutilanteesta näytelmänä, jossa haastateltava pyrkii antamaan itsestään mahdollisimman hyvän kuvan, mikä usein tarkoittaa totuuden kaunistelua (Hirsjärvi & Hurme 2000, 100–101). Haastattelutilanteessa ihmisillä on taipumus totuuden kertomisen sijasta pyrkiä kertomaan se, mitä he luulevat haastattelijan haluavan kuulla. Haastateltavien taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia (emt., 35) tai taustalla vaikuttavat normatiiviset käytännöt voivat selittää tutkimuksessani esiintyneitä välinpitämättömiä ja torjuvia vastauksia. Normatiiviset käytännöt vaikuttavat usein puheen taustalla silloin, kun haastateltavat kokevat tarvetta puolustella lukemistaan. (Alasuutari 1999, 224–225.)

Tutkimuksessani haastateltavat puolustelivat lehtien lukemista leimaamalla lukuprosessin viihteeksi ja hauskaksi hömpäksi. Samalla he tekivät selväksi, että he eivät missään nimessä ole sellaisia nuoria, jotka tarvitsevat apua nuortenlehdistä. Taustalla voi ajatella vaikuttavan normin, jonka mukaan tyttöjenlehti ei ole vakavasti otettava tiedon lähde ja jonka mukaan nuortenlehtien lukeminen on turhanpäiväistä ja noloa. Tyttöjenlehtien neuvojen tarkka lukeminen ja niiden käyttäminen ei ole sosiaalisesti hyväksyttyä, vaan tytöt uskovat, että ”oikea tieto” pitää hankkia koulusta tai vanhemmilta. Kyseinen normi voi välittyä tytöille julkisesta keskustelusta nuortenlehdistä, vanhemmilta tai vaikkapa koulun mediakasvatuksen tunneilta. Tytöt ehkä ajattelevat, että on sosiaalisesti suotavaa kritisoida lehtien sisältöä ja kertoa lehtien merkityksettömyydestä, eli vahvistaa olemassaolevaa mielikuvaa tyttöjenlehtien viihteellisyydestä. Normin puitteissa voisi ajatella, että tytöt, jotka ottavat lehtien tekstin tosissaan ja kokevat saavansa siitä hyötyä, ovat outoja ja tekevät jotain väärin, eli normin vastaisesti. Tämä tekee heistä alempiarvoisia. Harva tyttö haluaa myöntää kuuluvansa ryhmään, joten lehtien apu ja tuki kielletään. Haastateltavat sen sijaan korostivat riippumattomuuttaan lehdestä kritisoimalla tyttöjä, jotka käyttävät lehteä tuen hakemiseen ja ottavat sen vakavasti. Tytöt korostivat eroa itsensä ja näiden tyttöjen välillä vetoamalla esimerkiksi vanhempaan ikäänsä. Puolustelu saattaa kertoa myös siitä, että vanhemmat tytöt kokevat olevansa lehden varsinaisen kohderyhmän ulkopuolella, jolloin lukeminen on perusteltava jotenkin.

Sanattomien normien olemassaolo ja sosiaalisesti hyväksytyjen vastausten antamisen mahdollisuus tulee ottaa huomioon sosiaalista tukea tarjoavaa aineistoa aktiivisesti etsivien tyttöjen vastauksissa. On mahdollista, että tytöt kritisoivat lehden tukea antavaa aineistoa, koska eivät halua tunnustaa pitävänsä lehtien tarjoamaa tietoinesta tarpeellisena tai oikeana. Toisaalta tytöt, jotka ylistävät lehtien tarjoamaa tukea, voivat tehdä tämän sen takia, että he haluavat legitimoida nuortenlehtien lukemistaan. Tytöt tietävät, että nuortenlehtiä pidetään hömpänä ja kevyenä viihteenä. Sen takia he haluavat puolustaa lehtiä korostamalla, että syy lehtien lukuun voi olla myös ”hyväksyttävä”, eli vaikkapa tiedonhakuun perustuva. Tämä voi olla myös syy, jolla

halu tilata lehti perustellaan vanhemmille. Mitä todennäköisimmin vanhemmat tilaavat lapsilleen lehden, jonka lukemisesta on hyötyä ja joka tarjoaa tietoa, kuin lehden, joka sisältää vain julkkishaastatteluja, meikkivinkkejä ja hömppää. Haastateltavien vastauksia on tulkittava varauksella, olivat ne sitten ylistäviä tai kritiikin kyllästämiä.

12.2 Tutkimus paljastaa vain palasen maailmasta

12.2.1 Haastattelutilanteen ongelmat

Toisaalta ristiriitaiset vastaukset kertovat siitä, että tytöt harvoin pohtivat suhdettaan lehteen. Haastattelutilanne oli ehkä monelle ensimmäinen tilanne, jossa piti määritellä omaa lukemistapaa. Vastaukset olivat pohdintaa ja ajatusten muotoilua aiheesta, eivät pitkälle tehtyjä analyyseja lukemisesta ja sen merkityksestä. Haastattelutilanne vaikuttikin välillä monelle nuorelle vaikealta tavalla jäsentää suhdettaan lehtiin. Tytöt pyrkivät usein vastaamaan mahdollisimman nopeasti, jolloin he kertoivat, mitä mieleen juolahti. Monet eivät jääneet pohtimaan vastauksiaan pidemmäksi aikaa. Tämä lisäsi en tiedä -vastauksia ja näkyi vastausten hiomattomuutena. Jokin toinen tutkimusmenetelmä, esimerkiksi kirjoitusmenetelmä, olisi voinut antaa tytöille enemmän aikaa pohtia suhdettaan lehtiin ja muotoilla vastauksiaan enemmän. Toisaalta vastausten spontaanisuus saattaa paljastaa lukemistapoja paremmin, sillä tytöt eivät saaneet mahdollisuutta miettiä, olivatko heidän vastauksensa sopivia tai hyväksyttäviä.

12.2.2 Kymmenen tyttöä edustaa kymmentä tyttöä

Tutkimukseni ilmeisin puute on heikko yleistettävyyys. Kymmenen tytön haastattelu ei anna mahdollisuuksia tehdä päätelmiä tyttöjenlehtien lukemisesta yleisemmin, vaan se pikemminkin paljastaa muutamia nuorten tapoja tulkita nuortenlehtien asemaa

elämässään. Tietynlaisten teemojen esiintyminen haastateltavien vastauksissa ei tarkoita, että kaikki 13–16-vuotiaat tytöt käyttäisivät nuortenlehtiä tutkimuksessani esitellyin tavoin tai että he kokisivat lehden tarjoaman tuen samoin kuin tutkimukseeni osallistuneet tytöt. Työni tuo kuitenkin julki eräitä tapoja, joilla lehtiä luetaan ja paljastaa lukijoiden kokemuksia lehden tarjoamasta tuesta. Lähtökohtani on siis lukemisen ymmärtävä selittäminen, mikä on Alasuutarin (1999, 38) mukaan yleistä kulttuurintutkimukselle. Selitysmallien ei oleteta esittävän universaaleja lainalaisuuksia, vaan keskeistä on ilmiön paikallinen selittäminen. Aiheesta mahdollisesti tehtävässä jatkotutkimuksessa määrällisempi ote voisi tuoda uudenlaista tietoa tyttöjen ja nuortenlehtien suhteesta. Tutkimukseni tulosten laajempaa soveltamista vaikeuttaa myös se, että kaikki haastateltavani lukivat Demiä, joskin useampi haastateltava luki lisäksi muita nuortenlehtiä. Tutkimuksessa esiin tulleet lukemisen ja tuen saamisen tavat eivät kuitenkaan koske kaikkia nuortenlehtiä vaan ennen kaikkea Demin lukemista.

12.2.3 Lehtien sosiaalinen tuki kaipaa lisää tutkimusta

Tutkimukseni paljasti muutamia tapoja, joilla lehteä luetaan. Tutkimus osoitti, että tyttöjenlehdet eivät vain tuhlaa lukijoidensa aikaa. Lehdet toimivat tytöille tuen antajana monin tavoin mutta myös aiheuttavat tytöille paineita. Lehtien tekijöille tulokset voivat antaa uusia aineksia lehtien sisältöjen suunnitteluun ja samalla lukijasuhteen vahvistamiseen. Sisältöjen kehittämisen kannalta hyödyllistä on tyttöjen esittämä kritiikki, joka kertoo ainakin siitä, miten hyvin teinitytöt näkevät ääneen lausumattomat tarkoitukset tekstin takana.

Voidaan pohtia, onko kysymys sosiaalisesta tuesta ja nuortenlehdistä oleellinen. Onko nuortenlehden tarkoitus olla vanhemmat tai ystävät korvaava tuki ja turva? Lehtien sisältöjä arvioimalla voi päätellä, että lehdet ainakin pyrkivät tähän. Voi olettaa, että lehtien tekijät toivoisivat onnistuvansa tässä tehtävässä. Tutkimukseni selvitti tyttöjen tulkinnat tuesta ja paljasti, että lehtien valitsema neuvonantajan rooli

on ainakin osittain onnistunut. Toisaalta kritiikki kertoi siitä, että auttavan isosiskon rooli on ehkä turhankin läpinäkyvä ja yksinkertainen, mikä ärsyttää tyttöjä. Lehdet vievät neuvovan tyylinsä liian pitkälle, jolloin tytöt tulkitsevat lehden esittävän heille vaatimuksia neuvojen antamisen sijaan.

Nuortenlehtiä ja niiden lukijoita on tutkimukseni jälkeenkin tutkittu varsin vähän. Jatkotutkimus aiheesta on tarpeen. Käsillä oleva tutkimus jättää jälkeensä joukon vastausta kaipaavia kysymyksiä. Eräs liittyy siihen, onko tunne sosiaalisen tuen saamisesta yleisin lukusyy. Voi olla, että valtaosa lukijoista lukee lehteä jostakin toisesta syystä, ja sosiaalinen tuki on vain mukava lisäarvo lehdelle. Tutkimukseni paljasti, että tuen hakeminen on tärkeä syy lukea lehteä mutta lukemiselle löytyi muitakin tarkoituksia. Käsillä oleva tutkimus ei paljasta lukemisen syiden tärkeysjärjestystä ja yleisyyttä. Vastauksen saaminen voisi vaatia määrällistä tutkimusta lukemisen syistä. Suuremman tyttöjoukon haastatteluilla voitaisiin saada selvyyttä siihen, miten ikä vaikuttaa sosiaalisen tuen saamisen kokemukseen. Toisaalta tarkempaa huomiota tulisi kiinnittää lehtien juttuihin, jotka tarjoavat sosiaalista tukea. Olisi tärkeää selvittää, millaista ja mihin aiheisiin liittyvää tukea jutut itse asiassa tarjoavat ja minkälaisia selviytymiskeinoja ne ehdottavat tytöille. Esimerkiksi feministisen tutkimuksen näkökulmasta lehtien tarjoama tuki voisi näyttäytyä hyvinkin kiinnostavana. Mielenkiintoista voisi olla kokeilla toisenlaisen tyttöjenlehden toteuttamista ja testata konseptin suosiota lukijoilla. Tekijöiden kuuleminen voisi tuoda keskusteluun uudenlaisia näkemyksiä. Lehtien tekijät voisivat kertoa tarkemmin siitä, mitä lehdissä pyritään tytöille tarjoamaan.

LÄHTEET:

- Alasuutari, Pertti (1999): Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Brown, Jane D., White, Anne Barton & Nikopoulou, Lia (1993): Disinterest, Intrigue, Resistance: Early Adolescent Girls' Use of Sexual Media Content. Teoksessa Greenberg, Bradley S., Brown, Jane D. & Buerkel-Rothfuss, Nancy L. (toim.): Media, Sex and the Adolescent. New Jersey: Hampton Press.
- Duke, Lisa L. & Kreshel, Peggy J. (1998): Negotiating femininity: Girls in early Adolescence Read Teen Magazines. *Journal of communication inquiry*. 22:1. 48-72.
- Erikson, Erik H. (1994) (alkuperäisteos 1968): Identity: Youth and crisis. New York: Norton.
- Evans, Ellis D., Rutberg, Ruth, Sather Carmela & Turnes, Charli (1991): Content analysis of contemporary Teen magazines for adolescent females. *Youth & society* 1991:1. 99-120.
- Ferguson, Marjorie (1983): Forever feminine. Women's magazines and the cult of femininity. Aldershot: Gower Publishing Company.
- Frazer, Elisabeth (1987): Teenage girls reading Jackie. *Media, culture and society* vol. 9:4. 407-427
- Förnäs, Johan (1999): Digitaaliset rajaseudut. Identiteetti ja vuorovaikutteisuus kulttuurissa, mediassa ja viestinnässä. Teoksessa Järvinen, Aki ja Mäyrä, Ilkka (toim.): Johdatus digitaaliseen kulttuuriin. Tampere: Vastapaino. 29-50

- Heiskanen, Ilkka & Mitchell, Ritva (1985): Lättähatuista punkkareihin. Suomalaisen valtakulttuurin ja nuorisokulttuurien kohtaamisen kolme vuosikymmentä. Helsinki: Otava.
- Helve, Helena (1992): Tyttöjen kriittinen maailmankuva. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.): Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Tietolipas 124. Tampere: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 246–255
- Hermes, Joke (1995): Reading women's magazines. An analysis of everyday media use. Gambridge: Polity Press.
- Herzog, Herta (1995): Päiväunia, lohtua ja neuvoja. Miksi päivittäissarjoja kuunnellaan ja mitä niistä saadaan. (Alkuperäinen artikkeli 1944) Suomennus Risto Kunelius. Tiedotustutkimus 18:3. 9–14.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000): Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Holm, Gunilla (1997): Public texts/private conversations. Readings of a teens magazine from the girls point of view. Young 5:3. 20–29.
- Hudson, Barbara (1984): Femininity and adolescence. Teoksessa McRobbie Angela, Nava, Mica (toim.): Gender and Generation. (the 1987 edition) Lontoo: MacMillan.
- Johnson, Lesley (1993): The modern girl. Girlhood and Growing up. Buckingham: Open university press.

- Karjalainen, Maija (1986): Koululaiset ja lehdet – kysely erään tamperelaisen yläasteen oppilaiden lukutottumuksista. Teoksessa Kuivasmäki, Riitta (toim.): Nuortenlehdistä puhuttua. SNI:n 7. tutkijakokouksen puheenvuoroja lasten- ja nuortenlehdistä. Suomen Nuorisokirjallisuuden instituutin julkaisuja 9. Tampere: SNI. 113–119
- Kivikuru, Ullamaija. (1996): Vieraita lehtiä. Aikakauslehti ajan ja paikan risteyksessä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kotilainen, Sirkku & Kivikuru, Ullamaija (1999): Mediakasvatus ihanteiden ja todellisuuden ristipaineissa. Teoksessa Kotilainen, Sirkku; Hankala, Mari & Kivikuru, Ullamaija (toim.): Mediakasvatus. Helsinki: Edita. 13–25
- Kumpusalo, Esko (1991): Sosiaalinen tuki, huolenpito ja terveys. Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuskeskus. Raportteja 8/1991. Helsinki: VapK.
- Lahikainen, Anja Riitta, Hietala, Pentti, Inkinen, Tommi, Kangassalo, Marjatta, Kivimäki, Riikka & Mäyrä, Frans (2005): Tulevaisuus ja lasten mediamaailma. Teoksessa Lahikainen, Anja Riitta, Hietala, Pentti, Inkinen, Tommi, Kangassalo, Marjatta, Kivimäki, Riikka & Mäyrä, Frans (toim.): Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Helsinki: Gaudeamus. 200–210
- Leppänen, Pirjo (1992): Suosikin naiskuva 1991. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Luoma, Kati (2006): SinäMinä Lukijoidensa kertomuksissa. Tyttöjenlehden merkityksen analysointia kirjoitusmenetelmän keinoin. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

- Luukka, Minna-Riitta, Hujanen, Jaana, Lokka, Antti, Modinos, Tuija, Pietikäinen, Sari & Suoninen, Annikka (2001): Mediat nuorten arjessa. 13–19-vuotiaiden nuorten mediakäytöt vuosituhannen vaihteessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Luukka, Minna-Riitta (2003): Kelpaanko tällaisena? Tyttöyden rakentuminen Demi-lehden palstoilla. Teoksessa Modinos, Tuija & Suoninen Annikka (toim.): Merkillinen media. Tekstit nuorten arjessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus. 17–39
- Malmberg, Raili (1991): Naisten ja kotien lehdet aikansa kuvastimina. Teoksessa P. Tommila (toim.): Suomen lehdistön historia, osa 8: Yleisaikakauslehdet. Jyväskylä: Gummerus.
- McRobbie, Angela (1991): Feminism and youth culture. From Jackie to Just Seventeen. Lontoo: Macmillan Press Ltd.
- Mustonen, Anu (2001): Mediapsykologia. Helsinki: WSOY.
- Mustonen, Anu, Rönkä, Anna & Uotinen, Virpi (1992): Elämisen malleja, rakkautta ja ihanteita. Lukeminen tyttöjen minäkuvan jäsentäjänä. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.): Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Tietolipas 124. Tampere: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 236–245
- Paavilainen, Ulla (1999): Aikakauslehti kiinnostaa nuoria – Myös opetuksen materiaalina. Teoksessa Kotilainen, Sirkku, Hankala, Mari & Kivikuru, Ullamaija (toim.): Mediakasvatus. Helsinki: Edita. 133–143
- Pulkkinen, Sanna (2007): Kaksplus – Tukena vanhemmuudessa. Sosiaalinen tuki Kaksplus-lehdessä ja sen internetsivujen keskustelupalstalla. Journalistiikan pro gradu -tutkielma. Viestintätieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto.

- Quart, Alyssa (2003): Brändätyt – Ostetaan ja myydään nuoria. Helsinki: Like.
- Ridell, Seija (1998): Suuri yleisönmetsästys. Joukkoviestinnän vastaanoton käsitteellistämistä ja tutkimisesta 1930-luvulta nykypäivään. Teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Kunelius, Risto (toim.): Viestinnän jäljillä. Näkökulmia uuden ajan ilmiöön. Helsinki: WSOY. 431–453
- Ridell, Seija (1998b): Tolkullistamisen politiikkaa. Televisioutusten vastaanotto kriittisestä genrenäkökulmasta. Acta universitatis Tamperensis 617. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Saarinen, Pirkko & Korkiakangas, Mikko (1997): Ihanaa vai pitkäveteistä. Lukeminen nuorten harrastuksena. 3. painos. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Sanomalehtien liitto (2008): Nuorison mediakäyttötutkimus 2007. Yhdeksäs valtakunnallinen nuorison mediakäyttötutkimus. Helsinki: Sanomalehtien liitto.
- Siivonen, Jonita (2006): Lohduttava ja piinaava naistenlehti. Teoksessa Mäkelä, Anna, Puustinen, Liina & Ruoho, Iris (toim.): Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus. 226–244
- Suoninen, Annikka (2004): Mediakielitaidon jäljillä. Lapset ja nuoret valikoivina mediankäyttäjinä. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 81. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Tiihonen, Pertti (1995): Tutkimussuuntia ja – menetelmiä yleisö- ja vastaanottotutkimuksessa. Teoksessa Sana, Elina (toim.): Tieto-opista mediapeliin. Journalismin tutkimuksen näkökulmia. Porvoo: WSOY.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2003): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Töyry, Maija (2006): Käytösoppaasta naistenlehteen. Teoksessa Mäkelä, Anna; Puustinen, Liina & Ruoho, Iris (toim.): Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus. 207–226

Willcox, Brian L. & Vernberg, Eric M. (1985): Conceptual and theoretical dilemmas facing social support. Teoksessa Sarason, Irwin, G & Sarason, Barbara, R. (toim.): Social support: Theory, Research and Applications. NATO ASI Series. Series D: Behavioural and Social Sciences. No. 24. Seattle: University of Washington.

Winship, Janice (1987): Inside Women's magazines. Lontoo: Pandora Press.

ELEKTRONISET LÄHTEET:

Aikakauslehtien Liitto (2007a): KMT Kuluttaja syksy 2007. MPX-raportti. Tietoa ja tutkimuksia aikakauslehdistä. Aikakauslehtien Liiton tutkimusraportit. <http://www.aikakauslehdet.fi/default.asp?docId=16457>. Viitattu 9.9.2008.

Aikakauslehtien Liitto (2007b): KMT Lukija syksy 2007. Tietoa ja tutkimuksia aikakauslehdistä. Aikakauslehtien Liiton tutkimusraportit. <http://www.aikakauslehdet.fi/default.asp?docId=16456>. Viitattu 9.9.2008.

Aikakauslehtien Liitto (2007c): Yleistä aikakauslehdistä. <http://www.aikakauslehdet.fi/default.asp?docId=16376>. Viitattu 9.9.2008.

Aikakauslehtien Liitto (2008a): Arjen luksusta – aikakauslehti. Tietoa ja tutkimuksia aikakauslehdistä. <http://www.aikakauslehdet.fi/default.asp?docId=16455>. Viitattu 9.9.2008.

Aikakauslehtien liitto (2008b): Mediakortit 2008. <http://www.aikakauslehdet.fi/default.asp?docId=12341&lista=luokat&vuosi=2008&lang=fin&luokka=a.1.4&sub=Erikoislehdet>. Viitattu 24.11. 2008.

Aikakauslehtien Liitto (2008c):12–17-vuotiaiden eniten lukemat aikakauslehdet Suomessa. <http://www.aikakauslehdet.fi/default.asp?docId=18201>. Viitattu 9.9.2008.

LIITTEET

Haastattelujen kysymysrunko

Ikä

Mitä lehteä luet?

Tilaatko lehteä kotiin vai ostatko irtonumeroita? Kuinka usein ostat irtonumeron?

Kuinka usein luet lehteä?

Miksi luet nuortenlehteä?

Auttaako lehti sinua joissakin elämäntilanteissa? Millä tavalla? Millaisissa tilanteissa olet saanut apua lehden lukemisesta?

Ovatko lehden vinkit ja neuvot hyviä?

Mistä muista medioista saat neuvoja elämääsi?

Mitkä aiheet lehdessä kiinnostavat sinua?

Mitkä jutut lehdestä voisi jättää pois?

Keskittyvätkö lehden jutut liikaa joihinkin aiheisiin?

Käsitteleekö lehti liikaa/liian vähän

tunteita/ihmissuhteita/kauneutta/trendejä/idoleita/terveyttä?

Mitä toivot lehdeltä?

Täyttävätkö tyttöjenlehdet nämä toiveet?

Ovatko nuortenlehdet mielestäsi kaupallisia? Miten? Onko mainoksia sopivasti?

Kertooko lehti tavallisen tytön elämästä? Miten/miten ei? Kenen elämästä lehti kertoo?

Millainen on ihannetyttö? (Miltä hän näyttää, mitä hän harrastaa, mitä asioita hän tekee vapaa-ajallaan, mitä hän ajattelee maailmasta?)

Onko tämä ihannetyttö sellainen, johon voit samaistua? Miten/miten et?

Haittaako se, jos tähän ihanteeseen ei voi samaistua?

Millainen on epätavallinen nuori nainen? Näkyykö näitä nuoria lehden sivuilla?

Yleistävätkö nuortenlehdet nuorten elämää?

Ovatko lehdet liian ongelmakeskeisiä?

Kuka tekee lehteä? Mistä hän saa tietonsa?

Ovatko tekijät hyviä opastajia? Ovatko he joskus väärässä?